

**UCHWAŁA NR XII.101.2020
RADY GMINY WĄSEWO**

z dnia 26 marca 2020 r.

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.), art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2020 r. poz. 293) oraz w związku z uchwałą Nr XXXV/250/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo, Rada Gminy Wąsewo uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo”, zwane dalej „studium”.

§ 2. Integralną częścią uchwały są następujące załączniki:

- 1) Nr 1 – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo – tekst uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- 2) Nr 2 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo – mapa uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy w skali 1:10 000
- 3) Nr 3 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo – mapa kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w skali 1:10 000,
- 4) Nr 4 - rozstrzygnięcie w sprawie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag do studium.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wąsewo.

§ 4. Traci moc uchwała Nr III/8/2002 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo zmieniona uchwałą Nr X/70/2011 Rady Gminy Wąsewo z dnia 27 września 2011 r.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Wąsewo

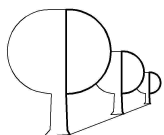
Grzegorz Jaworski

Gmina Wąsewo

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSEWO**

Warszawa, 2019 r.

„PRZESTRZEŃ” PRACOWNIA PROJEKTOWA s.c.
pl. Wilsona 4/18, 01-627 Warszawa, e-mail: przestrzen@poczta.fm

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr inż. arch. kraj. Małgorzata Hoser
mgr inż. Beata Andrzejewska

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

WSTĘP	3
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	3
1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU.....	5
1.1. Dotychczasowe zagospodarowanie – jednostki osadnicze	5
1.2. Dotychczasowe przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	11
1.3. Stan systemów komunikacji	14
1.4. Stan systemów infrastruktury technicznej.....	15
2. ŚRODOWISKO KULTUROWE - STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGI JEGO OCHRONY	20
2.1. Rozwój osadnictwa w gminie Wąsewo.....	20
2.2. Obiekty zabytkowe oraz dobra kultury współczesnej na terenie gminy Wąsewo	21
2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.....	24
2.4. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych	26
3. ANALIZY ŚRODOWISKOWE - STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	26
3.1. Stan i funkcjonowanie poszczególnych elementów środowiska, występowanie udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych, udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	26
3.3. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	38
3.4. Zagrożenia dla elementów środowiska przyrodniczego oraz wymogi ochrony	42
3.5. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, w tym występowanie naturalnych zagrożeń geologicznych a także występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego	46
4. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	48
4.1. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	48
4.2. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy Prawo wodne	50
4.3. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych	51
4.4. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o lasach.....	51
4.5. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	51
5. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	57
6. ANALIZY SPOŁECZNE, W TYM PROGNOZY DEMOGRAFICZNE ORAZ WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	59
7. ANALIZY EKONOMICZNE, W TYM MOŻLIWOŚĆ FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	69
8. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	74
9. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	75
9.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę.....	75
9.2. Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy.....	80
9.3. Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy	83
9.4. Wnioski dotycząca zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikające z analiz opisanych w pkt 9.1 – 9.3	86
9.5. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy oraz możliwości ich finansowania.....	87

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	91
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	95
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU	100
4. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	103
5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	104
6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	105
6.1. Komunikacja	105
6.2. Infrastruktura techniczna	106
7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM.....	110
8. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH ..	112
9. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	113
10. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	113
11. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI, REMEDIACJI ORAZ OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	113
12. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF	113
13. OBSZARY WYZNACZONE DO SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	113
14. PODSUMOWANIE - UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	114

WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo zostało opracowane na podstawie uchwały Nr XXXV/250/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsewo. Dokument został opracowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2018 r. poz. 1945, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. z 2004 r. Nr 118, poz.1233).

Przystąpienie do sporządzenia Studium jest odpowiedzią na składane wnioski właścicieli gruntów o zmianę przeznaczenia nieruchomości.

Studium składa się z dwóch części:

- uwarunkowań, których zawartość merytoryczna została określona zgodnie z art. 10 ust. 1, 5, 6, 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- kierunków, których zawartość merytoryczna została określona zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, z uwzględnieniem ust. 2a i 3a; przedstawionych w formie tekstowej oraz na rysunkach. Rysunki Studium obejmują obszar gminy Wąsewo w granicach administracyjnych i zostały sporządzone w skali 1:10 000 na kopii mapy topograficznej pochodzącej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie jest aktem prawa miejscowego, jest natomiast wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Opracowania kartograficzne:

1. Mapa topograficzna w skali 1: 10 000, 1: 25 000, 1: 50 000;
2. Mapa glebowo-rolnicza pow. Ostrów Mazowiecka w skali 1:25 000. Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach; 2002 r.;
3. Mapa geologiczna Polski, ark. Goworowo i Czerwin, 1:50 000 wraz z objaśnieniami, PIG, Warszawa;
4. Mapa geośrodowiskowa Polski A i B, ark. Goworowo i Czerwin, 1:50 000 wraz z objaśnieniami, PIG, Warszawa
5. Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1: 50 000, ark. Goworowo i Czerwin, PIG, Warszawa;
6. Matuszkiewicz J., Mapa potencjalnej roślinności naturalnej 1: 300 000, PWN, Warszawa;
7. Zdjęcia lotnicze terenu gminy Wąsewo - <http://mapy.geoportal.gov.pl>

Opracowania tekstowe:

1. Aktualizacja Planu gospodarki odpadami dla gminy Wąsewo na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019, 2011 r.;
2. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wąsewo na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019, 2011 r.;
3. Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Wąsewo oraz ocena aktualności studium i planów miejscowych sporządzona w kadencji Rady Gminy 2014-2018, przyjęta uchwałą Nr XXXI.223.2018 Rady Gminy Wąsewo z dnia 8 czerwca 2018 r.;
4. Bartniczak M. Oblicze Puszczy Białej. Ziemia 1967, PTTK; Wyd. SiT 1968;

5. Bartniczak M. Podziały administracyjne w powiecie Ostrów Maz.; Ostrów Mazowiecka - z dziejów miasta i powiatu. KiW. Warszawa 1975;
6. Dane Głównego Urzędu Statystycznego;
7. Dane z Urzędu Gminy w Wąsewo oraz dane statystyczne, a także informacje i wnioski uzyskane w ramach wystąpień UG z zawiadomieniem o przystąpieniu do opracowania Studium;
8. Dane z Urzędu Starostwa Powiatowego w Ostrowi Mazowieckiej;
9. Dane ze stron internetowych: www.pgi.gov.pl, bip.wasewo.eur.pl, www.wasewo.pl, www.wios.warszawa.pl, natura2000.mos.gov.pl/natura2000/index.php;
10. Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007 w województwie mazowieckim, 2012 r. (<http://warszawa.rdos.gov.pl>);
11. Ewidencja cmentarza w Wąsewie oprac. przez mgr inż. T. Gurowską i mgr inż. M. Wydźga. Warszawa, lipiec 1987; mps w zbiorach PSOZ w Ostrołęce;
12. Ewidencja parku podworskiego w Trynosach oprac. przez Zespół pod kier. mgra inż. J. Zglińskiego. Ostrołęka 1979; mps w zbiorach PSOZ w Ostrołęce, nr ew. 140/92;
13. Galicka I., Sygietyńska H. Zabytki sztuki powiatu ostrowsko-mazowieckiego; w: Ostrów Mazowiecka - z dziejów miasta i powiatu. KiW, Warszawa 1975;
14. Gminna Ewidencja Zabytków gminy Wąsewo - Zarządzenie nr 40/2013 Wójta Gminy Wąsewo z dn. 5 lipca 2013 r.;
15. Inwentaryzacja ornitologiczna gminy Wąsewo, M. Wierzba, W. Krasowski, 2008 r.;
16. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów z dn. 13 grudnia 2011 r.;
17. Kondracki J., Geografia regionalna Polski, PWN, 1995, Warszawa;
18. Kowieszna Jadwiga, Łukasiewicz Juliusz. Powiat Ostrów Mazowiecka w latach 1867 - 1914; w: Ostrów Mazowiecka - z dziejów miasta i powiatu. KiW. Warszawa 1975;
19. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą nr XIX/88/08 Rady Gminy Wąsewo z dn. 26 września 2008 r. opublikowaną w (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 219, poz. 9453 dn. 22 grudnia 2008 r.);
20. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą Nr XXXV/249/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 5679 z dn. 4 czerwca 2014 r.);
21. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą Nr XXXV/248/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 6171 z dn. 26 czerwca 2014 r.);
22. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo w zakresie fragmentu sołectwa Zastawie przyjęty uchwałą Nr II.14.2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 1474 z dn. 20 lutego 2015 r.);
23. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów miejscowości Bartosy, Przyborowie i Trynosy-Osiedle w gminie Wąsewo przyjęty uchwałą Nr XXXI.224.2018 Rady Gminy Wąsewo z dnia 8 czerwca 2018 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 7489 z dn. 27 lipca 2018 r.);
24. Niegierysz L. Dokumentacja dotycząca melioracji podstawowych i szczegółowych gminy Wąsewo, 1998 r., Ostów Maz.;
25. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Wąsewo, 2003 r.;
26. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Wąsewo do 2020 roku (przyjęty uchwałą nr VII.52.2015 Rady Gminy Wąsewo z dnia 29 września 2015r.);
27. Plan Gospodarki Odpadami Gminy Wąsewo na lata 2005 - 2012, 2005 r.;
28. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016 r.;
29. Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły, 2017 r.;
30. Plan zadań ochronnych Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Biała PLB 140007, Zarządzenie Nr 15 RDOŚ w Warszawie z dn. 31 maja 2014 r., wraz ze zmianami

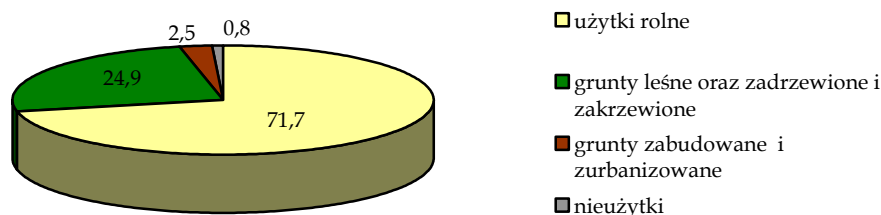
- wprowadzonymi Zarządzeniem RDOŚ w Warszawie z dnia 29 października 2014 r. oraz Zarządzeniem RDOŚ w Warszawie z dnia 4 maja 2016 r.;
31. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, przyjęty Uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dn. 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dn. 28 grudnia 2018 r. poz. 13180);
 32. Program Ochrony Środowiska Gminy Wąsewo na lata 2005-2012, 2005 r.;
 33. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wąsewo, 2011 r.;
 34. Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z dn. 6 marca 2008 r. Nr 29, poz. 1069);
 35. Stan środowiska w województwie mazowieckim, Inspekcja Ochrony Środowiska, WIOŚ, Warszawa 2016;
 36. Strategia Rozwoju Gminy Wąsewo na lata 2016-2022 przyjęta uchwałą nr XI.85.2015 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 2015 r.;
 37. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, Innowacyjne Mazowsze. Uchwała Nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dn. 28 października 2013 r.;
 38. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo, Mabrys Zakład Projektowania, uchwała Rady Gminy Wąsewo nr III/8/02 z dnia 30 grudnia 2002 r., ze zm. (uchwała Nr XXII/96/08 z dn. 30.12.2008 r. oraz uchwała Nr X/70/2011 z dn. 27.09.2011 r.)
 39. Woś A., Klimat Polski, PWN, Warszawa 1999;
 40. Wykaz lądowisk cywilnych wpisanych do ewidencji, 2019 (<http://www.ulc.gov.pl/pl/lotniska/rejestr-lotnisk-i-ewidencja-ladowisk>)
 41. Wysocki Cz., Sikorski P., Zarys fitosocjologii stosowanej, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2000;
 42. Zabytki architektury i budownictwa w Polsce - województwo ostrołęckie (28). Ośrodek Dokumentacji Zabytków. Warszawa, 1989r.;
 43. Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XI/50/99 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 18, poz. 125 z 2000 r.);
 44. Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XV/80/2000 Rady Gminy Wąsewo z dnia 29 sierpnia 2000 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 122, poz. 1189 z 2000 r.);
 45. Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XXVIII/134/2002 Rady Gminy Wąsewo z dnia 6 października 2002 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 288, poz. 7585 z 2002 r.);
 46. Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr III/9/2002 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 2002 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 36, poz. 988 w 2003 r.).

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

1.1. Dotychczasowe zagospodarowanie - jednostki osadnicze

Gmina Wąsewo zajmuje powierzchnię ogółem 11 949 ha, w tym największy udział w jej powierzchni mają użytki rolne stanowiące 71,7% jej powierzchni tj. 8 573 ha. Jest to więc gmina typowo rolnicza. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione stanowią 24,9% powierzchni gminy tj. 2 973 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane - 2,5% powierzchni gminy tj. 299 ha, nieużytki 0,8% powierzchni gminy tj. 95 ha, a grunty pod wodami 0,1% powierzchni gminy tj. 9 ha.

Rys.1 Stan użytkowania i zagospodarowania gminy Wąsewo, stan na 2016 r.

W powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych dominują drogi, które stanowią prawie 82% tych terenów. Pozostałe grunty zabudowane i zurbanizowanych to tereny zabudowy mieszkaniowej stanowiące 2% tych gruntów, tereny przemysłowe stanowiące 1% tych gruntów, inne tereny zabudowane stanowiące 5,4% tych gruntów oraz tereny kolejowe stanowiące 9,6% tych gruntów.

Poza gruntami zabudowanymi i zurbanizowanymi zabudowa usytuowana jest również na gruntach rolnych zabudowanych. Grunty te stanowią nieco ponad 2,4% powierzchni gminy. Zatem zdecydowana większość terenów zabudowanych, w tym budynkami mieszkalnymi znajduje się na gruntach rolnych.

Układy przestrzenne jednostek osadniczych

Jednostki osadnicze w gminie Wąsewo charakteryzuje duże zróżnicowanie zarówno skali zainwestowania jak i formy układów przestrzennych.

W części północnej i zachodniej gminy, na terenach o znacznie mniejszym stopniu zalesienia niż obszary południowe i południowo-wschodnie, występują z reguły większe wsie o układach pasmowych w formie ulicówek o charakterze zwartym (Brudki Stare, Brzezienko, Mokrylas, Przyborowie, Rososz, Wysocze, Zastawie), w mniejszym stopniu o charakterze rozluźnionym (Bagatele, Bartosy, Dalekie, Majdan Suski, Rząśnik Włociański, Przedświt, Ulasek, Zgorzałowo). Uzupełniają je niewielkie koncentracje zabudowy o układzie ulicowym zwartym (Czesin, Modlinek, Trynosy) i rozluźnionym (Króle) oraz gniazdowym (Rząśnik Szlachecki, Rynek, Trynosy Osiedle).

Układy rozproszone o charakterze kolonijnym na tym terenie reprezentują: Brzezienko i Króle położone na północno-zachodniej części gminy, Przyborowie leżące na skraju północno-wschodnim oraz miejscowości położone w centrum gminy.

Odmienny charakter zabudowy cechuje część południowo-wschodnią gminy, odcięta od północnej drogą krajową. Centrum tego układu stanowi rozległy obszar leśny będący częścią północno-wschodnią kompleksu Puszczy Białej. Po północnej i południowo-wschodniej stronie zwartego kompleksu leśnego, wśród mniejszych fragmentów leśnych, występuje osadnictwo o formach charakterystycznych dla terenów zalesionych, poprzecinanych licznymi lokalnymi ciekami odwadniającymi tereny położone wokół zwartego kompleksu leśnego. Przeważają tu układy luźne, rozproszone (Brudki Nowe, Rząśnik Majdan, Choiny) oraz znaczne części sołectw: Grądy (część południowa) i Grębki (część północna).

Niewielkie zwarte układy osadnicze występują wzdłuż wschodniej granicy kompleksu leśnego, np. Jarzabka o układzie ulicowym oraz gniazdowe formy osadnictwa widoczne w Grębkach i Rudzie. Większą jednostką o układzie wielodrożnym z zarysowującym się centrum usługowym na tym terenie są Grądy, położone przy drodze krajowej.

Położony w północno-zachodniej części gminy ośrodek gminny - Wąsewo jest największą miejscowością w gminie. Jego zwarty układ przestrzenny cechuje wielodrożność, podporządkowana krzyżowemu układowi głównych dróg w centrum miejscowości.

Znaczna część terenów zabudowy mieszkaniowej charakteryzuje się schludnym wyglądem, estetycznymi elewacjami i ogrodzeniami działek oraz dbałością o ład w ich zagospodarowaniu. Większość zabudowy w gminie stanowią budynki w dobrym stanie technicznym powstałe w ostatnim trzydziestoleciu.

Największy chaos przestrzenny panuje w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy, gdzie z uwagi na nieurządzone drogi ograniczona jest dostępność komunikacyjna terenu.

Wśród zabudowy mieszkaniowej gminy często występuje typ budynku drewnianego o konstrukcji zrębowej z ozdobnym deskowaniem na szczytach. W niektórych wsiach spotykane jest jeszcze na starych budynkach zwłaszcza gospodarczych charakterystyczne dla Kurpiowszczyzny zwieńczenie szczytów w formie „śparogów”.

Występująca w gminie funkcja produkcyjna związana z gospodarką mleczno-hodowlaną (odbiorca mleka: Zakład Mleczarski „Ostrowia”) wywołała potrzebę budowy obszernych zagród z mocno rozbudowaną częścią gospodarczą (obory i pomocnicze budynki gospodarcze o znacznych gabarytach). Formę przestrzenną takiej zagrody podkreśla wyraźnie wydzielony, obszerny i estetycznie wykończony murowany budynek mieszkalny. Wśród tych zagród wyodrębniają się gospodarstwa związane z hodowlą bydła mlecznego, bydła opasowego oraz trzody chlewnej.

Nowym zjawiskiem w gminie, które prawdopodobnie przekształci się w rosnący trend, zwłaszcza we wsiach o uboższych gruntach i niewątpliwych walorach rekreacyjnych (zwłaszcza na terenach północno-wschodnich i południowo-wschodnich gminy), jest pojawienie się „zagród turystycznych”, powstających na bazie opuszczanych zagród rolniczych lub zabudowy letniskowej na „surowym korzeniu”, w których wznoszone są zabudowania formą i materiałem nawiązujące do tradycji (drewno, strzecha).

Większość wsi w gminie Wąsewo nie wykształciło wyraźniejszych ośrodków koncentrujących podstawowe usługi. Jedynie w Wąsewie wyraźnie rysuje się taki ośrodek w rejonie skrzyżowania głównych dróg. Pewne cechy krystalizacji takiego centra można zauważyć także w Grądach i Brudkach Starych. W pozostałych wsiach usługi występują w znacznym rozproszeniu.

W strukturze przestrzennej osadnictwa w gminie Wąsewo wyróżniają się cztery strefy o nieco odmiennych formach ukształtowania jednostek osadniczych.

Strefa centralna obejmująca tereny o znacznie mniejszym stopniu zalesienia niż obszary południowo-wschodnie, występują tu z reguły większe wsie o największym stopniu koncentracji zabudowy, ułożone wokół ośrodka gminnego, tworzą na ogół duże układy o zwartej, przynajmniej na znacznych odcinkach, zabudowie. Takie układy przestrzenne w formie ulicówek widoczne są w miejscowościach: Brudki Stare, Brzezienko, Mokrylas, Rososz, Wysocze, Zastawie. Uzupełniają je mniejsze koncentracje zabudowy o układzie ulicowym widoczne w Czesinie, Modlinku i Trynosach. Korzystną stroną takiej formy zagospodarowania jednostki osadniczej jest niewątpliwie możliwość zorganizowania łatwiejszej i tańszej obsługi komunikacyjnej oraz stosowania bardziej ekonomicznych rozwiązań systemów infrastruktury technicznej.

Mniej zwarta w tej strefie zabudowa, choć również rozciągnięta na znacznych przestrzeniach wzdłuż drogi, występuje w formie ulicówek o charakterze rozluźnionym. Forma taka widoczna jest w miejscowościach: Bagatele, Bartosy, Dalekie, Majdan Suski, Rząśnik Włościański, Przedświt, Ulasek, Zgorzałowo. Uzupełniają je niewielkie koncentracje zabudowy o układzie gniazdowym charakteryzujące strukturę przestrzenną występującą we wsiach: Rząśnik Szlachecki, Rynek i Trynosy Osiedle.

Strefa północno - wschodnia obejmuje północno wschodnie tereny gminy położone przy linii kolejowej. Strefę tę charakteryzuje postępująca eksploatacja zasobów kruszywa naturalnego

zmieniająca w zasadniczy sposób dotychczasowy krajobraz i dotychczasowe funkcje obszaru. Widoczne są tu rosnące tendencje do przekształceń obecnej rolniczej funkcji obszaru w kierunku rozwoju funkcji produkcyjnej pozarolniczej i funkcji rekreacyjnej oraz obsługi wypoczynku. Należą do niej długa ulicówka o zwartej zabudowie – wieś Przyborowie, rozluźnione układy wsi Zgorzałowo oraz zanikające w związku z rozwijaną eksploatacją kruszywa – Przyborowie Kolonia.

Strefę południową i południowo-wschodnią gminy cechuje w większości luźny charakter zabudowy o charakterze kolonijnym występujący w jednostkach osadniczych: Brudki Nowe, Choiny, Rząśnik Majdan oraz na znacznych obszarach sołectw: Grądy i Grębki. Większa zwartość zabudowy występuje w Jarząbkach (układ ulicowy) oraz w gniazdowych układach występujących w głównych koncentracjach zabudowy w sołectwach: Grądy, Grębki i Ruda.

Strefę zachodnią gminy przeciętą przebiegającą równoleżnikowo drogą krajową charakteryzuje bardziej rozproszony charakter zabudowy. Rozluźniona forma zabudowy wzdłuż ulicy występuje w południowej części omawianej strefy, w miejscowościach: Króle, Majdan Suski, Przedświt. Forma zabudowy rozproszona o charakterze kolonijnym występuje w północnej części strefy, w Brzezienku (d. Nowym i Rościszewskim). Strefę tę cechuje ograniczona dostępność komunikacyjna drogami gruntowymi.

Struktury przestrzenne występujące w strefie południowej i zachodniej trudne są do obsłużenia sieciami infrastruktury i komunikacji. Zwłaszcza układy przestrzenne położone przy zachodniej granicy gminy (Majdan Suski, Króle, Brzezenko) oraz w strefie południowo-wschodniej (zwłaszcza Brudki Nowe, Choiny, Rząśnik Majdan) i zabudowa rozproszona na terenie sołectw Grądy i Grębki wykazują największe braki w zakresie dostępności komunikacyjnej oraz infrastruktury i na poprawę wyposażenia tych terenów winny być skierowane wysiłki Samorządu.

Charakterystyka funkcjonalno - przestrzenna jednostek osadniczych

Bagatele – wieś bez wykształconego centrum o układzie ulicowym położona w środkowej części gminy. Zabudowa jest luźna, w części zachodniej przy skrzyżowaniu z drogą powiatową Wąsewo – Rząśnik Szlachecki - skupiona. Dogodne powiązanie z ośrodkiem gminnym.

Bartosy (stara wieś wzmiankowana w XVI wieku jako Wysocze Bartosze) – wieś o układzie ulicowym położona przy północnej granicy gminy z gminami Goworowo i Czerwin. Zabudowa wsi jest zwarta, głównie po wschodniej stronie drogi powiatowej Długosiodło - Czerwin. Brak jest wykształconego centrum usługowego. W środku wsi po zachodniej stronie drogi znajduje się rozległy staw. Woda i sąsiedztwo kompleksów leśnych na granicy gminy stwarzają predyspozycje dla rozwoju funkcji rekreacyjnej. Istnieje dogodne powiązanie komunikacyjne wsi z ośrodkiem gminnym.

Brudki Nowe – niewielka wieś o rozproszonym charakterze zabudowy położona w centrum gminy, na południe od drogi krajowej nr 60. Przez południową część wsi przebiega droga powiatowa Przedświt - Rząśnik Włociański.

Brudki Stare – duża wieś znana już w XVI wieku o charakterze rozbudowanej ulicówki, położona w środkowo-zachodniej części gminy w sąsiedztwie drogi powiatowej Długosiodło-Czerwin nieopodal skrzyżowania z drogą krajową nr 60. Liczne usługi rozproszone są przy braku zarysowanego centrum usługowego. Zabudowa w większości jest w dobrym stanie technicznym. Istnieje dogodne powiązanie z ośrodkiem gminnym.

Brzezenko (d. Brzezenko Małe) – wieś wzmiankowana w XVI wieku, o rozproszonej zabudowie położona w północno-zachodniej części gminy, z trzech stron otoczona terenami należącymi do gminy Goworowo w pow. ostrołęckim. Istnieje powiązanie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową Brzeźno - Wąsewo.

Chojny (d. Wysocze Chojny) – niewielka wieś wzmiankowana już w XVI wieku, położona w południowo-wschodniej części gminy. Zabudowa rozproszona, ulokowana jest wzdłuż bezimiennego cieką płynącego nieopodal wschodniej granicy kompleksu leśnego. Teren jest trudnodostępny komunikacyjnie. Brak jest powiązania z ośrodkiem gminnym. Wieś posiada predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Czesin – niewielka wieś położona w północno-wschodniej części gminy, w pobliżu nieczynnej linii kolejowej Ostrołęka – Małkinia. Występuje tutaj krótka ulicówka o zabudowie skupionej głównie po wschodniej stronie drogi. We wsi występują relikty zabudowy z charakterystycznymi dla Kurpiowszczyzny detalami. Istnieje powiązanie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową.

Dalekie – niewielka wieś położona w środkowej części gminy o rozluźnionym układzie zabudowy wzdłuż biegnącej przez wieś drogi. Przez wschodni kraniec wsi przebiega droga powiatowa łącząca Dalekie z ośrodkiem gminnym.

Grądy – duża wieś znana już w XVI wieku, d. siedziba władz gromady, położona w środkowej części gminy, przy drodze krajowej nr 60 w pobliżu granicy z gminą Ostrów Maz. Wieś o układzie wielodrożnym i skupionej zabudowie. Liczne usługi skoncentrowane w sąsiedztwie skrzyżowania z drogą krajową tworzą zręby centrum usługowego wsi. W sąsiedztwie skrzyżowania, przy drodze krajowej zlokalizowana jest stacja paliw z parkingiem i zajazdem. Istnieje dogodne powiązanie z ośrodkiem gminnym.

Grębki – niewielka wieś o układzie skupionym wzdłuż drogi, położona jest w południowej części gminy przy granicy z gminami: Ostrów Maz. (pow. ostrowski) i Długosiodło (pow. wyszkowski) na polanie otoczonej lasami. Teren jest trudnodostępny komunikacyjnie. Brak jest powiązania z ośrodkiem gminnym. Wieś posiada predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Jarzębka – mała wieś o układzie ulicowym i zabudowie głównie jednostronnej położonej po wschodniej stronie drogi, zlokalizowana w południowej części gminy na niewielkiej polanie otoczonej lasami. Wieś posiada predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Króle – mała wieś o układzie rozproszonym, położona nad Potokiem Czerny w północno-zachodniej części gminy, przy granicy z gminą Goworowo. Istnieją powiązania z ośrodkiem gminnym drogą gminną. Wieś posiada predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Majdan Suski – mała wieś o układzie luźnej ulicówki położona w zachodniej części gminy przy granicy z gminami: Goworowo (pow. ostrołęcki) i Długosiodło (pow. wyszkowski). Teren jest trudnodostępny komunikacyjnie. Brak jest powiązania z ośrodkiem gminnym.

Modlinek – mała wieś złożona z dwóch członów przestrzennych, położona w sołectwie Trynosy. Istnieją powiązania z ośrodkiem gminnym poprzez przebiegającą w pobliżu drogę powiatową.

Mokrylas – (d. Mokry Las, znany już w XVI wieku, siedziba rodu Zielińskich, właściciele dóbr Mokry Las). Miejscowość położona jest w północnej części gminy. Dwa człony przestrzenne wsi o układzie ulicowym ułożone są w stosunku do siebie pod kątem prostym. W centrum układu istnieje rozległy staw. Istnieje bardzo dobre powiązanie komunikacyjne z ośrodkiem gminnym. Przez wschodni kraniec wsi przebiega droga powiatowa Wąsewo-Skarżyn, zaś przez człon północny droga powiatowa w kierunku Rososzy.

Przedświt – duża wieś, niegdyś gromadzka położona w południowo – zachodniej części gminy przy granicy z gminą Długosiodło (pow. wyszkowski) częścią zachodnią nad rz. Ostrówką, a wschodnią w sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego. Układ przestrzenny wsi tworzy formę długiej, luźno zabudowanej ulicówki, ciągnącej się po obu stronach drogi powiatowej Długosiodło-Czerwin. Brak jest wykształconego ośrodka usługowego. Istnieje dogodne powiązanie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową Długosiodło-Czerwin.

Przyborowie (d. Przyborowie Malinowo – wieś istniejąca już w XVI wieku). Duże sołectwo położone na północno-wschodnim krańcu gminy przy granicy z gminą Czerwin (pow.

ostrołęcki) i gminą Ostrów Maz. (pow. ostrowski), w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 627 Ostrów-Ostrołęka. Zabudowa jest w formie długiej ulicówki wzdłuż drogi powiatowej Wąsewo-Jelonki, w części zachodniej luźno zabudowanej głównie po północnej stronie drogi. Brak jest wykształconego centrum usługowego. Z uwagi na położenie w sąsiedztwie rozległych wyrobisk kruszywa, które po zakończeniu eksploatacji powinny zostać przekształcone w znaczący kompleks rekreacyjny – wieś ma potencjalne warunki uzyskania nowej funkcji - obsługi wypoczynku pobytowego z możliwością powstania zabudowy pensjonatowej. Istnieje dogodny powiązanie z sąsiednimi miastami powiatowymi (droga wojewódzka nr 627) i ośrodkiem gminnym (droga powiatowa). W części północno-zachodniej obszaru sołectwa – istnieje duży opuszczony dawny zakład produkcji betonów Przedsiębiorstwa Robót Kolejowych, możliwy do wykorzystania dla nowej formy działalności gospodarczej. Południową granicą zachodniej części sołectwa przebiega wyłączona z ruchu jednotorowa linia kolejowa Ostrołęka-Małkinia ze znajdującym się na terenie sołectwa nieczynnym przystankiem kolejowym Jelonki.

Rososz – duża wieś znana z przekazów z XVI wieku, położona w północno-zachodniej części gminy bezpośrednio przy granicy z gminą Goworowo (pow. ostrołęcki). Jest to ulicówka w jednostronnie zwartej zabudowie. Wieś bezpośrednio łączy się z Brzeźnem – Kolonią należącym do gminy Goworowo, tworząc jednolity przestrzennie zespół osadniczy. Istnieje powiązanie z ośrodkiem gminnym poprzez drogi gminne.

Ruda – niewielka wieś położona w południowej części gminy w sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego. Jest to wieś o gniazdowym charakterze zabudowy, ze szkołą i boiskiem sportowym. Teren jest trudnodostępny komunikacyjnie. Brak jest powiązania z ośrodkiem gminnym. Wieś wykazuje predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Rynek – niewielka wieś o skupionej zabudowie położona w środkowo-wschodniej części gminy, znana z przekazów pochodzących z XVI wieku, jako folwark dworu w Trynosach. W ostatnim okresie ośrodek PGR-u. Występują tutaj liczne obiekty gospodarcze. Istnieje powiązanie drogą powiatową z ośrodkiem gminnym oraz z drogą krajową nr 60 poprzez drogę gminną.

Rząśnik Majdan - niewielka wieś o rozproszonej zabudowie, położona w środkowej części gminy, po południowej stronie drogi krajowej, w sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego. Przez teren sołectwa przebiega droga powiatowa. Pomimo tego teren jest trudno dostępny komunikacyjnie. Brak powiązania z ośrodkiem gminnym. Predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka).

Rząśnik Szlachecki – średniej wielkości wieś o gniazdowym charakterze zabudowy położona przy drodze krajowej nr 60 po jej północnej stronie w centralnej części gminy. Brak jest wykształconego centrum usługowego. Istnieje dogodny połączenie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową.

Rząśnik Włościański - średniej wielkości wieś o skupionym charakterze zabudowy położona w centrum obszaru gminy, w sąsiedztwie drogi krajowej nr 60 po jej północnej stronie. Brak jest wykształconego centrum usługowego. Istnieje dogodny połączenie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową.

Trynosy – niewielka wieś położona we wschodniej części gminy przy granicy z gminą Ostrów Maz., w bezpośrednim sąsiedztwie nieczynnej linii kolejowej Ostrołęka-Małkinia. Wieś skupiona, z zabudową wzdłuż ulicy zlokalizowanej po jednej stronie. Przeciwna strona drogi stanowi granicę kompleksu leśnego. Nieopodal wsi na południe przebiega droga powiatowa, łącząca wieś Jelenie z Wąsewem. Wieś posiada predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka i zabudowa letniskowa). Teren sołectwa obejmuje także miejscowość **Trynosy Osiedle**.

W Trynosach Osiedlu istnieje zachowany zabytkowy zespół parkowo-dworski i zespół zabudowy gospodarczej i mieszkaniowej dużego gospodarstwa rolnego (w poprzednich latach ośrodek PGR Trynosy). Istnieje dogodny połączenie komunikacyjne ośrodka z

Wąsewem drogą powiatową Wąsewo-Jelonki. Trynosy znane są z przekazów dotyczących XVI wieku.

Ulasek - niewielka wieś położona w zachodniej części gminy przy drodze krajowej nr 60. Zabudowa wsi o rozproszonym charakterze zlokalizowana jest na południe od tej drogi. Istnieje dogodne połączenie z ośrodkiem gminnym drogą powiatową przez wieś Zastawie.

Wąsewo (d. Wąsowo) - miejscowość znana w XVI wieku jako siedziba parafii. Od wielu dziesiątków lat siedziba władz gminnych (dawniej gminy Komorowo). Rozplanowanie wsi w 1 połowie XIX wieku znane jest z dokumentu przedstawiającego plan gruntów wsi Wąsewo. Miejscowość położona w północno zachodniej części gminy w odległości 3 km na północ od drogi krajowej nr 60.

Układ przestrzenny Wąsewa posiada charakter wielodrożny z zarysowanym centrum na skrzyżowaniu dróg powiatowych o kierunkach: W-Z i N-S, który nosi znamiona układu urbanistycznego. Podkreśla go niewielki, trójkątny rynek, zamknięty od północy bryłą neogotyckiego, dwu wieżowego kościoła usytuowanego na niewielkim wzgórzu, dominującą nad miejscowością i wyeksponowaną ze wszystkich prawie kierunków dojazdowych do Wąsewa. Wspomniany układ urbanistyczny jest być może echem podobnego układu występującego w Białymstoku, gdzie podobnie trójkątny rynek przymyka usytuowana na wzgórzu katedra neogotycka, będąca wcześniejszym dziełem tego samego autora co kościół w Wąsewie.

Wspomniany wyżej plac, wraz z otaczającą go zabudową, stanowi zręby kształtującego się centrum usługowego Wąsewa. Ponadto występują tu liczne usługi rozproszone oraz tereny d. bazy GS wykorzystywanej do celów produkcyjnych i usługowych.

Wąsewo Kolonia - wieś średniej wielkości z zabudową rozproszoną, przylegająca od wschodu do terenu zainwestowanego miejscowości gminnej.

Wąsewo Lachowiec - mała wieś z zabudową rozproszoną, położona w centrum gminy, w sąsiedztwie drogi krajowej nr 60.

Wysocze (d. Wysocze Stara Wieś znana w XVI wieku) - duża wieś położona w północnej części gminy, o zwartej zabudowie rozlokowanej wzdłuż drogi powiatowej Wąsewo-Jelonki. Brak jest wykształconego centrum. Istnieje dogodne powiązanie z miejscowością gminną odległą o ok. 3 km.

Zastawie - duża wieś położona w północnej części gminy ok. 1,5 km na północ od drogi krajowej nr 60. Jest to miejscowość o zwartej zabudowie rozlokowanej na zachód od drogi powiatowej Długosiodło-Czerwin. Brak jest wykształconego centrum. Istnieje dogodne powiązanie z miejscowością gminną odległą o ok. 1,5 km. We wsi znajduje się baza GS „Sch” w Wąsewie, stacja paliw oraz dwie stacje bazowe telefonii komórkowej.

Zgorzałowo - wieś średniej wielkości znana z przekazów pochodzących z XVI wieku, położona w północnej części gminy przy jednotorowej nieczynnej linii kolejowej Ostrołęka-Małkinia. Wieś o charakterze ulicówki z zabudową kolonijną w północnej części. Zabudowa wsi wzdłuż ulicy zlokalizowana jest po północnej stronie drogi. W kierunku południowym rozciąga się malownicza panorama na dolinę prawobrzeżnego bezimiennego dopływu Potoku Czerna. Atrakcyjne zróżnicowanie wysokościowe terenu i sąsiedztwo kompleksu leśnego stwarzają predyspozycje dla rozwoju funkcji rekreacyjnej (agroturystyka). Na terenie sołectwa w rejonie miejscowości Zgorzałowo występują miejsca poboru kruszywa przekształcające krajobraz, które po zaprzestaniu eksploatacji i rekultywacji mogą potencjalnie stać się terenami rekreacyjnymi.

1.2. Dotychczasowe przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Obszar gminy Wąsewo jest w dużym stopniu pokryty planami miejscowymi (ok. 74% powierzchni gminy). Obowiązujące plany to:

- zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XI/50/99 Rady Gminy Wąsewo z dn. 30 grudnia 1999 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 18, poz. 125 z 2000 r.) – plan ten obejmował fragmenty wsi: Przyborowie, Ruda, Rząśnik Szlachecki, Wąsewo, Wąsewo Kolonia oraz Zastawie. Przedmiotem ustaleń były tereny pod zabudowę mieszkaniową, zabudowę usługową, zabudowę letniskową i turystyczną, tereny górnicze, tereny infrastruktury technicznej - oczyszczalni ścieków oraz ujęcia wody. Część ustaleń ww. planu straciła moc na podstawie uchwały nr XIX/88/08 Rady Gminy Wąsewo z dnia 26 września 2008 r. oraz uchwały nr XXXV/249/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r.;
- zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XV/80/2000 Rady Gminy Wąsewo z dn. 29 sierpnia 2000 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 122, poz. 1189 z 2000 r.) – plan dotyczy fragmentu wsi Przyborowie i Przyborowie Kolonia. Przedmiotem ustaleń są tereny eksploatacji kruszywa naturalnego i składowania mas ziemnych;
- zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr XXVIII/134/2002 Rady Gminy Wąsewo z dn. 6 października 2002 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 288, poz. 7585 z 2002 r.) – plan dotyczy fragmentu wsi Trynosy, przedmiotem ustaleń są tereny zakładu uboju zwierząt rzeźnych, dotychczas ustalenia planu nie zostały zrealizowane;
- zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęta uchwałą nr III/9/2002 Rady Gminy Wąsewo z dn. 30 grudnia 2002 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 36, poz. 988 w 2003 r.) – plan dotyczy fragmentu wsi Wąsewo, przedmiotem ustaleń są tereny eksploatacji kruszywa naturalnego;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą nr XIX/88/08 Rady Gminy Wąsewo z dn. 26 września 2008 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 219, poz. 9453 dn. 22 grudnia 2008 r.) – plan ten obejmował ok. 8 567 ha, co stanowi niecałe 72% powierzchni gminy i dotyczył obszaru sołectw: Wąsewo, Bagatele, Bartosy, Brudki Nowe, Brudki Stare, Czesin, Dalekie, Jarząbka, Majdan Suski, Modlinek, Mokrylas, Przedświt, Przyborowie, Rososz, Rynek, Rząśnik Szlachecki, Rząśnik Włościański, Ulasek, Trynosy, Trynosy Osiedle, Wąsewo Kolonia, Wysocze, Zgorzałowo oraz części sołectw: Brzezienko, Grądy, Kolonia Przyborowie, Ruda, Zastawie, z wyłączeniem terenów objętych obowiązującymi ww. zmianami miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo. Plan ten realizował kompleksowo i spójnie politykę przestrzenną dużej części gminy, ustalając tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, adaptując tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, a także wyznaczając tereny zabudowy zagrodowej z towarzyszącymi usługami, tereny zabudowy letniskowej, tereny produkcji, składów, magazynów, usług, w tym usług publicznych, zieleni urządzonej, cmentarza, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej (wodociągów, kanalizacji, gospodarki odpadami, gazownictwa) i komunikacji (dróg i terenów komunikacji kolejowej) oraz tereny rolne i leśne, w tym tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą nr XXXV/249/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 5679 z dn. 4 czerwca 2014 r.) – plan ten obejmuje 48 oddzielnych obszarów w sołectwach: Bagatele, Bartosy, Brudki Nowe, Brudki Stare, Brzezienko, Grądy, Kolonia Przyborowie, Króle, Modlinek, Mokrylas, Przedświt, Przyborowie, Rynek, Rząśnik Szlachecki, Rząśnik Włościański, Trynosy, Trynosy Osiedle, Ulasek, Wąsewo, Wąsewo Kolonia, Wysocze, Zastawie i Zgorzałowo, które razem zajmują powierzchnię około 130 ha. W plan ten wprowadza podstawowo zmiany w planowanym zagospodarowaniu w stosunku do ustaleń planu miejscowego z roku 2008, a także zmienia ustalenia zmiany miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia

- 1999 r. (uchwała nr XI/50/99) w obrębie sołectwa Zastawie. Ponadto ustala prawo miejscowe w obszarach dotychczas go pozbawionych w sołectwach: Króle i Zastawie. Plan ten wyznaczał nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej, zabudowy usługowej, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnich, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, zaplecza komunikacji samochodowej – parkingi, zieleni urządzonej, tereny eksploatacji kruszywa naturalnego, a także adaptował część terenów rolnych, leśnych i wód powierzchniowych;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjęty uchwałą nr XXXV/248/2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 17 kwietnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 6171 z dn. 26 czerwca 2014 r.) – plan ten obejmuje 23 oddzielne obszary położone w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków sieci Natura 2000 „Puszcza Biała”, w sołectwach Bagatele, Brudki Nowe, Grądy, Grębki, Jarzábka, Majdan Suski, Przedświt, Ruda, Rząśnik Szlachecki, które razem zajmują powierzchnię około 23,12 ha. Plan ten wprowadza podstawowo zmiany w planowaniu zagospodarowaniu w stosunku do ustaleń planu miejscowego z roku 2008, a także ustanawia prawo miejscowe w obszarach dotychczas nieposiadających planu miejscowego w sołectwach Grębki i Grądy. Plan ten wyznaczał nowe tereny zabudowy zagrodowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy usługowej (usług publicznych), a także zaadaptował część terenów rolnych i leśnych oraz wyznaczył nowe tereny zalesień;
 - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo w zakresie fragmentu sołectwa Zastawie przyjęty uchwałą nr II.14.2014 Rady Gminy Wąsewo z dnia 30 grudnia 2014 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 1474 z dn. 20 lutego 2015 r.) – plan ten obejmuje dwa tereny o powierzchni łącznej ok. 3,1 ha w sołectwie Zastawie i wprowadza zmiany w stosunku do planowanych w planie miejscowym z 2008 r. W planie tym zmodyfikowano ustalenia dla części wyznaczonych terenów zabudowy i je lokalnie powiększono. W planie wyznaczono tereny zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem usług oraz teren rolny, a także teren produkcji, składów, magazynów i usług;
 - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów miejscowości Bartosy, Przyborowie i Trynosy-Osiedle w gminie Wąsewo przyjęty uchwałą nr XXXI.224.2018 Rady Gminy Wąsewo z dnia 8 czerwca 2018 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. poz. 7489 z dn. 27 lipca 2018 r.) – plan ten obejmuje trzy tereny o powierzchni łącznej ok. 8 ha w sołectwach: Bartosy, Przyborowie i Trynosy-Osiedle i wprowadza zmiany w stosunku do planowanych ustaleń w planie miejscowym z 2008 r. W planie tym ustalono tereny zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem usług, zabudowa obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich, leśnych i rybackich, tereny rolne oraz tereny dróg publicznych, modyfikując dotychczasowe przeznaczenie i zasady zagospodarowania tych terenów.

W obowiązujących planach w gminie Wąsewo w głównej mierze zachowano funkcję rolniczą gminy. Tereny rolne są dominującym przeznaczeniem (na terenach rolnych w planach istotnie ograniczono możliwość lokalizowania nowej zabudowy zagrodowej). W planach zaadaptowano większość terenów leśnych, a w ich sąsiedztwie zaplanowano zalesienia.

Z pośród zabudowy w planach miejscowych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa z dopuszczeniem towarzyszących usług. Znaczną część terenów zabudowy zajmują również wyznaczone w planach tereny produkcji, składów, magazynów i usług oraz tereny, na których dopuszczono zabudowę letniskową. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna została wyznaczona w akcie prawa miejscowego wyłącznie jako adaptacja istniejącego zagospodarowania.

1.3. Stan systemów komunikacji

Sieć drogowa

Układ podstawowy sieci komunikacyjnej gminy i jej powiązanie z zewnętrznym układem regionalnym stanowi droga krajowa nr 60 klasy Gp (główna ruchu przyspieszonego) relacji Ostrów Maz. – Ciechanów – Płock – Kutno przecinająca obszar gminy z południowego wschodu na zachód i omijająca jednostki osadnicze gminy.

Ważny element powiązania z zewnętrznym układem komunikacyjnym stanowi również przechodząca przez północno-wschodni fragment gminy (na odcinku ok. 116 m oś drogi), droga wojewódzka nr 627 klasy G (główna) relacji Ostrów Maz. - Ostrołęka.

Lokalny układ powiązań realizują drogi powiatowe i gminne zaliczone do klas zbiorczych, lokalnych i dojazdowych.

W gminie Wąsewo łączna długość dróg wynosi:

krajowych - 9,7 km,
wojewódzkich - 0,12 km,
powiatowych - 69,5 km,
gminnych - 10536 km.

Tabela nr 1 Wykaz dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych w gminie Wąsewo

L.p.	Nr drogi	Relacja Klasa	Długość drogi [km]	Rodzaj nawierzchni		
				ulepsz. (twarde)	nie ulep.	
Droga krajowa Gp			III klasa techniczna			
1.	60	Ostrów Mazowiecka – Różan – Ciechanów – Płock – Kutno	9,700	9,700	-	
Droga wojewódzka G						
2.	627	Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka	0,116	0,116	-	
Drogi powiatowe L/Z			V klasa techniczna			
L.p.	Nr drogi Klasa	Relacja	Długość drogi [km]	Rodzaj nawierzchni		
3.	2567w (L)	Brzeźno Kol. - Rososz - Mokrylas	3,729	3,729	-	-
4.	2642w (L)	(Wąsewo)-dr. nr 2643w-Dalekie-Czesin-gr. gm. (Jelenie)	6,278	2,278	-	4,000
5.	2643w (Z)	Jelonki - Wąsewo - Brzezienko - Wólka Brzezińska	15,948	15,948	-	-
6.	2644w (L)	(Wąsewo) droga nr 4401w - Wysocze - Przyborowie	5,152	5,152	-	-
7.	2645w (L)	Wąsewo - Bagatele - Rząśnik Szlachecki	4,322	3,722	0,600	-
8.	2646w (L)	(Stok)-Rynek-Rząśnik-BrudkiN.-Przedświt-dr.nr 4401w	15,605	4,605	5,100	5,900
9.	4401w (Z)	(Długosiodło) -Przedświt - Wąsewo - Bartosy - (Czerwin)	11,364	11,364	-	-
10.	2647w (L)	(dr. kraj. nr 60) Grądy - Choiny - Jarząbka - (Wiśniewo)	7,110	-	6,510	0,600
Razem powiatowe:			69,508	46,798	12,21	10,500

Własność Gminy Wąsewo stanowią drogi gminne (publiczne: lokalne i dojazdowe oraz wewnętrzne) o łącznej długości ok. 105 km, w tym: 28 km o nawierzchni bitumicznej, 31 km o nawierzchni żwirowej i 46 km o nawierzchni gruntowej.

Obecnie sytuacja w zakresie stanu dróg gminnych jest mniej korzystna niż w zakresie dróg powiatowych. Udział dróg o nawierzchni twardej wynosi tu tylko niecałe 27% ogółu dróg gminnych. Drogi o nawierzchni żwirowej stanowią ok. 29%, zaś drogi gruntowe 44% ogółu dróg gminnych. Występują one zwłaszcza w południowej i wschodniej części gminy.

Konieczność poprawy stanu dróg jest jednym z najistotniejszych problemów wymagających rozwiązania, jest to bardzo ważny czynnik określający standard życia. W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działanie z zakresu dostępności komunikacyjnej – poprawę standardu sieci drogowej tj. „modernizację i przebudowę dróg gminnych, wiejskich i dojazdowych, poszerzenie dróg”, a także modernizację oświetlenia ulicznego i właściwe oznakowanie na drogach. Jako zadania priorytetowe z tego zakresu określono:

- na lata 2016-2017: przebudowę dróg w miejscowościach Zgorzałowo, Trynosy wieś, Rząśnik Włościański, Wąsewo, relacji Przyborowie - Trynosy wieś, budowę drogi gminnej relacji Bagatele - Brudki Nowe - Wąsewo Lachowiec - DK60, modernizację drogi w m. Grądy,
- na lata 2017-2018: przebudowę dróg w miejscowości Zastawie oraz relacji Bagatele - Dalekie - Trynosy,
- na lata 2018-2019: przebudowę drogi Ulasek - Brudki Stare i budowę drogi w m. Wąsewo Kolonia,
- na lata 2019-2021: przebudowę dróg relacji DK60 - Majdan Suski - Przedświt, Rynek - Modlinek, Mokrylas - Mokrylas Kolonia, Ruda - Grębki - Wiśniewo, Grądy - Choiny, Trynosy Osiedle - Trynosy wieś oraz w miejscowościach Rząśnik Majdan, Brudki Stare, Zastawie Kolonia, Czesin, Modlinek.

Komunikacja zbiorowa

Autobusowa komunikacja pasażerska prowadzona jest przez prywatne przedsiębiorstwa autobusowe, które obsługują ważniejsze ciągi drogowe w gminie, łącząc wsie w gminie z Ostrowią Mazowiecką. Przystanki autobusowe w części wyposażone są w wiaty. W Wąsewie główny przystanek autobusowy usytuowany jest w centrum miejscowości.

Stacje paliw

Na terenie gminy Wąsewo znajdują się dwie stacje paliw – obie w sąsiedztwie drogi krajowej nr 60 przy jej skrzyżowaniach: z drogą powiatową nr **4401w** w miejscowości Zastawie, z drogą powiatową nr **2647w** w miejscowości Grądy.

Parkingi

Obecnie na terenie gminy jest ok. 100 miejsc na parkingach zorganizowanych. Występują one głównie w Wąsewie oraz przy stacjach paliw w Grądach i Zastawiu. Parking na 40 stanowisk zlokalizowany jest w sąsiedztwie kościoła, zaś przed cmentarzem na ok. 25 stanowisk. W centrum miejscowości gminnej parkowanie odbywa się wzdłuż ulic. Parkowanie wzdłuż ulic, zwłaszcza o intensywniejszym ruchu ogranicza ich przepustowość i warunki bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Komunikacja kolejowa

W północno-wschodniej części gminy zlokalizowana jest jednotorowa linia kolejowa relacji Ostrołęka-Małkinia ze znajdującym się w sołectwie Przyborowie Kolonia przystankiem kolejowym „Jelonki”. Obecnie linia ta jest nieczynna.

Transport lotniczy

W Antoniewie, gmina Ostrów Mazowiecka, w sąsiedztwie miejscowości Grądy zlokalizowane jest lądowisko cywilne Grądy (EPGY) wpisane do ewidencji lądowisk (nr ewidencyjny 41 z 2008 r.) prowadzonej przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego o dopuszczonym ruchu lotniczym: VFR, NTL, N, P (lot z widocznością, ruch krajowy, nierozkładowy, prywatny). W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (2018 r.) wskazane zostało ww. lądowisko. W dokumencie tym uwzględnia się ograniczenia wynikające z sieci lotnisk i lądowisk, tj. strefy ograniczenia wysokości zabudowy oraz obszary ograniczonego użytkowania.

1.4. Stan systemów infrastruktury technicznej

System wodociągowy

W gminie Wąsewo funkcjonuje sieć wodociągowa obejmująca swym zasięgiem 94,4% mieszkańców gminy, a 95,6 % budynków mieszkalnych (dane GUS 2015 r.).

Wodociąg zasilany jest z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach:

Wąsewo - o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości 45,0 m³/h,
 Brzezenko - o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości 40,0 m³/h,
 Przyborowie (poza granicami gm. Wąsewo) - o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości 21,0 m³/h,
 Majdan Suski - o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości 28,0 m³/h,
 Rząśnik Włościański - o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości 20,0 m³/h.
 Pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych i eksploatację ujęć określają poniżej przedstawione wielkości poboru dla poszczególnych ujęć wód.

Tabela nr 2 Ujęcia wód podziemnych

	Wąsewo	Brzezenko	Przyborowie	Majdan Suski	Rząśnik Wł.
Q _{maxh} (m ³ /h)	36,0	35,0	21,0	28,0	52,2
Q _{śrd} (m ³ /d)	474,0	144,0	166,0	300,0	625,9
Q _{max rok} (m ³ /rok)	207 525,0	105 120,0	90 820,0	136 145,0	297 000,0

Wokół ujęć wód podziemnych brak jest wyznaczonych stref ochrony pośredniej.

W Wąsewie woda pobierana jest z dwóch studni i uzdatniana na stacji uzdatniania wody, zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu nr: ROŚ.6341.1.46.2013, ważnym od 2014.01.01 do 2023.12.31.

W Brzezenku woda pobierana jest z dwóch studni i uzdatniana na stacji uzdatniania wody, zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu nr: ROŚ.6341.1.48.2013, ważnym od 2014.01.01 do 2023.12.31.

W Przyborowiu woda pobierana jest z jednej studni i uzdatniana na stacji uzdatniania wody, zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu nr: ROŚ.6341.1.47.2013, ważnym od 2014.01.01 do 2023.12.31.

W Majdanie Suskim woda pobierana jest z dwóch studni i uzdatniana na stacji uzdatniania wody, zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu nr: ROŚ.6341.1.49.2013, ważnym od 2014.01.01 do 2023.12.31.

W Rząśniku Włościańskim woda pobierana jest z dwóch studni i uzdatniana na stacji uzdatniania wody, zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu nr: ROŚ.6341.1.11.2015, ważnym od 2005.08.19 do 2025.05.19.

W ciągu ostatnich 10 lat zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej na terenie całej gminy Wąsewo znacząco wzrosło - w 2006 r. wyniosło 116 800 m³/rok, w tym na potrzeby gospodarstw domowych - 113 200 m³/rok, zaś w roku 2015 wyniosło 316 000 m³/rok, w tym na potrzeby gospodarstw domowych - 308 000 m³/rok. Wzrosło więc też zużycie wody z wodociągu na 1 mieszkańca z 24,6 m³ w roku 2006 do 69,4 m³ w roku 2015.

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej ogółem (bez przyłączy) w gminie Wąsewo w 2006 r. wynosiła 81 km, zaś w roku 2015 - 101,2 km. Do sieci zbiorowego zaopatrzenia w wodę podłączonych było ogółem w 2006 r. 845 budynków mieszkalnych, co stanowiło niemalże 80% ogółu budynków w gminie, zaś 10 lat później 1 235 budynków mieszkalnych co stanowiło ok. 96% ogółu budynków w gminie.

W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działania z zakresu zaopatrzenia w wodę - modernizację przestarzałych odcinków sieci wodociągowej oraz modernizację SUW w Wąsewie (w roku 2017).

Obecnie sieć wodociągowa zlokalizowana jest we wszystkich 32 miejscowościach gminy.

System kanalizacyjny

Odprowadzanie ścieków w gminie Wąsewo odbywa się poprzez system kanalizacji sanitarnej do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni, z podwyższonym usuwaniem związków biogenych, zlokalizowanej w zachodniej części wsi Wąsewo, której głównym odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Czerna. W latach 2014-2016 oczyszczalnia została zmodernizowana i rozbudowana. Przedsięwzięcie to miało na celu zwiększenia

średniej przepustowości istniejącej oczyszczalni ze 120 do 350 m³/d oraz zmianę technologii oczyszczania ścieków opartej na pracy cyklicznej w sekwencjach reaktorowych biologicznych na reaktor biologiczny zespolony z osadnikiem wtórnym o ciągłym odpływie ścieków. Oczyszczalnia ta może obsłużyć ogółem 4145 osób, a zatem większą część mieszkańców gminy. Obecnie z oczyszczalni korzysta 990 osób.

Na terenie gminy znajduje się również nieczynna lokalna oczyszczalnia ścieków, która w 2016 r. została nabyta przez Gminę Wąsewo, z przeznaczeniem na realizację zadań własnych gminy w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych tj. budowę nowej oczyszczalni ścieków. Zlokalizowana jest ona w północno-zachodniej części wsi Trynosy Osiedle.

W ciągu ostatnich 10 lat nastąpiła rozbudowa sieci kanalizacyjnej z 5,2 km w roku 2006, do 23,5 km w roku 2015. Zwiększyła się w związku z powyższym ilość budynków mieszkalnych podłączonych do sieci ze 110 w 2006 r. (co stanowiło około 60% ogółu budynków w miejscowości Wąsewo i zaledwie 9% ogółu budynków mieszkalnych w gminie) do 375, tym samym zwiększył się procentowy udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej z 12% do 32,7%.

Obecnie sieć kanalizacyjna obejmuje sołectwa Bartosy, Brudki Stare, Mokrylas, Wąsewo, Wysocze i Zastawie.

W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działanie z zakresu uporządkowania gospodarki ściekowej modernizację lub budowę oczyszczalni ścieków w Trynosach Osiedlu (na lata 2017-2018) z budową sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami oraz budowę kanalizacji w kolejnych miejscowościach (w latach 2017-2018): Rososz, Bagatele i Dalekie, a także budowę kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w m. Brzezienko (w latach 2019-2020). Działania te są zgodne z zasadami określonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, który jednak oprócz budowy zbiorczych systemów kanalizacji, na obszarach o małym skupieniu zabudowy na terenach wiejskich (jednostkach osadniczych poniżej 2000 równoważnych mieszkańców) dopuszcza również budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, a nawet zbiorników bezodpływowych i wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczenia.

W 2015 r. na terenie gminy funkcjonowała 1 stacja zlewna, 62 oczyszczalnie przydomowe oraz 574 zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe.

Usuwanie odpadów stałych

W związku z nowelizacją ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dniem 1 lipca 2013 r. gmina objęła wszystkich właścicieli nieruchomości nowym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów z terenu Gminy Wąsewo zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o w Ostrowi Mazowieckiej.

Zgodnie z *Planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024* przyjęto regionalizację gospodarki odpadami w województwie mazowieckim w oparciu o pięć regionów. Gmina Wąsewo znajduje się w regionie wschodnim. Docelowo zagospodarowanie zmieszanych odpadów komunalnych ma odbywać się w regionalnych instalacjach przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) położonych w poszczególnych obszarach. Najbliższa taka regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku (MBP) w regionie wschodnim znajduje się w miejscowości Stare Lubiejewo w gminie Ostrów Mazowiecka. W przypadku, gdy uległaby ona awarii lub nie mogłaby przyjmować odpadów z innych przyczyn, jako instalacje MBP zastępcze wskazano instalacje w Ostrołęce oraz w m. Wola Suchożebrska. Regionalnymi instalacjami do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub

środków wspomagających uprawę roślin dla regionu wschodniego są kompostownie: w m. Stare Lubiejewo, w Ostrołęce oraz w m. Wola Suchożerbska. Jako regionalne instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych wskazano dla regionu wschodniego składowiska odpadów: w m. Stare Lubiejewo, w Ostrołęce oraz w m. Wola Suchożerbska.

Wg danych GUS na terenie gminy Wąsewo w 2015 r. zebrano ogółem ok. 339,4 ton odpadów zmieszanych (76,4 kg / mieszkańca), w tym z gospodarstw domowych ok. 303,2 kg (ok. 68,3 kg/mieszkańca). W ciągu ostatnich lat znacząco wzrosła ilość zbieranych odpadów, dla porównania w roku 2006 zebrano ogółem 171,4 ton odpadów, zatem nastąpił wzrost prawie dwukrotny.

Miejscami zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania z gminy Wąsewo są aktualnie instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, kompostownia oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane w m. Stare Lubiejewo w gm. Ostrów Mazowiecka.

Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajduje się w Wąsewie przy ulicy Lipowej 1A prowadzony jest przez Gminę. Odbiorem odpadów z Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej, podobnie jak i odbiorem zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

Na terenie gminy, we wsi Króle (d. Brzezienko Rościszewskie), zlokalizowane było od 1996 r. składowisko odpadów stałych o powierzchni całkowitej 1,26 ha. Do 2006 r. składowisko to stanowiło własność gminną, obecnie znajduje się w zarządzie MPK Sp. z o.o. z Ostrołęki.

Po zakończeniu eksploatacji składowiska, która nastąpiła w 2013 r., w celu ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko, zarządzający obiektem zobowiązany jest do:

- prawidłowej rekultywacji składowiska, przeprowadzonej zgodnie z zapisami *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów*
- prowadzenia monitoringu składowiska na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.*

Zaopatrzenie w gaz ziemny i ciepło

Gazociąg wysokiego ciśnienia (6,3 MPa) DN 100 zasilający gminę Wąsewo (od zestawu zaporowego Zalesie do miejscowości Przyborowie, Wysocze) został wybudowany w 1994 r. Gazociąg wchodzi w obszar administracyjny gminy we wsi Przyborowie (granica gminy - przy drodze Ostrów Maz. - Ostrołęka w m. Przyborowie), długość w obszarze gminy wynosi 6,774 km.

Stacja redukcyjno-pomiarowa I^o znajduje się w m. Przyborowie (Q max=1500 m³/h), ale zlokalizowana jest poza granicami administracyjnymi gminy. W Przyborowiu znajdują się również urządzenia ochrony katodowej gazociągu.

Gazociągi rozdzielcze - zasilające poszczególne miejscowości gminy to gazociągi w technologii polietylenowej (PE), występują w następujących miejscowościach: Bagatele, Bartosy, Brudki Stare, Dalekie, Kolonia Przyborowie, Mokrylas, Przyborowie, Rząśnik Włociański, Ulasek, Trynosy Osiedle, Wąsewo, Wysocze, Zastawie, Zgorzałowo.

Tabela nr 3 Zestawienie danych GUS dotyczących sieci gazowej na terenie gminy Wąsewo w 2006 r. i 2015 r.

Dane	2006 r.	2015 r.
długość czynnej sieci ogółem na terenie gminy	53 901	53 457
długość czynnej sieci przesyłowej	9 013	2 056
długość czynnej sieci rozdzielczej	44 888	51 401
czynne przyłączenia do budynków	238	249
odbiorcy gazu (gospodarstwa)	87	98
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem (gospodarstwa)	84	97
zużycie gazu w tys. m ³	88,40	71,1
ludność korzystająca z sieci gazowej (osób)	159	323
ludność korzystająca z sieci gazowej - udział procentowy	3,5%	7,3%

Jak wynika z powyższego zestawienia w ciągu analizowanych 10 lat nastąpiło umiarkowane rozbudowanie sieci gazowej ogółem na terenie gminy, wzrosła jednak ilość sieci rozdzielczej, w wyniku czego zwiększyła się nieznacznie ilość odbiorców gazu i ludności korzystającej z sieci gazowej. W minimalnym stopniu zwiększyła się ilość gospodarstw wykorzystujących gaz sieciowy do ogrzewania budynków.

Południowo-wschodnim skrajem gminy, w sołectwie Grębki, przebiega gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia (6,3 MPa) DN 250 relacji Wólka Radzymińska - Ostrów Mazowiecka - Białystok, nie zasila on odbiorców z gminy Wąsewo.

W gminie Wąsewo zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego poszczególne miejscowości. Jedynie w miejscowości Trynosy Osiedle funkcjonuje lokalna sieć ciepłownicza, do której podłączone są budynki mieszkalne wielorodzinne. Domy mieszkalne w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej posiadają kotłownie indywidualne, w większości opalane są węglem i drewnem. W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działania z zakresu racjonalnej gospodarki energetycznej: termomodernizację budynku Urzędu Gminy, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez montaż kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych.

System elektroenergetyczny

Zasilanie gminy Wąsewo w energię elektryczną odbywa się z Głównych Punktów Zasilających (GPZ), zlokalizowanych w mieście Ostrów Maz., za pomocą sieci elektroenergetycznych średniego (SN 15 kV) i niskiego napięcia (nn).

Przez teren gminy przebiega linia NN 220 kV relacji Ostrołęka - Miłosna wraz z pasem technologicznym o szerokości 50 m (pas terenu po 25 m w obie strony od osi linii).

Melioracje

Ukształtowanie terenu, a przez to spływ wód powierzchniowych utworzyło na terenie gminy pięć zlewni do cieków podstawowych.

Do każdej zlewni należą poszczególne wsie:

zlewnia rzeki Wymakracz - wsie: Grębki, Ruda, Jarząbka, Choiny, Grądy;

zlewnia rzeki Kabat - wsie: Przedświt, Majdan Suski, Brudki Nowe, Rząśnik Majdan, Rząśnik Szlachecki, Rząśnik Włociański, Bagatele;

zlewnia rzeki Czerna - wsie: Ulasek, Zastawie, Króle, Mokrylas, Bartosy, Wąsewo, Wąsewo Kolonia, Wysocze, Zgorzałowo, Trynosy Osiedle;

zlewnia kanału Przyjmy-Zalesie - wsie: Przyborowie, Czesin, Trynosy;

zlewnia rzeki Orz - wieś: Brzezienko.

W gminie Wąsewo nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, występują natomiast tereny podmokłe, o stosunkach wilgotnościowych niewłaściwych dla produkcji rolniczej.

Według danych Spółki Wodnej stan urządzeń melioracyjnych objętych działalnością spółki w gminie Wąsewo liczy 1624,915 ha obszaru zmeliorowanego (ok. 13,6% powierzchni ogólnej gminy), w tym: 755,305 ha drenowania (ok. 46,5% obszaru zmeliorowanego), 869,61 ha zmeliorowanego rowami, 79,18 km rowów, 206 szt. budowli przejazdowych oraz 13 szt. budowli przejazdowo-piętrzących.

Cmentarze

W gminie istnieje jeden czynny cmentarz o powierzchni 2,1 ha. Zlokalizowany jest on na pograniczu miejscowości Wąsewo i Mokrylas. Ponadto w sołectwie Brzezienko znajduje się cmentarz zamknięty z okresu I Wojny Światowej.

2. ŚRODOWISKO KULTUROWE - STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGI JEGO OCHRONY

W gminie Wąsewo znajduje się wiele stanowisk archeologicznych, zabytki architektury - zespół parkowo-pałacowy w Trynosach Osiedlu, zabytki budownictwa, zwłaszcza drewnianego, zabytki techniki, cmentarz, miejsce pamięci oraz liczne kapliczki, figury i krzyże przydrożne, należące do grupy szeroko rozumianych wartości krajobrazu kulturowego.

2.1. Rozwój osadnictwa w gminie Wąsewo

Początki osadnictwa na terenie gminy Wąsewo sięgają czasów bardzo odległych. Najstarsze ślady osadnictwa z epoki kamienia znaleziono podczas badań archeologicznych m. in.: w Bagatelach, Choinach, Mokrymlesie Szlacheckim, Przyborowiu, Wąsewie, Wąsewie Kolonii, Wysoczu i Trynosach; z epoki brązu m.in.: w Brudkach Nowych, Grębkach, Choinach, Rudzie, Rząśniku Majdanie.

Ciągłość osadnictwa na terenie obecnej gminy Wąsewo przewija się poprzez epokę żelaza, okres wpływów rzymskich, całe średniowiecze aż po czasy nowożytne. Świadczy o tym liczny materiał ceramiczny pochodzący z osadnictwa z okresu rzymskiego między I w. p.n.e. i II-III w. n.e. (m.in. fragmenty naczyń należących do kultury przeworskiej znalezione na stanowiskach w Choinach i Grądach). Na okres ten datowane są też znaleziska w Bagatelach, Brzezienku Starym, Rząśniku Włościańskim, Rynku, Trynosach, Wąsewie, Wąsewie Kolonii, Wysoczu, Zastawiu, Zastawiu Kolonii i Zgorzałowie.

Ślady osadnictwa z okresu wczesnośredniowiecznego (XI-XIII w.) stwierdzono na stanowiskach w Bagatelach, Brzezienku (d. Brzezienku Starym), Choinach, Grądach, Grębkach, Królach, Rynku, Wąsewie i Zastawiu.

Średniowieczne osadnictwo (XIV-XV w.), w zakresie raczej ograniczonym jedynie do północnej części gminy dokumentują znaleziska w Brzezienku Starym, Kolonii Przyborowiu, Mokrymlesie Szlacheckim, Rząśniku Włościańskim, Wąsewie, Wąsewie Kolonii i Zastawiu.

Kolejnym etapem rozwoju kolonizacji osadniczej wschodniego Mazowsza był okres schyłku średniowiecza, a wynikało to ze świadomej polityki książąt mazowieckich. Do czasu zawarcia unii polsko-litewskiej rozwój osadnictwa na terenie wschodniego Mazowsza narażonego na ekspansję wojowniczych zagonów jaćwieskich, ruskich i litewskich został praktycznie zahamowany a dotychczasowe osady pokryła puszcza. Trwały pokój, obejmujący prawie trzy kolejne stulecia (do połowy XVII w.), spowodował ponowny rozwój osadnictwa na terenach sąsiadujących z trasami szlaków handlowych, które przebiegały wzdłuż Narwi (Pułtusk, Ostrołęka, Łomża do Grodna i Wilna) oraz Bugu (z Pułtuska przez Brok, Ostrów, Nur do Mińska i Smoleńska). Okres ten reprezentują odkrycia archeologiczne

w Bagatelach, Brzezienku Starym, Królach, Rząśniku Majdanie, Rząśniku Włociańskim, Rudzie, Rynku, Trynosach, Ulasku, Wąsewie, Wąsewie Kolonii, Wysoczu, Zastawiu i Zgorzałowie.

Obszary puszczańskie stosunkowo długo broniły się przed ponowną ekspansją osadnictwa na tereny między Narwią i Bugiem. Uległy ostatecznie wytrzebieniu w miarę ekspansji rolnictwa, którego intensywniejszy rozwój nastąpił w okresie nowożytnym od XVII wieku. Niemniej już w XVI wieku osadnictwo na śródpuszczańskich polanach musiało się rozwijać w sposób znaczący, bowiem już w 1450 r. była wzmiankowana, a w 1463 r. została erygowana przez bpa Pawła Giżyckiego parafia w Wąsewie i zapewne wzniesiono tu drewniany kościół w miejscu kolejnego drewnianego zbudowanego w 1731 r. przez właściciela wioski Tomasza Zielińskiego. Tezę tę potwierdzają również znaleziska archeologiczne świadczące o szerzącym się również na terenach południowych gminy osadnictwie (m. in. w Bagatelach, Brudkach Nowych, Choinach, Grądach, Grębkach, Jarzabce, Przyborowiu Kolonii, Rząśniku Majdanie, Rząśniku Włociańskim, Rudzie, Wąsewie i Zgorzałowie).

2.2. Obiekty zabytkowe oraz dobra kultury współczesnej na terenie gminy Wąsewo

Obiekty zabytkowe na terenie gminy Wąsewo **ujęto w Gminnej Ewidencji Zabytków**. Wpisano do niej:

- obiekty i obszary będące w **Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków** - zarówno obiekty wpisane do rejestru zabytków, jak i obiekty zabytkowe o wysokich wartościach historycznych i kulturowych nie ujęte w rejestrze zabytków,
- **pozostałe obiekty zabytkowe o wysokich wartościach historycznych i kulturowych,**
- **stanowiska archeologiczne.**

Wykaz obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się w rozdziale 4.5. „Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”. Na terenie gminy znajduje się ponad 60 obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków oraz niecałe 100 stanowisk archeologicznych.

W gminie Wąsewo nie wyznaczono dóbr kultury współczesnej wymagających ochrony. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (2018 r.) w ustaleniach dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego obszar gminy Wąsewo został zakwalifikowany do strefy ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo-kulturowych w pasmach rzecznych. Krajobraz osadnictwa drobnoszlacheckiego z charakterystycznym typem drewnianej zabudowy zagrodowej uznano jako typowy m.in. dla powiatu ostrowskiego, w którym położona jest gmina Wąsewo.

Obiekty architektoniczne o wysokich wartościach kulturowych

Wśród zabytków architektury w gminie wysokimi walorami odznacza się kościół parafialny w Wąsewie, będący jednocześnie zdecydowaną dominantą architektoniczną w tej miejscowości oraz okolicy.

Zespół Sakralny kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP

Wizytówką historycznej architektury Wąsewa jest Zespół Sakralny murowanego kościoła parafialnego pod wezwaniem Narodzenia NMP wpisany do rejestru zabytków pod numerem 149, zaprojektowany przez czołowego architekta polskiego końca XIX i początku XX wieku Józefa Piusa Dziekońskiego, budowniczego wielu neogotyckich kościołów zwłaszcza na Mazowszu i Podlasiu (m.in. katedra w Białymstoku, kościoły: w Rzekuniu, Kołbieli, Kosowie Lackim, Rykach i sąsiednim Długosiodle) oraz murowanej plebani z 2 połowy XIX w.

Kościół neogotycki, orientowany, usytuowany jest na wzgórzu w północno-wschodniej części Wąsewa przy drodze wiodącej do Wysocza. Skarpa wzniesienia od strony drogi wyłożona jest ciosami kamiennymi. Świątynię otacza ażurowe, metalowe ogrodzenie na murowanych z cegły słupkach z bramą główną, do której dojście prowadzi szerokimi schodami. Teren przykościelny porastają okazałe jesiony, buki i klony.

Na wschód od kościoła znajduje się dom parafialny, a na południowy wschód – murowana plebania z 2 poł. XIX wieku i zabudowania gospodarcze.

Obecny kościół neogotycki został wzniesiony w latach 1912-1920 w miejscu poprzedniego, z końca XVIII wieku, restaurowanego w 1873 i 1882 r., a rozebranego w 1916 r., gdy znalazł się w obrębie murów nowo wznoszonego kościoła. W tym też roku ukończono prezbiterium i zakrystię.

W czasie II wojny światowej (sierpień 1944 r.) kościół uległ częściowemu zniszczeniu (mury części zachodniej z wieżami, transept, częściowo prezbiterium, dach z wieżbą). W 1946 roku odbudowana została zniszczona fasada (bez wież) oraz prezbiterium. W 1947 r. przykryto dachem nawy. W latach 50-tych ub. stulecia wykonano freski wg proj. prof. Przeworskiej, a w 1980 r. wykończono wieże.

Kościół trójnawowy, założony został na planie krzyża łacińskiego z transeptem i prezbiterium tej samej szerokości co nawa główna, jednoprzęsłowym, zamkniętym ambitem. Po obu stronach do prezbiterium przylegają symetrycznie zakrystia (od południa) i skarbiec (od północy). Szerokość nawy głównej jest dwukrotnością szerokości naw bocznych.

Nawa główna i boczne przesklepione są kolebkami. Ramiona transeptu przekrywają sklepienia kryształowe. W prezbiterium, zakrystii, skarbcu i kruchtach występują sklepienia kolebkowe z lunetami, zaś w obejściu apsydy – sklepienie kolebkowe.

Bryła kościoła oskarpowana o pseudohalowym (nawa główna tylko niewiele wyższa od naw bocznych) układzie przestrzennym charakteryzuje się znacznym rozczłonkowaniem. Korpus nawowy przykrywa wspólny dach dwuspadowy; nad półkolistym prezbiterium – trójpołaciowy, łamany; nad ramionami transeptu – dwuspadowy z naczółkiem, zaś zakrystie i przedsionki i ambit przekrywają dachy pulpitowe. Wieżba dachowa o konstrukcji krokwiowo-jętkowej wzmocniona jest krzyżulcami z podwieszonymi stolcami i zastrzałami. Dachy pokryte są blachą cynkową.

Wieże zwieńczone hełmami wiciowymi o konstrukcji stalowej pokrytymi blachą miedzianą mają po cztery kondygnacje. Dwie niższe kondygnacje wzniesiono na planie prostokąta, wyższe na rzucie ośmioboku. Kalenicę korpusu nawowego wieńczy sygnaturka – wsparta na filarkach wieżyczka na rzucie kwadratu przekryta dachem namiotowym łamanym.

Przyziemie kościoła wzniesione jest z ciosów granitowych, wyższe partie z cegły spoinowanej.

Otwory drzwiowe zewnętrzne zamknięte są półkoliście z drzwiami do krucht drewnianymi, dwuskrzydłowymi osadzonymi na kutyh neogotyckich zawiasach. Otwory okienne przesklepione są ostrołukowo o ramach stalowych. Okna naw i obejścia prezbiterium zdobią witraże.

Elewację frontową zdobi po środku niewielki ryzalit z wnęką przesklepioną łękiem odcinkowym i ujętą w dwa boniowane filary z kapitelami tokańskimi, które wspierają masywne konsole balkonu. Po jego bokach występują dwie tynkowane płyciny. Podobne płyciny występują także wyżej, w szczycie nad wejściem głównym.

Elewacje boczne są symetryczne, siedmioosiowe. W elewacji wschodniej występują okulusy w zakrystii i skarbcu.

Do najcenniejszego wyposażenia wnętrza kościoła należy Obraz Matki Boskiej Wąsewskiej pochodzący z 1 poł. XVIII wieku oraz ok. 30 tabliczek wotywnych z XVIII i 1 połowy XIX wieku. Wśród plaketek o zróżnicowanym poziomie artystycznym wyróżnia się wyrób

znanego złotnika warszawskiego Karola Malcza – plakietka z 1863 r. z profilem męskiej głowy, z trzema nacięciami na policzku – niewątpliwym echem wydarzeń związanych z powstaniem styczniowym. Pozostałe wyposażenie pochodzi z lat 50-tych i 60-tych XX wieku.

Cmentarz parafialny w Wąsewie

Usytuowany w odległości ok. 400 m na północ od kościoła cmentarz parafialny pochodzi z 2 ćwierćwiecza XIX w. Jeszcze w XIX wieku został powiększony w kierunku zachodnim, a po 1945 roku – w kierunku północnym. Pierwotnie było to założenie geometryczne oparte na dwóch osiach tworzących krzyż. W końcu XIX wieku oś podłużna poza terenem cmentarza została przymknięta małą kaplicą cmentarną wzniesioną z drewna. Po powiększeniu cmentarza w XIX w. osie zostały przedłużone, a teren urządzony.

Obecnie „krzyżowy” układ cmentarza został zatarty poprzez utworzenie nowych alejek. Kapliczkę przeniesiono na nowy teren. Drzewa przy obu osiach zostały w znacznym stopniu zniszczone. Do najstarszych nagrobków zachowanych w stosunkowo dobrym stanie, chociaż opuszczonych i zarośniętych, należą:

- pomnik żeliwny w kształcie obelisku Piotra Zielińskiego zm. w 1869 r. właściciela dóbr Mokrylas,
- pomnik w kształcie betonowego obelisku z 1898 r.

Kaplica cmentarna

Obiektem zabytkowym o charakterze sakralnym reprezentującym prowincjonalne budownictwo drewniane bez cech stylowych jest pochodząca z końca XIX wieku kaplica cmentarna położona na zakończeniu głównej alei poprzecznej, tuż przy ogrodzeniu cmentarza parafialnego w Wąsewie. Frontem zwrócona jest w kierunku południowo-wschodnim.

Jest to obiekt jednoprzestrzenny, założony na rzucie prostokąta.

Budynek jest jednokondygnacyjny o konstrukcji zrębowej z bali sosnowych na niskiej podmurówce z cegły, na zaprawie cementowej i sosnowej podwalinie. Ściany wykonane są z bali sosnowych, z zewnątrz oszalowane sosnowymi deskami pionowo. Dach jest dwuspadowy o krokwiowo-jętkowej konstrukcji więźby, kryty blachą.

Pozostałości zespołu dworskiego w Trynosach

Dobra Trynosy złożone z folwarków Trynosy i Przyborowie obejmowały teren o łącznej powierzchni ok. 2100 morgów. Najstarsza znana wzmianka o Trynosach pochodzi z 1827 roku. Znajdowało się tutaj wtedy 16 domów i 131 mieszkańców. W 1892 roku funkcjonowała tu gorzelnia i cegielnia. Ostatnim właścicielem majątku przed wybuchem II wojny światowej był Jan Baczyński.

Pierwotny ogród dworski założony został na początku XIX wieku wg projektu nieznanego autora. Na temat kompozycji parku z tego okresu brak jest informacji. Obecny park krajobrazowy o pow. ok. 1,30 ha powstał w 1907 roku wg projektu Stefana Celichowskiego. Teren parku ma kształt zbliżony do trapezu wydłużonego i rozszerzonego w kierunku wschodnim. Przy południowo-wschodnim skraju parku znajduje się wyschnięty staw.

Ślady alei parkowych zostały zatarte. We wschodniej części parku występują stare drzewa (ok. 150 lat), są to gatunki: lipa drobnolistna, klon zwyczajny, kasztanowce, grab, platan, jesion wyniosły, grochodrzewy. Przy południowo-wschodnim skraju parku oraz w jego północno-wschodniej części rosną dwa dęby w wieku ok. 600 lat będące pomnikami przyrody.

Centralnym elementem kompozycyjnym założenia jest dwór pochodzący z II połowy XIX w. z eliptycznym podjazdem pod zachodnią elewację. Wokół znajdują się cztery klomby z drzewami i żywopłotami.

Dwór wzniesiony na planie prostokąta jest budynkiem parterowym, murowanym z dachem dwuspadowym, kryty eternitem. Część centralną tynkowanej elewacji zachodniej ozdobionej gzymsami podkreśla piętrowy ryzalit. Przy narożu północno-wschodnim dobudowany jest ganek.

W sąsiedztwie parku znajduje się murowana stodoła z końca XIX wieku. Na północ od parku zlokalizowane są budynki gorzelnii i magazynu spirytusowego, a za nimi 2 stawy przedzielone groblą, po której przebiega droga doprowadzająca do dworu.

Budynki mieszkalne

W historycznej zabudowie ludowej w gminie Wąsewo zdecydowanie przeważały obiekty drewniane. Ze względu na małą trwałość materiału z jakiego były wzniesione, do chwili obecnej z okresów wcześniejszych zachowało się ich stosunkowo niewiele, a i to pochodzących głównie z XX wieku i poddanych znacznej przebudowie i modernizacji, co spowodowało zagubienie cech historycznych.

W zabudowie zagród wiejskich typowe rozwiązanie dla terenu gminy Wąsewo sprowadza się do trzech podstawowych obiektów: domu mieszkalnego, budynku inwentarskiego i stodoły.

Tradycja tego układu widoczna jest również w licznie występującej nowej zabudowie siedliska, zwłaszcza związanego z mleczno-hodowlanym typem produkcji rolniczej.

W starszych obiektach drewnianych występuje głównie konstrukcja zrębowa lub stosowana w okresie późniejszym - sumikowo-łątkowa. Składa się na nią podwalina posadowiona na głazach narzutowych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję ściany spinają oczepy oraz związane z nimi belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Przekrycie stanowi dach dwuspadowy z więźbą krokwiowo-jętkową. W większości budynków występuje zewnętrzny szalunek, często o ozdobnym rysunku układu desek, stosowany zwłaszcza na szczytach. Otwory okienne często otaczają zdobione opaski i rzadziej już spotykane okiennice. Występują też, zwłaszcza na ścianach szczytowych oraz pod okapami, ozdobne fryzy. Rzadko też spotyka się charakterystyczne dla Kurpiowszczyzny zwieńczenia szczytów (śparogi).

Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Wznoszenie kapliczek, figur i krzyży przy drogach lub w przydomowych ogródkach jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym na Mazowszu. W krajobrazie gminy dominują jednak oprócz wysokich krzyży drewnianych - współczesne betonowe obeliski nieudolnie naśladujące dawne kapliczki, zimne i obce dla łagodnego krajobrazu gminy.

Na terenie gminy Wąsewo spotykamy różnorodne przykłady w tej grupie obiektów. Licznie występują skromniejsze w swym wystroju kapliczki w postaci słupów bądź filarów z małymi wnękami, w których umieszczane są rzeźby lub obrazy przedstawiające postacie boskie lub świętych. Obiekty te często są zdobione szczycikami, gzymsami, niszami, daszkami lub są tylko wieńczone metalową lub drewnianą formą krzyża.

Kapliczki, figury i krzyże przydrożne z zasady ogradzane są dekoracyjnymi płotkami oraz obsadzone grupami niskiej i wysokiej zieleni.

2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Jako elementy zagrażające harmonii kompozycji krajobrazu należy uznać te obiekty, które nie komponują się ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym gminy. Są to:

- maszty stacji bazowych telefonii komórkowej znajdujące się w pobliżu miejscowości: Rząśnik Szlachecki oraz Zastawie,
- linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka - Miłosna (przebiega w zachodniej części gminy),

- nierekułtywowane, nielegalne wyrobiska kruszywa naturalnego,
- niefunkcjonujące - legalne i „dzikie” wysypiska odpadów w miejscowości: Króle, Brzezienko, Ulasek, Majdan Suski, Rososz,
- zabudowa nie komponująca się z istniejącymi elementami środowiska naturalnego i kulturowego: bloki mieszkalne w miejscowości Trynosy Osiedle i Przyborowie, 4-kondygnacyjny budynek w Brudkach Starych, jaskrawe elewacje budynków w Brudkach Nowych, teren przemysłowy w Przyborowiu Kolonii,
- zanik różnorodności regionalnej w budownictwie wiejskim - unifikacja architektury, zastępowanie tradycyjnych materiałów budowlanych (drewna) prefabrykatami, przenoszenie miejskich wzorów architektonicznych, niedostosowanych do wiejskiego stylu życia.

Utrzymywanie wartości historycznych i przyrodniczych, odpowiednie ich wyeksponowanie oraz podporządkowanie im koncepcji rozwoju przestrzennego i charakteru architektonicznego, wpłynie na stan ładu przestrzennego, podniesie niewątpliwie rangę i znaczenie Wąsewa w regionie, a również przyczyni się do rozwoju aktywności społecznej wzmacniając rozwijającą się od stosunkowo niedawna funkcję gminy jaką jest rekreacja i wypoczynek.

Istotną sprawą jest należyte wyeksponowanie występujących tu wartościowych obiektów tworzących krajobraz kulturowy oraz przyrodniczy, korzystny dla rozwoju funkcji wypoczynkowej.

W prawie miejscowym należy zabezpieczyć warunki pozwalające na ochronę obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru, obiektów wpisanych do ewidencji zabytków wymienionych w rozdziale 4.5 oraz innych obiektów cennych pod względem kulturowym takich jak kapliczki przydrożne, ogrodzenia, charakterystyczne dla tradycji detale architektoniczne i ozdoby.

Ze względu na występujące w Wąsewie deniwelacje terenu, z wielu odległych miejsc rozciągają się interesujące widoki na atrakcyjne krajobrazowo tereny gminy. Do nich należą tereny w północnej części gminy (rejon wsi Zgorzałowo) oraz dolina Potoku Czerna, zwłaszcza w rejonie wsi Wąsewo - Króle.

Nowym elementem w krajobrazie gminy Wąsewo są duże wyrobiska kruszywa znajdujące się w północno wschodniej i południowo zachodniej części gminy oraz na zachód od Wąsewa. Po zakończeniu eksploatacji kruszywa, rekułtywacja tych terenów winna zmierzać w kierunku przystosowywania ich dla całorocznych funkcji wypoczynkowych. Dotyczy to zwłaszcza rejonu Zgorzałowo-Przyborowie, gdzie powstałe na skutek poboru kruszywa deniwelacje terenu oraz występująca na znacznej powierzchni wyrobisk woda, stwarzają warunki dla kreacji obszaru wypoczynkowego o ponadlokalnej skali, zainicjowanego na bazie agroturystycznej i ukierunkowanego na dalszy rozwój bazy pensjonatowej.

W celu wyeksponowania dominant przestrzennych w krajobrazie gminy Wąsewo należałoby zachować następujące okna widokowe:

- w Wąsewie - z miejsca przed bramą główną cmentarza parafialnego w kierunku miejscowości Wąsewo,
- ze wzniesienia przy wyrobisku kruszywa przy drodze Wąsewo - Króle w kierunku na miejscowość Wąsewo,
- z drogi wojewódzkiej nr 627 w kierunku terenów po wyrobisku kruszywa zlokalizowanych w miejscowości Przyborowie,
- ze wzniesienia po wyrobisku kruszywa w miejscowości Przyborowie, przy zachodniej granicy sołectwa, w kierunku północnym,
- z drogi gminnej w miejscowości Mokrylas w kierunku na zabytkowy kościół w Wąsewie,

- z drogi powiatowej nr 2643w z kierunku od miejscowości Trynosy w kierunku na zabytkowy kościół w Wąsewie,
- z drogi powiatowej nr 2645w z kierunku od miejscowości Bagatele w kierunku na zabytkowy kościół w Wąsewie,
- z drogi powiatowej nr 4401w z kierunku od miejscowości Zastawie w kierunku na zabytkowy kościół w Wąsewie.

W celu upowszechnienia atrakcyjnego krajobrazu występującego w gminie Wąsewo należy dążyć do udostępnienia i zagospodarowania następujących ciągów widokowych:

- wzdłuż drogi Przyborowie Kolonia - Zgorzałowo - Wysocze z widokiem na dolinę bezimiennego potoku będącego prawym dopływem Potoku Czerna w górnym jego biegu powyżej Wąsewa,
- wzdłuż dróg otaczających dolinę Potoku Czerna w dolnym jego biegu między Wąsewem i Królami.

W celu zachowania ładu przestrzennego, oprócz ochrony konserwatorskiej należy:

- utrzymywać historyczne układy przestrzenne wsi - gniazdowe, wielodrożne, ulicówki.
- dążyć do zachowania i preferować w nowej zabudowie formy nawiązujące do regionalnego budownictwa, z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów budowlanych - charakterystycznych dla chałup mazowieckich,
- ograniczać wpływ architektury „egzotycznej”, nadmiernie fantazyjnego i wybujałego indywidualizmu inwestorów;
- stosować zasadę koncentracji zabudowy na terenach istniejących miejscowości z zachowaniem lokalnych powiązań przyrodniczych.

2.4. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych

W Studium nie uwzględniono rekomendacji i wniosków z audytu krajobrazowego lub określonych przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych, ponieważ na terenie województwa mazowieckiego taki audyt nie został dotychczas opracowany.

3. ANALIZY ŚRODOWISKOWE - STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

3.1. Stan i funkcjonowanie poszczególnych elementów środowiska, występowanie udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych, udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Uwarunkowania zewnętrzne

Gmina Wąsewo znajduje się w regionie o małym stopniu przekształcenia środowiska przyrodniczego. Położona jest w widłach rzek Narwi i Bugu, a na jej terenie istnieje fragment dużego kompleksu leśnego - Puszcza Biała. Takie położenie uwarunkowało:

- włączenie części gminy (głównie na południe od drogi krajowej) do europejskiej sieci Natura 2000 poprzez utworzenie Obszaru Specjalnego Ochrony Ptaków (OSO) - Puszcza Biała (kod obszaru PLB 140007);
- wyznaczenie korytarzy ekologicznych obejmujących lasy Puszczy Białej i tereny położone na wschód od nich, na południe od drogi krajowej nr 60 (sołectwa Choiny, Jarzabka, Ruda, Grębki, Grądy) oraz lasy i towarzyszące im pola uprawne położone na wzgórzach moreny czołowej od sołectw Rososz i Bartosy do Majdanu Suskiego.

Wynikające z położenia gminy uwarunkowania zewnętrzne zagospodarowania przestrzennego mają swoje dobre i złe strony. Z jednego punktu widzenia:

- pozwalają na prawidłowe funkcjonowanie i utrzymanie dobrego stanu środowiska przyrodniczego,
- zachowanie rygorów określonych dla obszarów Natura 2000 może przyczynić się do utrzymania ładu przestrzennego na ich obszarze,
- dobry stan środowiska wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców,
- duże walory przyrodnicze terenów sąsiadujących i obszaru gminy, w tym duże zbiorniki wodne, mogą być atutem w promocji turystyki w tym obszarze,
- dobry stan środowiska sprzyja rozwojowi rolnictwa ekologicznego.

Z drugiej strony utrzymanie przyrodniczych powiązań zewnętrznych ogranicza sposób zagospodarowania przestrzennego i stosowanie uciążliwych dla środowiska i zdrowia ludzi technologii. Ponadto rygorzy obszaru Natura 2000 na terenach ścisłej zabudowy wsi, będą mogły wpływać na ograniczenie ich rozwoju.

Uwarunkowania wynikające z lokalnych wartości środowiska

Rzeźba terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J.Kondrackiego (2000 r.) gmina Wąsewo leży w pasie Nizin Środkowopolskich, w makroregionie: Nizina Północnomazowiecka (318.6), mezoregionie: Międzyrzecze Łomżyńskie (318.67).

Nizina Północnomazowiecka znajduje się w widłach dolnej Narwi i dolnego Bugu, na wschód i na południe od linii zasięgu zlodowacenia wiślanego. Międzyrzecze Łomżyńskie jest wysoczyzną morenową. Ukształtowanie terenu, wynikające z działalności akumulacyjnej lodowca (stadiału środkowopolskiego oraz stadiału Wkry i Mławy), a także działalności erozyjno-akumulacyjnej wód lodowcowych, zostało silnie przekształcone peryglacjalnie. Spowodowało to, wyrównanie wcześniejszej niwelety. Znaczący wpływ na ukształtowanie terenu miała działalność akumulacyjna i erozyjna rzek.

Na terenie opracowania wyróżniono następujące naturalne jednostki morfogenetyczne:

- wysoczyzna moreny dennej – ostrość tej formy rzeźby terenu została silnie zatarta w wyniku procesów denudacyjnych. Wysoczyzna ma aktualnie charakter płaskiej równiny o średniej wysokości 110-120 m n.p.m. Przeważają spadki od 2 do 5%. W części wschodnio-środkowej znajduje się fragment płaskiego wału o asymetrycznych zboczach, o wysokości względnej dochodzącej do 15 m. Jest to tzw. krawędź ostrowska. Na wale krawędzi ostrowskiej położony jest najwyższy punkt terenu w gminie Wąsewo, na wysokości 132,5 m n.p.m. Morena denna jest również urozmaicona niewielkimi zagłębieniami bezodpływowymi o płaskich dnach. Zagłębiają się one na głębokość względną od 1 do 2 m;
- zdenudowane wzgórza moreny czołowej – są to formy płaskie, o łagodnych zboczach. Spadki zboczy kształtują się w granicach od 2 do 15%. Główny ciąg moreny znajduje się w zachodniej części gminy i przebiega z północnego-wschodu (NNE) na południowy-zachód (SSW). W części północnej znajduje się również kilka mniejszych pagórków morenowych;
- wzgórza kemowe – główny wał kemowy położony jest w północno-wschodniej części gminy, niewielkie płaty pagórków są usytuowane również wzdłuż Potoku Czerna. Wał kemowy znajduje się na kierunku wschód-zachód. Zbocza wału charakteryzują się niewielkimi spadkami od 2 do 10%. Wysokość względna wynosi od 5 do 10 m;
- tarasy zalewowe – utworzone są przez wody fluwoglacjalne, aktualnie wykorzystane przez współczesną sieć rzeczną, cieków: Potok Czerna, Kabat i odnogi Wymakracza. Tarasy mają zmienną szerokość od kilkudziesięciu do kilkuset metrów, są płaskie i często podmokłe. Dolina Potoku Czerna silnie wcina się w wał moreny czołowej tworząc przełomy;

- pola piasków przewianych - są to najmłodsze formy ukształtowania terenu - holoceni. Na polach tych lokalnie występują niewielkie wzniesienia o wysokości względnej od 1 do 2 m.

Rzeźba terenu została przekształcona antropogenicznie w niektórych fragmentach gminy. Odkształcenia powstały wskutek wydobywania metodą odkrywkową złóż kruszywa naturalnego. Największe wyrobiska znajdują się w miejscowościach Przyborowie, Przyborowie Kolonia, Wąsewo, Zastawie i Zgorzałowo.

Oprócz dużych wyrobisk w gminie znajduje się również kilka niewielkich lokalnych odkrywek. Na terenie gminy zinwentaryzowano otwory po wyrobiskach znajdujące się w pobliżu: Przyborowia, Rynku, Rososzy, Zgorzałowa, Wysocza, Króli, na zachód od Wąsewa i przy drodze Wąsewo-Wysocze.

W wyniku działań wydobywczych przekształceniom uległy w znacznej części wzgórza kemowe oraz fragment wału moreny czołowej na północ od Króli. Wielkość nieczynnej odkrywki w Przyborowiu wynosi około 150 000 m², a Wąsewie około 45 000 m².

Antropogeniczne zmiany rzeźby terenu, takie jak nasypy i wykopy, występują również wzdłuż drogi krajowej nr 60 i nieczynnej linii kolejowej relacji Ostrołęka-Małkinia.

Budowa geologiczna

Mięszkość utworów czwartorzędowych, stanowiących wierzchnią warstwę gruntu w gminie Wąsewo, jest różna, waha się od 100 do 200 m. Najstarszymi osadami czwartorzędu są piaski i mułki rzeczne peryglacjału. Na nich leżą kilkunasto metrowej wysokości osady zlodowacenia środkowopolskiego. Pokrycie terenu gliną zwałową po przejściu lodowca spowodowało zupełne wyrównanie wcześniejszej niwelety. W wielu profilach glina została zanieczyszczona przez działalność wód fluwoglacialnych, które osadziły wyżej leżące piaski i żwiry.

Na terenie gminy Wąsewo znajdują się następujące utwory czwartorzędowe (na poziomie do 4,5 m p.p.t.):

- gliny zwałowe z otczakami na mułkach i piaskach zastoiskowych (utwory plejstocenu, Stadiału Wkry i Stadiału Mławy) - utwory twaroplastyczne, zwarte, w kontakcie z wodą miękoplastyczne. Są to utwory o korzystnych warunkach budowlanych. Występują na głębokości od 0 do poniżej 4,5 m p.p.t. Stanowią podłoże piasków i żwirów wodnolodowcowych. W okolicach miejscowości Wysocze-Bartosy występują utwory zastoiskowe reprezentowane przez gliny pylaste, pyły i pyły piaszczyste.
- piaski i żwiry wodnolodowcowe na glinach zwałowych (utwory plejstocenu) - utwory średnio zagęszczone i zagęszczone, o zmiennym składzie granulometrycznym. Są to utwory o korzystnych warunkach budowlanych. Gliny zwałowe występują na głębokości poniżej 1,5 m p.p.t. W części północno-wschodniej budują wzgórza kemowe, pozostałe tworzą płaską wysoczyznę moreny dennej,
- piaski i żwiry z otczakami w strefie moreny czołowej (utwory plejstocenu, Stadiału Mławy) - utwory te charakteryzują się zmiennością składu granulometrycznego. Są to utwory o korzystnych warunkach budowlanych. Występują przeważnie od 0 do poniżej 4,5 m p.p.t.,
- mułki i piaski deluwialne i rzeczne na glinach zwałowych (utwory plejstoceni i holoceni) - utwory o zmiennej miąższości. Są to utwory o średnich warunkach posadowienia budynków.
- namuły, torfy, piaski humusowe rzeczne i bagienne (utwory holoceni) - są to utwory o mało korzystnych i niekorzystnych warunkach posadowienia budynków
- piaski eoliczne (utwory plejstoceni i holoceni) - reprezentowane przez piaski luźne, drobne o zróżnicowanej miąższości. Tworzą pola piasków przewianych

i wyniesienia wydm. Są to utwory o średnich warunkach posadowienia budynków, ze względu na możliwość osypywania się gruntu.

Zmiany budowy geologicznej związane są z wydobywaniem kruszywa naturalnego. Na obszarach eksploatacji, po wydobywaniu kruszywa, dna odkrywek są wypełniane wodą lub pokrywane wcześniej usuniętą warstwą humusową gleby. Następuje częściowe przemieszanie profilu glebowego.

Surowce naturalne, w tym udokumentowane złoża kopalin i tereny górnicze oraz udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Obszar gminy Wąsewo jest zasobny w surowce naturalne – złoża piasku i żwiru. W gminie występują następujące udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:

- Jelonki - Przyborowie: lokalizacja: Przyborowie, Jelonki, eksploatacja złoża zaniechana, historyczna powierzchnia udokumentowanego złoża: 11,16 ha (data rozpoczęcia eksploatacji: 1973-01-01, projekt zagospodarowania złoża: decyzja Ministra Środowiska nr DGwk/HS/483-2493/01 z dn. 2001-06-20), brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Jelonki - Przyborowie 1: lokalizacja: Przyborowie-Kolonia dz. ewid.: 408, eksploatacja złoża zaniechana, powierzchnia udokumentowanego złoża: 17,16 ha (data rozpoczęcia eksploatacji: 2009-07-01, data zakończenia eksploatacji: 2012-12-31, projekt zagospodarowania złoża: decyzja Marszałka Województwa Mazowieckiego nr 32/09/PŚ.G z dn. 2009-01-20), brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Jelonki - Przyborowie 2: lokalizacja: Przyborowie Kolonia dz. ewid.: 19-36, złożo eksploatowane okresowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 10,01 ha (data rozpoczęcia eksploatacji: 2008-01-02, projekt zagospodarowania złoża: decyzja Marszałka Województwa Mazowieckiego nr 204/08/PŚ.G z dn. 2008-09-30), brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Jelonki - Przyborowie 3: lokalizacja: Przyborowie Kolonia, dz. ewid.: 33, 37-40, 125, 127, złożo eksploatowane okresowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 17,12 ha (projekt zagospodarowania złoża: decyzja Marszałka Województwa Mazowieckiego nr 141/09/PŚ.G z dn. 2009-05-14), brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Króle: lokalizacja: Króle dz. ewid.: 67-68, 73, 76, 78-80, 82-83 i 93, złożo rozpoznane szczegółowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 2,65 ha (koncesja na wydobywanie złóż: nr 266/17/PE.I wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2037-11-09, teren i obszar górniczy: Króle, decyzja nr 266/17/PE.I wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2037-11-09, projekt zagospodarowania złoża: decyzja nr koncesja- 266/17/PE.I z dn. 2017-11-08)
- Przyborowie: lokalizacja: Przyborowie Kolonia, złożo skreślone z bilansu zasobów, sposób użytkowania na terenie złoża: gospodarka rolna na pow. 1,6 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Przyborowie I: lokalizacja Przyborowie Kolonia dz. ewid.: 40/9, złożo skreślone z bilansu zasobów, powierzchnia gruntu nad złożem: obszar gosp. przemysłowej 8,95 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Przyborowie II: lokalizacja Przyborowie dz. ewid. 86-90/1, 92-94/1, 263/1, złożo skreślone z bilansu zasobów, sposób użytkowania powierzchni na terenie złoża: gospodarka rolna, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Przyborowie III: lokalizacja: Przyborowie, złożo rozpoznane szczegółowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 28,86 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych

- Wąsewo: lokalizacja: Wąsewo dz. 235-240, złoża skreślone z bilansu zasobów, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Wąsewo I: lokalizacja Wąsewo dz. 245, 246/1-246/3, złoża zagospodarowane, powierzchnia udokumentowanego złoża: 7,74 ha (data rozpoczęcia eksploatacji: 2007-03-01, koncesja na wydobywanie złóż: nr 314/07/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2020-12-31, teren i obszar górniczy: Wąsewo I/1, decyzja nr 184/10/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2020-12-31, projekt zagospodarowania złoża: decyzja nr PŚ.II./kk/7514-1/10 z dn. 2010-02-17)
- Wąsewo II: lokalizacja: Wąsewo dz. 230-232, 125, złoża zagospodarowane, powierzchnia udokumentowanego złoża: 7,12 ha (koncesja na wydobywanie złóż: nr 77/11/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2020-12-31, teren i obszar górniczy: Wąsewo II/1, decyzja nr 77/11/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2020-12-31, projekt zagospodarowania złoża: decyzja nr 77/11/PŚ.G z dn. 2011-04-18)
- Wysocze: lokalizacja: Wysocze, złoża rozpoznane szczegółowo, powierzchnia złoża: 1,04 ha, przewidywany sposób eksploatacji: odkrywkowy, przewidywany sposób rekultywacji: rolniczo-wodny, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Zastawie: lokalizacja Zastawie dz. 501, 502/1, 502/2, złoża zagospodarowane, powierzchnia udokumentowanego złoża: 6,94 ha (data rozpoczęcia eksploatacji: 2016-01-02, koncesja na wydobywanie złóż: nr 37/12/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2023-02-28, teren i obszar górniczy: Zastawie, decyzja nr 37/12/PŚ.G wydana przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, ważna do 2023-02-28, projekt zagospodarowania złoża: decyzja nr koncesja 37/12/PŚ.G z dn. 2012-02-07)
- Zastawie I: lokalizacja: Zastawie, złoża rozpoznane szczegółowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 8,72 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Zgorzałowo: lokalizacja: Zgorzałowo, złoża rozpoznane szczegółowo, powierzchnia udokumentowanego złoża: 2,06 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Zgorzałowo IA: lokalizacja: Zgorzałowo dz. 119/1, złoża skreślone z bilansu zasobów, powierzchnia na terenie złoża: gosp. rolna 1,67 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Zgorzałowo II: lokalizacja: Zgorzałowo, złoża skreślone z bilansu zasobów, powierzchnia na terenie złoża: gosp. rolna 1,93 ha, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych
- Zgorzałowo III: lokalizacja Zgorzałowo dz. nr 120/1, 121/1, 122/1, złoża rozpoznane szczegółowo, powierzchnia złoża: 1,89 ha, przewidywany sposób eksploatacji: odkrywkowy, brak aktualnych terenów i obszarów górniczych.

Według Mapy georodowiskowej Polski w gminie Wąsewo występują cztery obszary perspektywiczne kopalni w następujących sołectwach: Króle, Wysocze i Zastawie (część obszaru usytuowanego w sołectwie Zastawie jest położona w wyznaczonych w planach miejscowych obszarach eksploatacji kruszywa). Wszystkie te obszary stanowią w dominującej części tereny otwarte – rolne lub leśne - ewentualnie z pojedynczą zabudową.

W obowiązujących m.p.z.p. wyznaczono tereny eksploatacji kruszywa naturalnego¹ w miejscowości Zastawie o powierzchnia około 25,9 ha oraz w miejscowości Wąsewo

¹ Wprowadzenie obszaru eksploatacji kruszywa naturalnego nie uprawnia właścicieli gruntów do podjęcia prac związanych z wydobywaniem. Wymagane jest udokumentowanie złoża i posiadanie koncesji na ww. działalność.

o powierzchni około 8,14 ha. W zmianach Studium z 2008 r. i 2011 r. wyznaczono dodatkowo kolejne potencjalne tereny eksploatacji kruszywa naturalnego – w miejscowości Mokrylas o powierzchni około 5 ha, Wysocze o powierzchni około 1 ha oraz w miejscowości Zastawie o powierzchni około 50 ha.

W gminie Wąsewo nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Zasoby wód powierzchniowych

Obszar gminy Wąsewo znajduje się w dorzeczu Narwi:

- północna część gminy jest odwadniana przez dopływy rz. Orz (bezpośrednio m. Brzezienko) – Potok Czerna i jego odnogi (Ulasek, Zastawie, Króle, Mokrylas, Bartosy, Wąsewo, Wąsewo-Kolonia, Wysocze, Zgorzałowo, Trynosy Osiedle) oraz kanał Przyjmy-Zalesie (Przyborowie, Przyborowie Kolonia, Czesin, Trynosy);
- środkowo-wschodnia część gminy znajduje się w zlewni rz. Ostrówki i jej dopływu Kabatu (m. Przedświt, Majdan Suski, Brudki Nowe, Rząśnik Majdan, Rząśnik Szlachecki, Rząśnik Włociański, Bagatele);
- pozostała część gminy jest odwadniana przez rz. Wymakracz i jej dopływy (m. Grębki, Ruda, Jarząbka, Choiny, Grądy).

Orz, Ostrówka i Wymakracz są dopływami III rzędowymi. Obszar gminy jest odwadniany głównie przez cieki IV rzędowe i wyższe. Sieć wodna gminy jest bogata.

Potok Czerna wypływa u podnóża wzgórza kemowego we wschodniej części gminy, a następnie w części zachodniej przecina wał moreny czołowej tworząc przełomy. Ostrówka bierze swój początek w pobliżu m. Przedświt, natomiast Kabat niedaleko m. Bagatele. Górny bieg rzeki Wymakracz znajduje się w gminie Ostrów Mazowiecka, nie dochodzi jednak do strefy zurbanizowanej miasta Ostrów.

Wezbrania wód w rzekach występują wczesną wiosną: luty-kwiecień, natomiast najniższe stany obserwuje się latem: lipiec-wrzesień. W gminie Wąsewo brak jest obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, jak również nie wyznaczono obszarów podtopień. Występują natomiast tereny z wysokim poziomem wód gruntowych.

Przez środek gminy przebiegają działy wodne rzek: Potok Czerna, Ostrówka i Wymakracz.

Na obszarze gminy znajduje się kilka niewielkich naturalnych zbiorników wody stojącej. Stawy i oczka wodne znajdują się w pobliżu miejscowości: Wysocze, Majdan Suski, Rynek, Modlinek i Zgorzałowo. Jest też kilka sztucznych stawów hodowlanych w miejscowościach: Brzezienko i Trynosy Osiedle. Największy zbiornik wodny znajduje się w m. Przyborowie. Powstał on w wyniku wypełnienia wodą nieczynnego wyrobiska kruszywa naturalnego.

Wszystkie z wymienionych zbiorników mają znaczenie retencyjne.

Zmiany układu sieci wodnej dotyczą również przekształcenia znacznej części koryt rzecznych w rowy (zlikwidowano meandry) oraz zmeliorowania obszarów podmokłych. Ogółem na omawianym terenie odwadniane przez rowy melioracyjne jest 7,3% powierzchni gminy, a drenowane 6,3%. Co stanowi razem obszar ok. 1625 ha, czyli ok. 13,6% powierzchni gminy.

Zasoby wód podziemnych

Znaczna część gminy Wąsewo (ok. 2/3 powierzchni) charakteryzuje się swobodnym zwierciadłem wody pierwszego poziomu wodonośnego (tzw. wody gruntowe). Związane jest to z występowaniem w utworach powierzchniowych łatwo przepuszczalnych piasków.

Na terenie zalegania glin zwałowych moreny dennej ciągłość pierwszego zwierciadła wody może ulec zakłóceniu i wykazuje napięcie. W tym rejonie występują w niektórych miejscach

wody przypowierzchniowe (tzw. wierzchówki), które utrzymują się na głębokości od 0,5 do 3,5 m i okresowo, w czasie suszy, mogą zanikać.

Na przeważającej części terenu zwierciadło wody gruntowej kształtuje się na głębokości poniżej 4 m p.p.t. Wahania roczne, w zależności od ilości opadów, mogą wynosić od 0,2 do 2 m.

Płytsze występowanie wód pierwszego poziomu jest związane z obniżeniem się poziomu terenu w dolinach rzecznych. W najniższych partiach dolin poziom wody gruntowej kształtuje się na wysokości powyżej 1 m p.p.t. Na obszarach pradolinnych zwierciadło wody gruntowej zalega na głębokości około 2 - 3 m p.p.t. Wahania roczne w dolinach mogą wynosić od 0,5 do 1,5 m. Kierunek spływu wód pierwszego poziomu jest zgodny z nachyleniem terenu. Miąższość tego poziomu wynosi około 4 m.

Na terenie pól piasków przewianych poziom wody kształtuje się na poziomie poniżej 4 m p.p.t., ale na obszarach silnie zwydmionych zróżnicowanie głębokości może być bardzo duże od 1 do 30 m p.p.t.

Pierwszy poziom wodonośny zasilany jest przez wody opadowe. Część wód przesącza się wskutek grawitacji w głąb profilu, część zasila w wodę sieć rzeczną i rowy melioracyjne.

Deformacje pierwotnego zwierciadła wody wywoływane są przez melioracje, drenaż, a także są związane z istnieniem na terenie gminy odkrywkowych wyrobisk piasku i żwiru. Znaczej wielkości wyrobiska mają charakter drenujący. Pozytywny wpływ na zahamowanie zmian stosunków wodnych ma zachowanie w gminie części mokradeł towarzyszących obniżeniom powierzchniowym i dolinom rzecznych.

Drugi poziom wodonośnym występuje na głębokości 23 - 62 m p.p.t. pod glinami Stadiału Wkry. Na terenie gminy wydajność studni jest wysoka. Przeważają tereny, gdzie wydajność wynosi $> 70 \text{ m}^3/\text{h}$ lub od 70 do $50 \text{ m}^3/\text{h}$. Jedynie w rejonie Brzezienka, Rynku i Grębek wydajność spada do $30\text{-}50 \text{ m}^3/\text{h}$, co również nie jest niską wydajnością. Woda ujmowana jest na cele wodociągu gminnego w miejscowościach: Brzezienko, Majdan Suski, Przyborowie (poza granicami administracyjnymi gminy), Rząśnik Włościański i Wąsewo. W rozdziale 1.3. „Stan systemów infrastruktury technicznej - System wodociągowy” zostały podane zatwierdzone zasoby eksploatacyjne dla poszczególnych ujęć. Drugi poziom wodonośny jest całkowicie izolowany od powierzchni ziemi, przez co wody w nim występujące są czyste, wymagają jedynie prostego uzdatniania.

Gmina Wąsewo położona jest w obrębie obszaru Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 51 (rejon doliny Narwi). Wg danych zamieszczonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2016 r.) JCWD nr 51 charakteryzują się dobrym stanem ilościowym, co wskazuje na fakt, iż zasoby wód podziemnych nie ograniczają rozwoju gminy.

W północnym i środkowym fragmencie gminy znajduje się udokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych w utworach czwartorzędowych GZWP nr 221 - Zbiornik Doliny Kopalnej Wyszaków. Zbiornik ten został udokumentowany w 2013 r., a dokumentacja hydrogeologiczna określa warunki hydrogeologiczne ustanowienia obszarów ochrony tego zbiornika (obecnie zbiornik nie podlega ochronie). Jest to zbiornik porowy. Spływ wód do tego zbiornika następuje z kierunku północnego. Najczęściej spotykana głębokość studni wynosi 100 m (średnio występuje na głębokości od 54 do 106 m). Miąższość utworów wodonośnych wynosi od 20 do 40 m, wydajność kształtuje się na poziomie od $15 \text{ do } 30 \text{ m}^2/\text{h}$. Zasoby omawianego zbiornika wynoszą $80\,000 \text{ m}^3/\text{d}$.

W utworach trzeciorzędowych - paleogeńsko-neogeńskich na terenie gminy położony jest ponadto Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 - Subniecka Warszawska. Jest to zbiornik nieudokumentowany i niepodlegający ochronie. Jest on przykryty przez półprzepuszczalne osady pliocenu i złożone strukturalnie osady czwartorzędowe,

występuje poniżej 150 m p.p.t.. Znajdująca się na terenie gminy Wąsewo część zbiornika nie została w pełni rozpoznana. Wiadomo natomiast, że wykazuje on bardzo skomplikowany system krążenia wód, posiada średnią zasobności wód dyspozycyjnych – 250 000 m³/d. Moduł zasobowy jest niewielki (0,055 1/skm²). Wody tego zbiornika zostały zakwalifikowane do najlepszych klas czystości Ic oraz Ia, Ib.

Klimat

Podstawowe parametry charakteryzujące warunki klimatyczne:

- temperatury: średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,2 – 7,1°C;
dni mroźnych jest ok. 48 w ciągu roku;
okres wegetacyjny – 210-220 dni;
średni czas trwania zimy termicznej ze średnimi dobowymi temperaturami poniżej 0°C wynosi około 100 dni
- opady: suma rocznych opadów atmosferycznych wynosi poniżej 550 mm;
suma opadów atmosferycznych w mies. V-X wynosi około 350 mm;
pokrywa śniegowa utrzymuje się 60-90 dni w ciągu roku;
średnia liczba dni z burzą – 12-16 dnia;
- zachmurzenie: średnia ilość dni pogodnych wynosi 35, a dni pochmurnych 140;
liczba dni z mgłą – 43 dni
- wiatry: przeważają wiatry południowo-zachodnie (15%) i zachodnie (13%),
najbardziej notowane są wiatry północno-wschodnie (8%) i wschodnie (8%)
średnia prędkość wiatrów wynosi około 2,6 m/sek.

Powyższa charakterystyka określa warunki makroklimatyczne *dzielnicy środkowej*. Na mezoklimat gminy mają wpływ czynniki lokalne takie jak: ukształtowanie i pokrycie terenu, warunki wodne.

Znaczna część terenu gminy Wąsewo charakteryzuje się niewielkimi amplitudami dobowymi temperatur, brakiem zalegania zimnego powietrza. Warunki te posiadają tereny dostatecznie przewietrzane, o głębokim zaleganiu wody gruntowej (poniżej 2 m p.p.t.) pokryte utworami o dużej pojemności cieplnej (gleby z udziałem gliny). Nieco większe wahania temperatur związane są z występowaniem utworów piaszczystych, które w warstwie powierzchniowej nagrzewają się szybko i szybko tracą ciepło.

Okresowo gorszymi warunkami termicznymi odznaczają się tereny, gdzie zwierciadło wody gruntowej periodycznie się podnosi. Zwiększenie wilgotności powietrza powoduje możliwość występowania przymrozków i wolniejsze nagrzewanie się gleby.

Na największe dobowe i roczne amplitudy temperatur narażone są wilgotne doliny cieków i obniżenia bezodpływowe. Zastoiska zimnego powietrza mogą powstawać głównie w dolinie Potoku Czerna w miejscu przecięcia wału moreny czołowej. Na terenie dolin mogą częściej niż w innych rejonach występować przyziemne przymrozki głównie w okresie wiosennym i jesiennym w godzinach nocnych oraz inwersje temperatur².

Najbardziej wyrównane amplitudy temperatur posiadają tereny lasów i zadrzewień śródpolnych na glebach suchych i świeżych oraz tereny położone w ich pobliżu. Lasy mają również istotny wpływ na skład powietrza. Są naturalnym filtrem zanieczyszczeń takich jak pyły i gazy. Same również wprowadzają związki chemiczne i jony do atmosfery. Na terenie gminy Wąsewo występują lasy, w których składzie gatunkowym przeważają drzewa i krzewy iglaste. W tego typu drzewostanach produkcja tlenu utrzymuje się na średnim poziomie, ale trwa cały rok, wzrasta w sezonie wegetacyjnym (ok. 70% produkcji), a maleje

² Inwersja temperatur - wzrost temperatury w miarę wzrostu wysokości względnej, jest to sytuacja przeciwna do normalnej.

w półroczu zimowym. Przewietrzanie tych zbiorowisk jest bardzo duże. Następuje więc ciągła wymiana mas powietrza pomiędzy środkiem lasu, a jego otoczeniem. Zdolność absorpcji zanieczyszczeń pyłowych i metali ciężkich jest niska w stosunku do zbiorowisk o większym udziale roślin liściastych. Drzewa iglaste są jednak największym producentem fitoaerozoli (głównie monoterpentyn), które mają właściwości bakteriobójcze i grzybobójcze. Bioklimat tych lasów jest wolny w zasadzie od czynników alergogennych. Korzystne warunki arosanitarne utrzymują się zarówno w lesie jak i w jego otoczeniu.

Szata roślinna, w tym leśna przestrzeń produkcyjna i świat zwierzęcy

Dominującą część obszaru gminy pokrywają różnego typu zbiorowiska roślinne. Są to głównie zbiorowiska półnaturalne i antropogeniczne.

Największy udział w terenach pokrytych roślinnością mają zbiorowiska roślin uprawnych i towarzyszących im chwastów. Zbiorowiska te zajmują niecałe 58% powierzchni gminy. Różnią się między sobą w zależności od żyzności gleb, które porastają. Ze względu na dominację upraw zbożowych, najczęściej reprezentowane są przez roślinność z klasy *Secalietea* (zb. segetalne towarzyszące uprawom roślin zbożowych i lnu). Występują tu rośliny jednoroczne i dwuletnie, przystosowane do zabiegów agrotechnicznych, takie jak kąkol polny, chaber bławatek, nawrot polny, mak polny. Są to pospolite gatunki roślin. W południowej części gminy duża część terenów upraw jest odłogowana, w wyniku czego zarasta roślinnością niską, a na niektórych polach pojawia się roślinność wysoka.

Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują uprawy roślin ogrodnich. Uprawom tym towarzyszą zbiorowiska z klasy *Chenopodieta* (zb. jedno- i dwuletnich roślin towarzyszących uprawom rolno-ogrodniczym). Należą tu również rośliny jedno- i dwuletnie tj. mleczyk zwyczajny, jasnota purpurowa, stulisz lekarski, chwastnica jednostronna.

Drugie, co do wielkości zajmowanej przestrzeni w gm. Wąsewo, są zbiorowiska leśne i zaroślowe. Pokrywają niecałe 25% powierzchni gminy. Lesistość gminy jest przeciętna, porównując z lesistością w województwie – 23,3% i w Polsce – 29,5%. Aktualny Program Zwiększania Lesistości Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (2007 r.) określa wskazany udział lasów w województwie na poziomie 25%. Zatem gmina Wąsewo realizuje powyższy Program stopniowo zwiększając udział terenów pokrytych lasami. W Programie tym jako obszar priorytetowy rekomendowany do zwiększenia lesistości wskazano pas położony w północno-zachodniej części gminy (na wzgórzach moreny czołowej). Tereny tych lasów wskazano jako korytarz ekologiczny wpływający na spójność obszarów ochrony przyrody.

Największy kompleks leśny znajduje się w południowej części gminy. Jest to fragment dużego kompleksu *Puszczy Białej*, który rozciąga się od Pułtuska do Małkini. W obrębie tego kompleksu zinwentaryzowano wiele gatunków roślin podlegających ochronie: *Aquilegia vulgaris*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Centaurea erythraea*, *Cephalanthera longifolia*, *Chimaphila umbellata*, *Convallaria majalis*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Dactylorhiza incarnata*, *Dactylorhiza majalis*, *Daphne mezereum*, *Diphysastrum zeilleri*, *Diphysium complanatum*, *Epipactis helleborine*, *Frangula alnus*, *Gentiana pneumonanthe*, *Hedera helix*, *Iris sibirica*, *Lilium martagon*, *Lycopodium annotinum*, *Lycopodium clavatum*, *Melittis melissophyllum*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera bifolia*, *Primula elatior*, *Primula veris*, *Viburnum opulus*.

W gminie Wąsewo wyróżniają się również: kompleks leśny znajdujący się w północno-wschodniej części gminy w pobliżu miejscowości Trynosy Osiedle i Przyborowie Kolonia oraz ww. lasy porastające wał moreny czołowej (w północno-zachodniej części gminy), które aktualnie nie tworzą jeszcze zwartego kompleksu (zostały wskazane w Programie Zwiększania Lesistości Województwa Mazowieckiego do roku 2020, jako obszar preferowany do uzupełnienia zalesień).

Oprócz wymienionych zespołów występują też niewielkie powierzchniowo obszary leśne „porozrzucane” wśród pól. Zdecydowanie więcej jest ich w części południowej gminy. Zarośla porastają często brzegi cieków. Występują też zadrzewienia liniowe wzdłuż dróg.

Lasy w gminie Wąsewo należą do dwóch nadleśnictw: Wyszaków (obejmuje kompleks leśny Puszczy Białej) i Ostrów Mazowiecka (pozostałe).

Lasy są w niewielkim stopniu zróżnicowane pod względem siedliskowym i są to głównie lasy gospodarcze. 58,2% gruntów leśnych stanowią grunty należące do Państwowych Gospodarstw Leśnych, pozostałe to grunty prywatne.

Tereny aktualnie zajmowane przez większe kompleksy leśne według Mapy roślinności potencjalnej należą do siedlisk borowych. Fragment Puszczy Białej położony jest na siedlisku kontynentalnego boru świeżego i suchego. Kompleksy leśne położone w północnej części gminy porastają siedlisko kontynentalnego boru mieszanego. Tereny wzdłuż cieków wodnych są naturalnym siedliskiem łąg olszowych i roślinności bagiennej. W części środkowej gminy występuje siedlisko grądów subkontynentalnych lipowo-dębowo-grabowych, jednak w całości (ze względu na wysoką jakość gleb) zajmowane jest obecnie przez uprawy polowe.

Istniejące zbiorowiska leśne nawiązują składem gatunkowym do roślinności potencjalnej. Stan zdrowotny lasów jest zadawalający. W gminie można wyróżnić następujące fizjocenozy leśne:

- bór świeży – jest to zbiorowisko najczęściej spotykane na terenie gminy. Występuje w różnych fazach rozwoju. W kompleksach zwartych jest lepiej wykształcony niż w niewielkich, młodych zadrzewieniach porolnych. Fizjocenozy boru świeżego porastają gleby ubogie o niskim poziomie wody gruntowej, bielcowe i pseudobielcowe. Są to najczęściej lasy gospodarcze, w jednakowym wieku, średnio 50-cio letnie. W drzewostanie, oprócz sosny, pojawia się również brzoza. Warstwa krzewów jest słabo rozwinięta, bujnie natomiast rozwinięta jest warstwa krzewinek i mchów. Przydatność dla gospodarki leśnej tego zespołu jest średnia i duża.

Obszary skrajnie suche i ubogie, szczyty wydm, pokrywa bór suchy. Zbiorowiska tego typu występują w sołectwach Ruda, Grębki i Grądy. W drzewostanie tego zbiorowiska występuje tylko sosna. Słabo rozwinięta jest warstwa krzewów i krzewinek. Charakterystyczna dla zespołu jest bogata warstwa porostów z rodzaju *Cladonia*. Zbiorowisko to wymaga szczególnej ochrony ze względu na przeciwdziałanie nadmiernej erozji wietrznej.

- bór mieszany świeży – występuje w kompleksie Puszczy Białej i kompleksie północno-wschodnim. Zbiorowisko to porasta gleby umiarkowanie żyzne, piaszczyste. Gatunkami lasotwórczymi są sosna i dąb szypułkowy. Udział sosny za sprawą gospodarki leśnej jest większy. Wiek drzewostanu jest zróżnicowany, od formacji w wieku poniżej 10 lat do kompleksów powyżej 100 lat. Średnio można przyjąć, że są to drzewostany starsze od poprzednio omawianych o około 10-20 lat.

Przydatność tego typu zbiorowisk dla gospodarki leśnej jest bardzo duża ze względu na szybki przyrosty masy drzewnej.

- łągi olszowe – występują wzdłuż cieków wodnych. Są na różnych poziomach rozwoju, w niektórych miejscach ich obecność ogranicza się do rzędu olsz wzdłuż strumieni i rowów, w niektórych są bardziej rozbudowane, jak np. w dolinie Potoku Czerna.

Gatunkiem dominującym w drzewostanie jest olsza czarna z niewielkim udziałem jesionu wyniosłego (w młodych zbiorowiskach brak jest jesionu). Przydatność tego zbiorowiska w gospodarce leśnej jest średnia ze względu na dużą wilgotność. Łągi olszowe spełniają bardzo ważną rolę w filtracji zanieczyszczeń przedostających się do wód powierzchniowych oraz regulują poziom wody.

Kolejną grupą zbiorowisk, pod względem zajmowanej powierzchni na terenie gm. Wąsewo, są łąki i pastwiska. Pokrywają około 10,5% powierzchni gminy.

Są to zbiorowiska roślinne o charakterze półnaturalnym. Na terenach, gdzie poziom wody gruntowej jest bardzo wysoki, powyżej 0,5 m p.p.t. występuje roślinność z rzędu *Molinietalia* (łąki wilgotne). Ze względu na ich niewielką przydatność w rolnictwie często zarastają przez łąki olszowe. Pokrywają gleby mułowo-błotne. W przypadku intensywnego nawożenia wykształcają się na nich wysoko produkcyjne łąki, jednak takie użytkowanie jest bardzo niebezpieczne dla środowiska.

Drugi typ łąk występuje w pradolinach rzek, na terenach nieco bardziej wyniesionych, gdzie zwierciadło wody gruntowej kształtuje się na poziomie od 0,5 do 2 m p.p.t. Są to zbiorowiska z rzędu *Arrhenatheretalia* (łąki świeże). Przydatność w rolnictwie tego typu łąk i pastwisk jest o wiele większa. Ze względu na intensywne użytkowanie ich skład gatunkowy w stosunku do umiarkowanie użytkowanych jest znacznie uboższy.

W związku z melioracją obszarów podmokłych z obszaru gminy znikło wiele obszarów bagiennych. Jednym z wyjątków jest niewielkie torfowisko zachowane w kompleksie leśnym Puszcza Biała. Jest to zbiorowisko należące do klasy niskoturzycowych torfowisk niskich i przejściowych. Dla zachowania go, niezbędne jest utrzymanie wysokiego poziomu wody gruntowej i stałego przepływu wody. Przydatność tego zbiorowiska dla produkcji paszy jest znikoma, ma natomiast bardzo ważną rolę regulacyjną dla środowiska naturalnego.

Na gruntach odłogowanych, klasy V i VI wytworzonych z piasków, przy głębokim poziomie zalegania wody gruntowej, głównie w części południowej gminy, na odłogowanych polach, występują suche murawy. Oprócz gatunków trawiastych porastają je również chwasty związane z polami uprawnymi. Aktualnie obserwuje się w gminie proces zarastania odłogowanych pól niskich klas bonitacyjnych roślinnością leśną. Wtórne zbiorowiska roślinne są składem gatunkowym w pierwszej fazie zbliżone do borów suchych, natomiast po kilku latach do borów świeżych.

Poszczególne zbiorowiska roślinne są miejscem bytowania i żerowania różnych grup zwierząt. Środowisko wnętrza lasu (głównie dotyczy to fragmentu Puszczy Białej) jest miejscem życia dużych ssaków takich jak: jeleń, dzik, sarna, lisy, wilk oraz małych: wiewiórek, zajęcy, kun, jeży. Na terenach łąk przylegających do lasów powszechnie występują sarny i zające, krety.

Na „Mapie przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce” opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży w gminie wytyczono dwa korytarze ekologiczne. Pierwszy z nich obejmuje lasy Puszczy Białej i tereny położone na wschód od nich poniżej drogi krajowej nr 60 (sołectwa Choiny, Jarząbka, Ruda, Grębki, Grądy). Drugi tworzą lasy i towarzyszące im pola uprawne położone na wzgórzach moreny czołowej od sołectw Rososz i Bartoszy do Majdanu Suskiego.

Charakterystyka ornitologiczna obszaru Natura 2000 została zamieszczona w rozdziale 4.1. Na terenie gminy najliczniejszą grupę stanowią ptaki krajobrazu rolniczego, natomiast najmniej liczna jest grupa ptaków wodno-błotnych. Za najcenniejsze siedliska ptaków w gminie uznano:

- tereny położone na glebach torfowych w pasie od wsi Ruda i Jarząbka przez Choiny po Grądy,
- dolinę cieku Kabat,
- dolinę cieku Czerna w pobliżu wsi Króle,
- stawy i ich okolice w m. Przyborowie,
- brzeziny pomiędzy wsiami Brzezienko Stare a Mokrylas.

Zdecydowana większość terenów lęgowych ptaków w gminie Wąsewo znajduje się przy granicach gminy, w miejscach o małym zainwestowaniu terenu, o największej wilgotności,

zwarciu drzewostanów i krzewów. Bardzo istotną funkcję przyrodniczą pełnią również aleje drzew przydrożnych. Z tego względu na terenach rolniczych zaleca się wprowadzanie niewielkich zadrzewień, tzw. remiz śródpolnych.

Gady na terenie gminy są reprezentowane przez jaszczurki zwinki, zaskrońce, padalce. Ponieważ na terenie gminy nie były prowadzone dokładne badania fauny, dlatego brak jest szczegółowych informacji na ten temat.

Obecnie terenem atrakcyjnym dla ptactwa wodnego stają się poeksploatacyjne zbiorniki wodne w północno-wschodniej części gminy. Posiadają one dobre warunki lęgowe, ponieważ w obrębie wyrobisk powstały niedostępne wyspy i częściowo zarośnięte, rozrzeźbione brzegi. Brak jest opracowań przyrodniczych dotyczących wyrobisk w Przyborowiu, ale podobne tego typu sztuczne biotopy występują w gm. Rzewnie (powiat makowski), tamte zbiorniki są miejscem bytowania takich ptaków jak: rybitwa rzeczna i białoczelna, perkoz, nurogęsi, czarnice i krzyżówki. Ptaki te znalazły odpowiednie warunki dla bytowania dzięki funkcjonowaniu tam niegdyś kopalni.

Podczas inwentaryzacji w gminie stwierdzono występowanie kilku gniazd bocianich w miejscowościach: Bartosy, Króle, Wąsewo Kolonia. Miedze, pojedyncze drzewa oraz niewielkie zadrzewienia na terenach upraw są ważną enklawą dla żyjących zwierząt oraz bankiem genów roślinności naturalnej.

Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego zależy od utrzymania powiązań systemu przyrodniczego oraz od wielkości antropopresji. Z tego względu konieczne jest zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej pomiędzy poszczególnymi obiektami o wartościowych cechach środowiska przyrodniczego. Lokalny system ekologiczny spełnia podwójną funkcję. Prawidłowe użytkowanie systemu zapewnia swobodny przepływ materii, energii i informacji genetycznej, przez co zapobiega powstawaniu tzw. wysp cennej przyrody w krajobrazie oraz reguluje stosunki wodne, poprzez zapobieganie powstawania deficytu wody.

Obszar gminy Wąsewo powiązany jest z innymi obszarami o dużym znaczeniu dla funkcjonowania przyrody w regionie poprzez kompleksy leśne: Puszczy Białej od strony północno-zachodniej i północnej, pas lasów pokrywających wzgórze moreny czołowej od sołectw Rososz i Bartosy do Majdanu Suskiego oraz poprzez korytarze dolin rzecznych: Potoku Czerna, Ostrówki i Kabata oraz Wymakracza z doliną Narwi od strony zachodniej.

Głównym węzłem systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu regionalnym jest teren objęty ochroną w postaci Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Biała”. Węzły o znaczeniu lokalnym tworzą kompleksy leśne na północnym-wschodzie, wschodzie i południowym wschodzie gminy.

Poprzez gminę przechodzi korytarz leśny łączący Puszcę Białą z terenami położonymi na północ od gminy oraz korytarze dolin rzecznych Potoku Czerna, Ostrówek, Kabat i dopływów Wymakracza.

Obszarami wspomagającymi ten system są tereny otwarte o charakterze rolniczym.

Na obszarach znajdujących się w lokalnym systemie ekologicznym w szczególności sposób powinno się przestrzegać zasad rozwoju zrównoważonego, gdzie obok zapewnienia realizacji potrzeb społeczności lokalnej, konieczna jest ochrona zasobów przyrodniczych.

Na rysunku „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” określono przybliżony schemat Systemu Przyrodniczego Gminy (SPG): obszary w granicach węzła ekologicznego o znaczeniu regionalnym, obszary w granicach węzła ekologicznego o znaczeniu lokalnym oraz obszary w granicach korytarzy ekologicznych. Wskazane granice SPG mają charakter umowny (przybliżony), w przybliżeniu określają one główne drogi i obszary wymiany materii, energii i informacji w środowisku. Określając kierunki zagospodarowania

przestrzennego wskazane jest kształtowanie tak zagospodarowania w obrębie tych dróg i obszarów, aby zachować przepływ materii, energii i informacji w środowisku, jednak same granice mogą zostać skorygowane.

3.3. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gleba jest elementem środowiska, który warunkuje funkcjonowanie systemów ekologicznych, a jednocześnie najważniejszym elementem rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Ubytek gleb w wyniku zabudowy jest nieuchronnym procesem związanym ze zwiększaniem zainwestowania terenów zurbanizowanych. Przejawem nieracjonalnej gospodarki zasobami gleb jest zarówno zabudowa terenów o cennych, urodzajnych glebach, szczególnie tworzących duże zwarte kompleksy, które mogą być podstawą rozwoju wysokoproduktywnego rolnictwa oraz glebach mających znaczenie dla utrzymania równowagi przyrodniczej jak i nasilenie procesów degradacji gleb. Degradację gleb powodują różnorodne czynniki obejmujące zarówno niewłaściwą gospodarkę rolną jak i urbanizację i przemysł.

Zarówno przeznaczenie gleb na inne cele niż rolnicze i leśne, jak i przeciwdziałanie degradacji gleb sterowane jest w dużym stopniu poprzez planowanie przestrzenne, które powinno zapewnić:

- utrzymanie gleb w takim stanie, aby zachowana została ciągłość procesów ekologicznych, przebiegających w środowisku abiotycznym i biotycznym oraz zachowana naturalna różnorodność typów ekosystemów, a tym samym gatunków roślin i zwierząt,
- zachowanie zdolności produkcyjnej gleb w oparciu o równowagę chemiczną, biologiczną oraz korzystne warunki wodno-powietrzne,
- zachowanie kompleksów gleb o najwyższej produktywności dla celów gospodarki rolnej,
- wyłączenie z użytkowania rolniczego terenów o najniższej przydatności rolniczej.

Ponadto jako zadania gospodarki przestrzennej w zakresie restrukturyzacji rolnictwa uznaje się:

- tworzenie przestrzennych warunków dla rozwoju pozarolniczych miejsc pracy na wsiach oraz rozwoju funkcji komplementarnych,
- wskazywanie terenów dla rozwoju bazy obsługi rolnictwa i bazy przetwórczej,
- konieczność wyposażenia terenów rolnych w infrastrukturę techniczną.

Naturalne zasoby środowiska przyrodniczego gminy Wąsewo tworzą potencjał produkcyjny, który jest przede wszystkim wykorzystywany przez rolnictwo. To, w jaki sposób gmina wykorzysta ten potencjał, zależy od intensywności gospodarowania, wyznaczonej przez warunki ekonomiczno-organizacyjne, a zwłaszcza przez strukturę agrarną, sytuację ekonomiczną rolnictwa i infrastrukturę gospodarstw i obszarów wiejskich.

Gmina Wąsewo jest gminą wiejską, typowo rolniczą. Jest raczej obszarem jednorodnym rolniczo z podziałem na część północną i południową - o różnej przydatności rolniczej. Do charakterystyki zróżnicowania rolnictwa w gminie wykorzystano dane zestawione według sołectw, udostępnione przez Urząd Gminy oraz dane opublikowane przez Urząd Statystyczny w Warszawie.

Na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Ostrowi Mazowieckiej z 2016 r. ocenia się, iż powierzchnia:

- 1) użytków rolnych wynosi 8 573 ha co stanowi 71,7% ogólnej powierzchni gminy:
 - grunty orne - 6884 ha, co stanowi 80,3% powierzchni użytków rolnych,
 - sady - 79 ha - 0,9% powierzchni użytków rolnych,

- łąki – 611 ha – 7,1% użytków rolnych,
 - pastwiska 642 ha – 7,5% użytków rolnych,
 - grunty rolne zabudowane – 290 ha – 3,4% użytków rolnych,
 - grunty pod stawami i rowami – 67 ha – 0,8% użytków rolnych;
- 2) lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują ogółem 2 973 ha – 24,9% powierzchni gminy;
- 3) zaś powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków wynosi 403 ha – 3,4%.

Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 mieszkańca gminy wyniosła w 2015 r. 1,9, natomiast dla Polski wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 0,5 tj. na poziomie zbliżonym do Francji, Danii i Grecji.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w gminie Wąsewo ogółem gospodarstw rolnych było 770 (zajmujących powierzchnię 8136,64 ha). Wszystkie gospodarstwa w gminie to gospodarstwa indywidualne. W stosunku do Spisu z roku 2002 ilość gospodarstw spadła znacząco o 96 szt.

W tym czasie największą grupę stanowiły gospodarstwa rolne zajmujące powyżej 15 ha (33,9%). Niewiele mniejsza powierzchnia gminy była użytkowana przez gospodarstwa agrarne liczące 5-10 ha (28,9%). Co czwarta posiadłość rolna zajmowała tereny od 10 do 15 ha. Niewielki odsetek wśród gospodarstw miały te, o powierzchni do 5 ha (razem 12,1%).

Użytki rolne stanowiły 85,11% całości powierzchni gruntów rolnych na terenie gospodarstw agrarnych. Wśród użytków rolnych – 97,38% utrzymywanych było w dobrej kulturze.

Najwięcej gospodarstw rolnych posiadało grunty pod zasiewami i łąkami trwałymi, z kolei najmniej – grunty pod uprawami stałymi i sadami. Warto odnotować, że tereny porośnięte lasami (13,35% całej powierzchni użytków rolnych) występowały na terenach 564 posiadłości rolnych, czyli na 73,73% wszystkich gospodarstw z użytkami rolnymi ogółem.

Na gruntach ornych największe obszary zajmowały zasiewy zbóż (82,1%). Pozostałe tereny agrarne stanowiły: ziemniaki (3,6%), uprawy przemysłowe (3,1%) i kukurydza na ziarno (2,1%). Warzywa gruntowe nie były wówczas uprawiane w gminie.

Wśród zbóż największą powierzchnię zajmowało żyto, tj. ponad 1 tys. hektarów. Pozostałe tereny gruntów ornych stanowiły zasiewy i uprawy o powierzchniach liczących poniżej 1 tys. hektarów. Dokładny udział poszczególnych zasiewów na terenie użytków ornych gminy, przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 4 Powierzchnie zasiewów w gminie Wąsewo (stan na 2010 r.)

Rodzaj uprawy	Powierzchnia zasiewów [ha]	Udział w ogólnej powierzchni zasiewów [%]
zasiewy ogółem	5 119,63	100
zboża razem	4 201,35	82,1
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	4 083,13	79,8
pszenica ozima	123,44	2,4
pszenica jara	93,10	1,8
żyto	1 472,72	28,8
jęczmień ozimy	13,69	0,3
jęczmień jary	66,23	1,3
owies	807,98	15,8
pszenżyto ozime	342,56	6,7
pszenżyto jare	104,32	2,0
mieszanki zbożowe ozime	114,04	2,2
mieszanki zbożowe jare	945,05	18,5
kukurydza na ziarno	106,61	2,1
ziemniaki	181,86	3,6
uprawy przemysłowe	160,28	3,1
buraki cukrowe	5,68	0,1

rzepak i rzepik razem	154,60	3,0
strączkowe jadalne na ziarno razem	6,06	0,1

Źródło danych: Powszechny Spis Rolny, 2010 r.

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. wśród zwierząt gospodarskich najpowszechniejsza była hodowla drobiu (6673 sztuki) w obrębie 230 gospodarstw rolnych. Następnie dużą grupę hodowlaną tworzyła trzoda chlewna, tj. 5277 sztuk, z czego 12% stanowiły lochy. Hodowla trzody chlewnej odbywała się na terenie 278 gospodarstw. Mniejsze znaczenie w opasie pogłowia zwierząt miało bydło (4934 sztuki), hodowane jednak w największej liczbie gospodarstw rolnych. Wśród bydła ponad połowę stanowiły krowy. Jeszcze mniejszy udział przypadł na konie, tj. 100 sztuk utrzymywanych w 64 posiadłościach.

Tabela nr 5 Gospodarstwa rolne z hodowlą zwierząt ogółem (stan na 2002 r. i 2010 r.)

Zwierzęta hodowlane	Liczba gospodarstw rolnych z hodowlą zwierząt ogółem		Udział w ogólnej liczbie gospodarstw		Różnica udziału w ogólnej liczbie gospodarstw w latach 2002 - 2010
	2002 r.	2010 r.	2002 r.	2010 r.	
bydło razem	596	391	68,82%	50,78%	- 18,04%
krowy	581	350	67,09%	45,45%	- 21,64%
trzoda chlewna	519	278	59,93%	36,10%	- 23,83%
konie	149	64	17,21%	8,32%	- 8,89%
owce	3	b.d.	0,35%	-	-
drób	b.d.	230	-	-	-
bez zwierząt gospodar.	217	244	25,06%	31,69%	6,63%

Źródło danych: Powszechny Spis Rolny, 2002 r. i 2010 r.

Tabela nr 6 Liczba zwierząt hodowlanych w latach 2002 i 2010

Zwierzęta	Liczba zwierząt		Różnica w liczbie zwierząt hodowlanych pomiędzy latami 2002 i 2010
	2002 r.	2010 r.	
bydło	3 511	4 934	1 423
krowy	2 056	2 637	581
trzoda chlewna	10 382	5 277	- 5 105
trzoda chlewna lochy	1 105	629	- 476
konie	223	100	- 123
kury	16 813	5680	- 11 133

Źródło danych: Powszechny Spis Rolny, 2002 r. i 2010 r.

Stan hodowli zwierząt pomiędzy ostatnimi dwoma spisami rolnymi uległ zdecydowanej zmianie. Przybyło gospodarstw, które nie zajmują się hodowlą zwierząt o 6,6%, natomiast ubyło gospodarstw, które posiadają zwierzęta hodowlane wszystkich typów. Zdecydowanie zmniejszył się udział gospodarstw rolnych zajmujących się hodowlą trzody chlewnej i krów. Natomiast jeśli chodzi o ilość zwierząt w gospodarstwach to bydła, w tym krów na terenie gminy przybyło, a ubyło trzody chlewnej, koni i kur.

Pod względem warunków przyrodniczych rolnicza przestrzeń produkcyjna w granicach gminy Wąsewo jest zróżnicowana. Warunki klimatyczne na tym terenie określone zostały jako średnie, a obszar cechuje się niewielką wyrazistością, na którą składa się niewielka ilość dni z pogodą umiarkowanie chłodną i umiarkowanie ciepłą, mało jest też dni ciepłych z opadami atmosferycznymi, za to więcej z pogodą mroźną z opadem jak i bez opadu.

Grunty orne najwyższych klas bonitacyjnych występują w północnej części gminy Wąsewo. Największy udział gleb tych klas znajduje się w sołectwach: Kolonia Wąsewo, Trynosy Osiedle, Wysocze, Bartosy, Brzezienko, Zastawie, Modlinek. Są to gleby powstałe na glinach słabych, pyłach gliniastych mocnych, pyłach gliniastych lekkich. Typologicznie należą do gleb brunatnych wylugowanych i bielcowych. W gminie Wąsewo występują gleby klasy IIIa i IIIb zaliczane do kompleksu ornego pszennego dobrego, pszennego wadliwego i żytniego bardzo dobrego (zajmują około 4% powierzchni gruntów ornych). Gleby te wyróżniają się

dużą miąższością poziomu próchnicznego, stosunkowo dobrymi właściwościami fizycznymi i chemicznymi oraz są łatwe do uprawy.

W środkowej części gminy dominują na użytkach ornym gleby o średniej przydatności dla rolnictwa. Największy udział tych gleb jest w sołectwach: Brudki Stare, Rynek, Rząśnik Włociański, Dalekie, Bagatele, Zgorzałowo i Mokrylas. Są to gleby wytworzone z piasków gliniastych, typologicznie zaliczają się do ziem brunatnych wyługowanych. Należą do klas IVa i IVb (zajmują 39% powierzchni gruntów ornym), kompleksu gleb ornym żytniego dobrego, czasem żytniego słabego.

W części północnej gminy dominują użytki zielone i grunty leśne. Wynika to z niewielkiej przydatności gruntów ornym dla rolnictwa. Występujące tu gleby orne należące do klas V i VI, kompleksu żytniego najsłabszego i zbożowego pastewnego słabego. Są wytworzone z piasków lekkich na bielicach. Gleby te są zwykle zbyt suche lub zbyt wilgotne oraz ubogie w składniki pokarmowe, ich uprawa nie jest ekonomiczna.

Tereny dolin rzecznych oraz zagłębień bezodpływowych są zagospodarowane w formie użytków zielonych. Dominują użytki średnie, rzadziej słabe:

- na glebach organicznych, gdzie wierzchnią warstwę stanowią: torf, mursz z torfem i mursz występują gleby: torfowe, murszowo-torfowe,
- na glebach organicznych, płytkich, na podłożu mineralnym (piskach i glinach), występują gleby: murszaste i murszowate,
- na glebach mineralnych, występują gleby: czarne ziemie zdegradowane i gleby szare.

Grunty te są zaliczane do IV – VI klasy bonitacyjnej.

Przekształcenia gleby wynikają ze sposobu jej użytkowania. Nieodwracalne zmiany profilu glebowego nastąpiły w wyniku wydobywania kruszywa naturalnego. Zmiany wierzchniej warstwy gleby są związane również z wykorzystaniem gruntów na cele mieszkaniowe, gospodarcze i komunikacyjne. W gminie Wąsewo grunty inne niż rolne i leśne zajmują około 3,4% powierzchni gminy (2016 r.). Są to najczęściej grunty o zmienionym profilu glebowym.

Przekształceniu podlegają również gleby intensywnie wykorzystywane rolniczo, wskutek prac agrotechnicznych tj. melioracje, drenaż, nawożenie. Na istotne zmiany narażone są gleby słabe, które wymagają intensywnych zabiegów oraz gleby znajdujące się w pobliżu obszarów pól piasków przewianych i odkrywek kruszywa naturalnego, skąd następuje przewiewanie drobin piasku i żwiru na podłoże humusowe.

Generalnie gleby gminy Wąsewo, mimo ich dobrego rodzaju i typu wykazują zróżnicowanie, zależnie od struktury podłoża, jego składników i pozostałych elementów środowiska, głównie rzeźby i stosunków wodnych. W celu ich rolniczego wykorzystania gleby te często wymagają wielu nakładów i zabiegów agrotechnicznych, np. odwadniania, nawadniania, nawożenia, wapnowania.

Jako główne uwarunkowania rozwoju Wąsewa w zakresie gospodarki rolnej przyjmuje się: czynniki sprzyjające rozwojowi:

- stosunkowo korzystne warunki glebowe,
- dominacja prywatnej własności gruntów,
- korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb, dające możliwości rozwoju produkcji zdrowej żywności,
- korzystne warunki produkcji rolnej panujące w województwie mazowieckim sprzyjające ogólnemu podnoszeniu kultury rolnej w regionie, a także rozwojowi urządzeń obsługi,
- wyposażenie gminy w obiekty obsługi rolnictwa,
- możliwość uzupełniania źródeł dochodów gospodarstw rolnych, a tym samym szans na inwestycje, wskutek przydatności terenu dla rozwoju agroturystyki,

- wprowadzanie produkcji rolnej zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym oraz uwzględnienie wspierania i promowania rolnictwa ekologicznego jako celu szczegółowego w przyjętym na lata 2012-2015 (z perspektywą na lata 2016-2019) programie ochrony środowiska gminy Wąsewo;

czynniki ograniczające rozwój:

- niedoinwestowanie w zakresie przetwórstwa płodów rolnych,
- podatność gleb na erozję i trudne miejscami warunki fizjograficzne, wymuszające stosowanie zabiegów przeciwozyjnych oraz stanowiące utrudnienie dla stosowania maszyn rolniczych,
- mało korzystna struktura obszarowa gospodarstw,
- ograniczone możliwości chemizacji rolnictwa, ze względu na wrażliwe podłoże gruntowo-wodne.

3.4. Zagrożenia dla elementów środowiska przyrodniczego oraz wymogi ochrony

Poszczególnym elementom środowiska przypisano zagrożenia, które mogą wystąpić w gminie Wąsewo:

Rzeźba terenu i budowa geologiczna

- przekształcenia rzeźby w wyniku eksploatacji metodą odkrywkową kruszywa naturalnego. Na terenie gminy znajdują się największe w powiecie ostrowskim wyrobiska kruszywa naturalnego;
- zajmowanie terenów o naturalnej rzeźbie na potrzeby osadnictwa i infrastruktury wypłaszczenie istniejących form terenu w wyniku intensywnego użytkowania rolniczego oraz zajmowanie terenów o naturalnej rzeźbie na potrzeby osadnictwa i infrastruktury technicznej,
- budowa nasypów i wykopów przy realizacji dróg i linii kolejowej.

W gminie Wąsewo głównym zagrożeniem jest przekształcenie rzeźby terenu i zmiany budowy geologicznej poprzez kopalnie odkrywkowe piasków i żwirów. Dotyczy to przede wszystkim wzniesień - pagórków kemowych i wzgórz moreny czołowej, które oprócz wartości gospodarczych, mają istotne znaczenie krajobrazowe. Przekształceniu uległy duże tereny w miejscowości: Przyborowie, Przyborowie Kolonia, Wąsewo, Zastawie, Zgorzałowo. Na obszarze legalnych wyrobisk właściciel terenu zgodnie z koncesją jest zobowiązany do rekultywacji terenu m.in. poprzez nałożenie wcześniej zebranej wierzchniej warstwy gleby lub wypełnienie wodą nieczynnego wykopu.

Poza ww. odkrywkowym wydobywaniem kopalin pozostałe zagrożenia mają charakter umiarkowany. Dla ochrony istniejącej rzeźby terenu wskazane jest nie lokalizowanie nowego zagospodarowania na terenach o wyróżniającej się w skali gminy rzeźbie terenu.

Jakość wód powierzchniowych i podziemnych

- zanieczyszczenia pochodzenia komunalnego, tj. przedostające się ścieki bytowe z nieszczelnych szamb lub ścieki wylewane bezpośrednio do gruntu lub wód płynących na terenach skupisk ludności. W gminie sieć kanalizacyjna obsługuje miejscowości: Bartosy, Brudki Stare, Mokrylas, Wąsewo, Wysocze, Zastawie - to jest 30,8% ogółu mieszkańców gminy. Pozostali mieszkańcy korzystają podstawowo ze zbiorników bezodpływowych, których na terenie gminy jest aż 574. Ponadto część mieszkańców korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków, których jest obecnie 62 w gminie,
- zanieczyszczenia obszarowe związane z gospodarką rolną. Szczególne zagrożenie stanowią obszary intensywnego stosowania nawozów i środków ochrony roślin, których nadmiar spłukiwany jest z pól uprawnych i przedostaje się do układu hydrologicznego

(głównie związki azotu i fosforu). Dotyczy to przede wszystkim terenów o małej przydatności gleb dla rolnictwa. Znaczne zagrożenie powstaje na terenach rolniczego wykorzystywania gnojowicy i w miejscach niewłaściwego magazynowania nawozów mineralnych (ze względu na łatwość migracji duże niebezpieczeństwo stanowią nawozy azotowe). W ostatnich latach znacznie wzrosła ilość płyt gnojowych oraz zbiorników na płynne odchody zwierzęce w gospodarstwach rolnych, co przyczynia się do zmniejszenia wymywania substancji biogennych do wód,

- zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego tzn. smary, oleje oraz substancje przedostające się do atmosfery, które opadają na ziemię i rośliny, a następnie są wypłukiwane do gleby i dostają się do wód gruntowych i powierzchniowych. Zagrożenie dotyczy przede wszystkim rejonu drogi krajowej nr 60 i wojewódzkiej nr 627, a w mniejszym stopniu innych dróg publicznych i istniejących stacji paliw,
- zanieczyszczenia wypłukiwane z terenu cmentarza,
- nieczystości wypłukiwane z odpadów składowanych na nielegalnych wysypiskach,
- nadzwyczajne zagrożenia dla wód mogą stanowić stacje paliw zlokalizowane w Grądach i Zastawiu, w razie powstania przecieku ze zbiorników paliw.

Najbardziej narażone na działanie antropopresji są wody powierzchniowe oraz pierwszy poziom wód podziemnych. Głębsze poziomy wodonośne odizolowane są od powierzchni terenu warstwą trudno przepuszczalnych glin.

Rzeki na terenie gminy nie podlegają monitoringowi czystości, dlatego wielkość zmian ich jakości nie jest znana. Monitoringowi jakości wód, prowadzonymi przez Państwowy Monitoring Środowiska w Warszawie, podlega rzeka Orz, do której uchodzi Potok Czerna, który odwadnia obszar gminy. Punkt pomiarowo-kontrolny rzeki Orz znajduje się w miejscu ujścia Potoku Czerna. W tym miejscu wody rzeki Orz oceniono w roku 2017 następująco:

- klasa elementów biologicznych (ocena 5-cio klasowa) – II ze względu na przekroczenie wartości granicznych dla klasy II fitobentosu;
- klasa elementów hydromorfologicznych (ocena 2-u klasowa) – II;
- klasa elementów fizykochemicznych z grupy: stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne (ocena 3 klasowa) – Poniżej Stanu Dobrego ze względu na przekroczenie wartości granicznych dla substancji biogennych – azotu Kjeldahla, azotu azotynowego, azotu azotanowego, azotu ogólnego.

W wyniku powyższych ocen stan ekologiczny w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Czarnowie (ocena 5-cio klasowa od stanu maksymalnego do złego) oceniono jako umiarkowany. Stan ogólny oceniono jako zły.

W celu ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych wskazana jest dalsza rozbudowa systemu kanalizacji w gminie lub budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków, a także zalesianie gruntów o najniższych wartościach dla rolnictwa (co zmniejszy stosowanie nawozów), sprawne funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami oraz przestrzeganie zasad ustalonych dla stref od cmentarza w przepisach odrębnych.

Ilość wód podziemnych i powierzchniowych

- pobór wód podziemnych na potrzeby gospodarstw domowych i obiektów usługowych. Większość zabudowań na tym terenie jest zaopatrywana w wodę z wodociągów gminnych pobierających wodę z ujęć w Wąsewie, Brzezienku, Przyborowiu (tuż poza granicami gminy), Majdanie Suskim i Rząśniku Włościańskim, wokół których w wyniku poboru wód utworzyły się lokalne leje depresyjne,
- celowe osuszania terenów podmokłych poprzez melioracje i drenaż, dotyczy to ok. 13,6% powierzchni gminy,

- regulacja naturalnych koryt rzecznych, prostowanie ich biegu, przez co woda szybciej odpływa z obszaru gminy,
- niewystarczający udział lasów, dzięki którym utrzymuje się prawidłowy poziom wody gruntowej (dotyczy to głównie północnej części gminy).

W celu zwiększenia retencji wód wskazane jest zachowanie terenów dolinnych i zawodnionych obniżen w postaci terenów otwartych stanowiących naturalne poldery dla wód opadowych, a także zwiększenie lesistości gminy w celu ograniczenia szybkiego spływu wód opadowych.

Jakość gleb

- przekształcenie struktury gleb w wyniku realizacji inwestycji budowlanych i infrastruktury technicznej (ubijanie gruntu),
- zmniejszenie zwięzłości gleb w wyniku obniżenie poziomu wody gruntowej, przez co narażone są w większym stopniu na erozję wietrzną (dotyczy to gleb, które okresowo nie są porośnięte przez roślinność),
- przemieszczanie się wierzchniej warstwy gleby na obszarach o spadku powyżej 15% spowodowane brakiem stałej pokrywy roślinnej,
- zanieczyszczenia przedostające się do gleby ze źródeł wymienionych w części dotyczącej wód powierzchniowych i podziemnych. Obiektem o dużej uciążliwości jest droga krajowa nr 60.

Istniejące zagrożenia są umiarkowanie znaczące. Dla ochrony gleb istotne jest zachowanie gruntów najwyższych klas bonitacyjnych w użytkowaniu rolniczym, zaś dopuszczenie zalesień na terenach o niskich walorach dla rolnictwa (położonych wzdłuż głównych tras komunikacyjnych i o niskich klasach bonitacyjnych).

Warunki aerosanitarne

- powierzchniowe – stanowią podstawowe źródło zanieczyszczeń atmosferycznych na terenie gminy. Są to: niska emisja z terenów zabudowy – budynków ogrzewanych indywidualnie oraz zanieczyszczenia produkcyjno-usługowe (piekarnie, tartak), a także unos pyłu z powierzchni dróg (duża część dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową), dachów, zaoranych pól itp.,
- liniowe – emisja zanieczyszczeń związana z ruchem pojazdów po drogach: krajowej, wojewódzkiej oraz powiatowych. W zależności od kategorii drogi i ruchu pojazdów na drogach uciążliwość ta jest większa lub mniejsza. Szczególnie uciążliwy jest ruch pojazdów po drodze krajowej nr 60 oraz drodze wojewódzkiej 627 (zlokalizowanej w okolicach północno-wschodniego krańca gminy, w gm. Ostrów Maz. i Czerwin).

Obecnie jakość powietrza w gminie jest dobra. Gmina Wąsewo znajduje się w strefie mazowieckiej w klasyfikacji jakości powietrza. W wyniku klasyfikacji opracowanej przez WIOŚ dla 2017 r. stwierdzono, że większość zanieczyszczeń atmosferycznych mieści się w klasie A, co oznacza, że stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych. Przekroczenie poziomu dopuszczalnego, docelowego lub długoterminowego stwierdzono dla pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5}, bezo(a)pirenu w pyłe oraz ozonu. Według klasyfikacji na podstawie kryteriów dotyczących ochrony roślin strefa mazowiecka została zakwalifikowana do klasy A ze względu na stężenie zanieczyszczeń SO₂, NO₂, i O₂ – poziomu docelowego, natomiast do klasy D2 ze względu na stężenie O₃ dla poziomu długoterminowego.

Nie mniej na terenie gminy nie stwierdzono przekroczenia pyłem zawieszonym PM₁₀ i PM_{2,5}. W 2017 r. występowało przekroczenie poziomu dopuszczalnego benzo(a)pirenu oraz poziomu docelowego dla O₃-8h i AOT40.

W celu ograniczenia poziomu zanieczyszczeń atmosferycznych wskazane jest zachowanie obszarów umożliwiających przewietrzanie obszaru gminy, zachowanie i kształtowanie roślinności mającej zdolność filtracji zanieczyszczeń oraz ograniczenie stosowania wysokoemisyjnych instalacji i paliw jako czynników grzewczych w budynkach mieszkalnych i usługowych.

Warunki akustyczne

- hałas komunikacyjny - w skali gminy szczególnie dużą uciążliwością odznaczają się drogi: krajowa nr 60 oraz wojewódzka nr 627. W porównaniu jednak do innych dróg krajowych i wojewódzkich w Polsce drogi te prowadzą na odcinkach przebiegających przez teren gminy ruch umiarkowany (droga krajowa nr 60 - ogółem w 2015 r. 3560 pojazdów, droga wojewódzka nr 627 - ogółem w 2015 r. 3080 pojazdów). Potencjalnie źródłem hałasu może być również ruch kolejowy na linii Małkinia - Ostrołęka, obecnie linii ta jest jednak zamknięta,
- hałas instalacyjny wzdłuż linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia 220 kV,
- hałas lotniczy - ruch samolotów z lotniska w Antoniewie w gminie Ostrów Maz. (nr ewidencyjny 41 z 2008 r.) znajdującego się w pobliżu gminy Wąsewo. Ze sporządzonej przed kilku laty oceny oddziaływania na środowisko lądowiska wynika, iż nie ma zagrożenia akustycznego dla okolicznych miejscowości. Aktualnie natężenie ruchu samolotów jest niewielkie, a stosunkowo krótki pas startowy pozwala na obsługę lekkich maszyn, które nie powodują znacznego hałasu,
- hałas bytowy występuje na terenach zabudowy, w szczególności zabudowy zagrodowej, gdzie związany jest z pracą maszyn rolniczych.

W celu ochrony akustycznej mieszkańców gminy wskazane jest ograniczenie lokalizacji budynków gdzie przebywają ludzie w pobliżu takich źródeł hałasu jak droga krajowa i wojewódzka oraz linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia. W celu zmniejszenia uciążliwości od zabudowy zagrodowej wskazane jest ograniczenie mieszania się zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej.

Pola elektromagnetyczne

- urządzenia radiokomunikacyjne znajdujące się w miejscowościach: Rząśnik Szlachecki i Zastawie (2 szt.),
- linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia 220 kV,
- linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV.

Szata roślinna i świat zwierzęcy

- duża fragmentaryzacja kompleksów leśnych w środkowej i północnej części gminy,
- lasy spełniają podstawowo funkcję gospodarczą, mają zubożały skład gatunkowy, są to głównie monokultury sosny. Jednowiekowe i jednogatunkowe drzewostany mają obniżoną podatność na szkodniki,
- nadmierna wycinka starych, przydrożnych drzew,
- powstawanie monokulturowych upraw na dużych areałach pól i zanik mozaiki pól z zakrzaczeniami na miedzach,
- wyprostowania koryt rzecznych oraz zmeliorowanie terenów podmokłych spowodowało zmniejszenie obszarów siedlisk hydrofilnych,
- droga krajowa nr 60 jest barierą na szlakach migracji zwierząt i zbiorowisk roślinnych.

W celu kształtowania struktury przyrodniczej gminy wskazane jest zachowanie i kształtowanie lokalnych powiązań przyrodniczych, w postaci terenów otwartych - łąk,

pastwisk a także lasów i zadrzewień. Niezbędne jest zachowanie istniejącego systemu przyrodniczego gminy.

3.5. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, w tym występowanie naturalnych zagrożeń geologicznych a także występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia mogą być spowodowane klęską żywiołową. Według ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej klęską może być katastrofa naturalna lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

Katastrofy naturalne

Do czynników naturalnych mogących wywołać katastrofę należy zaliczyć m.in.:

– *zalewy powodziowe lub susze* - na terenie gminy nie zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w związku z powyższym nie przedstawia się w Studium wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Dla obszaru dorzecza Wisły, w tym regionu wodnego, w którym jest położona gmina Wąsewo opracowano Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Wg ww. opracowania dominująca część obszaru gminy jest w umiarkowanym stopniu narażona na suszę (zakwalifikowana została do typu zagrożenia 2 stopnia narażenia na suszę w skali 0-4, gdzie występują 2 typy suszy w 3 lub 4 klasie, są to susze rolnicza i hydrologiczna). Najmniej narażona na suszę jest część północna gminy (zakwalifikowana została do typu zagrożenia 1 stopnia narażenia na suszę w skali 0-4, gdzie występuje 1 typ suszy w 3 lub 4 klasie). Podstawowym zagrożeniem dla gminy jest susza hydrogeologiczna (związana ze zmniejszeniem zasobności wód podziemnych), a w nieco mniejszym susza rolnicza (związana z niedoborem wody dla roślin, spowodowana nadmiernym przesuszaniem gleby). W ww. dokumencie przewidziano następujące działania przeciwdziałające skutkom suszy na terenie gminy:

- odbudowa lub przebudowa systemów melioracyjnych z odwadniających na nawadniająco-odwadniające i budowa systemów melioracyjnych nawadniająco-odwadniających,
 - zwiększanie retencji leśnej,
 - zwiększanie retencji na obszarach rolniczych,
 - propagowanie zmiany struktury upraw rolniczych na gatunki i odmiany roślin uprawnych bardziej odpornych na suszę rolniczą oraz odpowiednie nawożenie gleb,
 - renaturalizacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków,
 - prowadzenie uprawowych zabiegów agrotechnicznych w sposób zapobiegający przesuszaniu gleby,
 - tworzenie i ochrona roślinnych pasów ochronnych.
- *naturalne zagrożenia geologiczne* - związane są z możliwością wystąpienia różnych zjawisk geodynamicznych. Jako jedno z bardziej groźnych zjawisk geodynamicznych uważa się ruchy masowe ziemi, a w szczególności osuwanie się mas ziemnych. Jest to szybkie przemieszczanie się w dół stoku mas glebowo-zwierzelinowych. Osuwanie ma miejsce najczęściej na skutek nadmiernego uwilgotnienia lub zmian w rzeźbie powodujących zwiększenie nachylenia stoku, w wyniku czego traci on stateczność. W gminie Wąsewo nie występuje zagrożenie erozją wodną (w tym osuwisk) na terenach o naturalnym ukształtowaniu terenu (wg danych Starostwa Powiatowego, które zgodnie z ustawą Prawo

ochrony środowiska, prowadzi rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi lub na których występują te ruchy, brak jest dokumentów o występowaniu ww. terenów w gminie) - występujące tu zbocza o stosunkowo niewielkich nachyleniach zbudowane są z utworów takich jak piaski i żwiry - średnio podatnych na erozję wodną, dodatkowo jest to rejon o stosunkowo małych opadach atmosferycznych, niewielkich przepływach wody w rzekach, a zbocza o największych nachyleniach porośnięte są w większości lasami. Siedliska leśne, najlepiej wiążą glebę poprzez gęsty system korzeniowy, mają zdolność dużej intercepcji opadów (rozpraszania i zatrzymywania części opadu w koronach drzew), wpływają na równomierny rozkład pokrywy śnieżnej oraz równomierne i opóźnione jej roztopianie oraz akumulację materiału wynoszonego z wyższych partii terenu. Z tego powodu przyjmuje się, że pod lasami występuje zupełny brak zagrożenia osuwania się mas ziemnych. Największe nachylenia stoków znajdują się w rejonie rozcięcia wału morenowego przez dolinę Potoku Czerna, w przypadku okresowego odsłonięcia stoków może zachodzić obsypywanie się gruntu, ale nie ma zagrożenia osuwania się mas ziemi. Na terenach gdzie spadki dochodzą do 15% wskazane jest kształtowanie stałej pokrywy roślinnej - łąk i lasów.

Zagrożenie erozją wodną może wystąpić na terenach nieczynnych wyrobisk kruszywa naturalnego. Dotyczy to w szczególności dużych obszarów powyrobiskowych w sołectwie Przyborowie i Przyborowie Kolonia. Nachylenie stoków wyrobiska jest stosunkowo duże, ale w dużej części ich zbocza porasta roślinność niska i wysoka, wiążąca grunt. Istnieje zatem konieczność zachowania lub uzupełnienia stałej pokrywy roślinnej na stokach powstałych na terenach eksploatacji kruszywa naturalnego w celu ograniczenia wystąpienia procesów erozyjnych, w tym osuwania się mas ziemnych.

Jako mniej zagrażające ludności i ich mieniu uważa się procesy geodynamiczne takie jak; erozja wietrzna. Na terenie gminy występuje potencjalne zagrożenie erozją wietrzną w związku z występowaniem pól piasków eolicznych i piasków w wydmach. Tereny zbudowane z piasków eolicznych są w znacznej części obszaru gminy porośnięte przez lasy i łąki. Dodatkowo na tych obszarach notuje się przeważnie wiatry o małej sile i stosunkowo dużo dni z ciszą, nie ma więc niebezpieczeństwa uruchomienia procesów związanych z tym typem erozji;

- *pożary lasów* - na terenie gminy istnieje natomiast poważne zagrożenie wystąpienia pożarów. Jest to związane z kilkoma czynnikami: dużą powierzchnią lasów w południowej części gminy, z których znaczna część położona jest na siedliskach suchych i świeżych; ze sposobem zabudowy niektórych miejscowości - zwarta zabudowa często o konstrukcji palnej położona w pobliżu kompleksów leśnych (m.in. Jarzábka, Ruda, Grębki, Przedświt, Grądy), a także z zabudową indywidualną gospodarstw rolnych, na terenie których przechowuje się łatwo palne materiały takie jak słoma i siano. Na terenie gminy znaczną część lasów stanowią lasy prywatne, w których zdecydowanie częściej notuje się występowanie pożarów niż w lasach państwowych. Spowodowane jest to brakiem prowadzenia systematycznych prac pielęgnacyjnych (zaleganie suszu, brak pasów przeciwpożarowych).

Awarie techniczne

Na terenie gminy nie znajdują się zakłady o zwiększonym ryzyku i o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Zagrożenie awariami na terenie gminy może być związane jednak z kilkoma czynnikami:

- przesyłem gazu gazociągiem wysokiego ciśnienia - przez obszar gminy przebiegają gazociągi: Ø250 mm CN 6,3 MPa Wólka Radzywińska – Ostrów Mazowiecka – Białystok oraz Ø100 mm CN 6,3 MPa Przyborowie - Wysocze;
- transportem substancji niebezpiecznych drogami - transport takich materiałów odbywa się na terenie gminy Wąsewo głównie drogą krajową i wojewódzką. Rejonem zagrożonym są więc tereny położone wzdłuż dróg: krajowej nr 60 i wojewódzkiej nr 627. Potencjalnie materiały niebezpieczne mogą być również przewożone linią kolejową Małkinia – Ostrołęka, w przypadku jej uruchomienia;
- gromadzeniem paliw płynnych i gazowych na terenach stacji paliw w m. Grądy i Zastawie.

4. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

4.1. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody

Obszar Natura 2000

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 południowa część gminy Wąsewo została włączona do Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Biała (kod obszaru PLB 140007). Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem w obrębie gminy Wąsewo ochroną objęte jest 3 843,3 ha, co stanowi 32% powierzchni gminy. Ochroną został objęty na terenie gminy podstawowo kompleks leśny Puszczy Białej, ale również tereny otwarte, w tym dolinki niewielkich cieków wodnych i tereny rolne, a także tereny zabudowy wsi. Wg ustawy o ochronie przyrody w obszarach Natury 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został dany obszar wyznaczony.

Przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Biała są następujące gatunki ptaków i ich siedliska:

- bocian czarny (*Ciconia nigra*),
- błotniak łąkowy (*Circus pygargus*),
- lelek (*Caprimulgus europaeus*),
- dudek (*Upupa epops*),
- dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*),
- lerka (*Lullula arborea*),
- świergotek polny (*Anthus compestris*),
- jarzębatka (*Sylvia nisoria*),
- derkacz (*Crex crex*),
- gąsiorek (*Lanius collurio*),
- kobuz (*Falco subbuteo*).

Rozporządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie został ustanowiony plan zadań ochronnych dla ww. Obszaru. W Planie zadań ochronnych przedstawiono m.in. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania oraz wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń

wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, dla których wyznaczono obszar Natura 2000.

W dokumencie tym nie wskazano na potrzebę weryfikacji zapisów obowiązujących planów miejscowych oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo. Z pośród zadań ochronnych w obrębie gminy Wąsewo wskazano m.in. na potrzebę koszenia i odkrzaczania łąk ze względu na ochronę bociana czarnego i derkacza, określono zasady rębności drzewostanów, w tym dla lasów położonych na siedliskach boru świeżego i mieszanego świeżego zewidencjonowanych na terenie gminy Wąsewo w obrębie obszaru Natura 2000 w celu ochrony lelka i lerki, ustalono ograniczenie zalesiania gruntów w celu ochrony lerki, świergotka polnego i dudka (w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych dopuszcza się zalesienie maksymalnie 1% powierzchni użytków rolnych w gminie w granicach obszaru Natura 2000, nie należy zalesiać obszarów zinwentaryzowanych jako siedlisko lerka) oraz ustalono konieczność pozostawienia zadrzewień wzdłuż pasów drogowych i cieków w celu ochrony jarzębatki i gąsiora.

Użytek ekologiczny

Utworzony rozporządzeniem Wojewody Ostrołęckiego z dnia 19 sierpnia 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny tworów przyrody na terenie województwa ostrołęckiego (nr 213). Znajduje się na terenie podlegającym Nadleśnictwu Wyszaków, w leśnictwie Czary, na działce ewidencyjnej nr 24 w obrębie Leśniczówka Czary. Teren użytku ekologicznego to bagno o powierzchni 0,38 ha położone na gruntach Skarbu Państwa. Stanowi ono, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, pozostałość ekosystemu mającą znaczenie dla zachowania unikatowych zespołów genowych i typów środowisk.

Według obowiązującego rozporządzenia (*rozporządzenie nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych oraz rozporządzenie nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie użytków ekologicznych*) na terenie użytku zabrania się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z budowa, odbudowa, utrzymywaniem, remontem lub naprawa urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalna gospodarka rolna, leśna, rybacka i łowiecka;
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

Pomniki przyrody

Zostały utworzone Orzeczeniem Wojewody Ostrołęckiego Nr 41/80 z 15 sierpnia 1980 r. Obecnie regulującym formę ochrony aktem jest rozporządzenie Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego. Pomniki usytuowane są na terenie dawnego parku dworskiego w Trynosach Osiedlu.

Tabela nr 7 Wykaz pomników przyrody

Lokalizacja		Gatunek - Nazwa polska	Gatunek - Nazwa łacińska	Obwód (cm)	Pierśni- ca (cm)	Wys. (m)
Trynosy Osiedle	Działka numer ewidencyjny 65/13, park podworski w dzierżawie Spółki Agromer s.c.	Dąb szypułkowy	Quercus robur	450		16
Trynosy Osiedle	Działka numer ewidencyjny 65/13, park podworski w dzierżawie Spółki Agromer s.c.	Jesion wyniosły	Fraxinus excelsior	290	126	26
Trynosy Osiedle	Działka numer ewidencyjny 65/13, park podworski w dzierżawie Spółki Agromer s.c.	Platan klonolistny	Platanus xacerifolia	260	111	24
Trynosy Osiedle	Działka numer ewidencyjny 65/13, park podworski w dzierżawie Spółki Agromer s.c.	Kasztanowiec biały	Aesculus hippocastanum	220	94	19
Trynosy Osiedle	Działka numer ewidencyjny 65/13, park podworski w dzierżawie Spółki Agromer s.c.	Lipa drobnolistna	Tilia cordata	145; 90; 135; 160; 175; 110		12-21 (6- pniowa)

Według obowiązującego rozporządzenia w stosunku do wymienionych w tabeli pomników przyrody ustala się, iż ochrona drzew w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa, ponadto zabrania się m.in.:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- umieszczania tablic reklamowych.

4.2. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy Prawo wodne

Według ustawy Prawo wodne celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych, a także poprawa jakości oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych.

Zgodnie z ww. ustawą dla każdego ujęcia wód wyznacza się strefę ochrony bezpośredniej (z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód) oraz w zależności od

potrzeb strefę ochrony pośredniej (na podstawie ustaleń zawartych w dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia dla obszaru zasilania tego ujęcia). Powyższa ustawa określa zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych w rozdziale 1, działu III.

Dla wszystkich ujęć wody w gminie, w celu zapobieżenia zanieczyszczenia wód podziemnych, zostały utworzone strefy ochrony bezpośredniej (w m. Wąsewo, Brzezienko, Przyborowie, Majdan Suski, Rząśnik Włościański) na podstawie decyzji wodnoprawnych. Na terenie stref ochrony bezpośredniej obowiązują przepisy ustawy Prawo Wodne.

Dla znajdujących się na terenie gminy ujęć wód podziemnych, biorąc pod uwagę ustalenia zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej tych ujęć, nie ustanowiono stref ochrony pośredniej.

Na terenie gminy Wąsewo znajduje się nieudokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych w utworach trzeciorzędowych – Subniecka Warszawska – GZWP 215 oraz udokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych w utworach czwartorzędowych – GZWP 221 - Zbiornik Doliny Kopalnej Wyszków. Zbiorniki te nie podlegają obecnie ochronie.

4.3. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Ochrona gruntów rolnych i leśnych na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych polega m.in. na zapobieganiu przeznaczania tych gruntów na inne cele, a także na zapobieganiu procesom degradacji, rekultywacji gruntów na cele rolnicze lub leśne, zachowaniu torfowisk i oczek wodnych (naturalne zbiorniki wodne do 1 ha).

W gminie Wąsewo ograniczaniu przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne podlegają:

- grunty rolne stanowiące użytki rolne klasy III – wymagają uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, z zastrzeżeniem określonym w ww. ustawie,
- grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa - wymaga uzyskania zgody właściwego ministra do spraw środowiska,
- pozostałe grunty leśne – wymagają uzyskania zgody marszałka województwa.

4.4. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o lasach

W gminie Wąsewo znajdują się lasy uznane Decyzjami Ministra Środowiska za lasy ochronne, które zgodnie z art. 15 ustawy o lasach: „chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują osuwanie się ziemi; chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów; ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej; mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe.”

Lasy ochronne wskazano na rysunku Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego. Są one położone w kompleksie Puszczy Białej (w części południowej gminy) w nadleśnictwie Wyszków, leśnictwo Czary, a także w części północno-wschodniej w Nadleśnictwie Ostrów Mazowiecka, Leśnictwo Trynosy.

4.5. Obiekty i tereny objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

W gminie Wąsewo w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) znajdują się:

- obiekty i obszary ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków (Tabela 8)
- pozostałe obiekty zabytkowe o wysokich wartościach historycznych i kulturowych (Tabela 9)
- stanowiska archeologiczne (Tabele 10 - 14)

Poniżej obiekty te zostały wymienione:

Tabela nr 8 Obiekty i obszary zabytkowe ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, w tym obiekty będące w rejestrze zabytków

Lp.	Typ obiektu	Nazwa obiektu	Miejscowość	Nr rej.	Chronologia
1.	architekton.	Dom mieszkalny	Brudki Stare 78		
2.	architekton.	Młyn	Brudki Stare		
3.	architekton.	Dwór murowany	Trynosy Osiedle	na terenie A-517	
4.	architekton.	Stodoła murowana	Trynosy Osiedle		
5.	architekton.	Murowany kościół paraf. p.w. Narodzenia NMP; arch. Józef Pius Dziekoński	Wąsewo	A-488	1912 - 1920 odbud. 1949
6.	architekton.	Kaplica cmentarna	Wąsewo	A-538	
7.	architekton.	Plebania	Wąsewo		pocz. XX w.
8.	Cmentarz parafialny	Najstarsza część cmentarza rzymsko-katolickiego (z pomnikami w kształcie obelisków: żeliwnym z 1869r. i betonowym z 1898r.)	Wąsewo	A-538	2 poł. XIX w.
9.	cmentarz	Cmentarz z okresu I wojny światowej	Brzezienko		2 dziesięciolec. XX w.
10.	założenie parkowe	Park dworski	Trynosy Osiedle	A-517	1 poł. XIX w. - 1907

Tabela nr 9 Pozostałe obiekty zabytkowe o wysokich wartościach historycznych i kulturowych

L.p.	Obiekt	Charakterystyka obiektu	Adres	Chronologia
1.	dom	budynek drewniany	Bagatele nr 31	po 1910
2.	dom	budynek drewniany	Czesin nr 5	lata 20 XX w.; przen. z Osuchowa
3.	dom	budynek drewniany	Czesin nr 9	1 poł. XX w.
4.	dom	budynek drewniany	Dalekie nr 6	1 poł. XX w.
5.	dom	budynek drewniany	Dalekie nr 13	1920
6.	dom	budynek drewniany	Dalekie nr 20	ok. 1920
7.	kapliczka	krzyż drewniany	Dalekie 21	1 poł. XX w.
8.	dom	budynek drewniany	Grądy nr 5	1 poł. XX w.
9.	dom	budynek drewniany	Grądy nr 23	1936
10.	dom	budynek drewniany	Grądy nr 43	lata 30 XX w.
11.	dom	budynek drewniany	Grądy nr 44	1 poł. XX w.
12.	dom	budynek drewniany	Grębki nr 17	pocz. XX w.
13.	dom	budynek drewniany	Jarząbka nr 6	1935
14.	dom	budynek drewniany	Jarząbka nr 7	1918
15.	dom	budynek drewniany	Jarząbka nr 18	lata 20 XX w.
16.	dom	budynek drewniany	Jarząbka nr 19	1 poł. XX w.
17.	dom	budynek drewniany	Jarząbka nr 23	1 poł. XX w.
18.	dom	budynek drewniany	Leśniczówka Czary	1936r.
19.	dom	budynek drewniany	Majdan Suski nr 1	1 poł. XX w.
20.	dom	budynek drewniany	Majdan Suski nr 2	1947
21.	dom	budynek drewniany	Mokrylas nr 13	1 poł. XX w.
22.	dom	budynek drewniany	Mokrylas nr 18	1 poł. XX w.
23.	dom	budynek drewniany	Mokrylas nr 23	1 poł. XX w.
24.	dom	budynek drewniany	Nowe Brudki nr 1	lata 20 XX w.
25.	dom	budynek drewniany	Przedświt nr 19	1 poł. XX w.
26.	dom	budynek drewniany	Przedświt nr 33	1 poł. XX w.
27.	dom	budynek drewniany	Przedświt nr 48	1 poł. XX w.
28.	dom	budynek drewniany	Przedświt nr 50	1 poł. XX w.
29.	dom	budynek drewniany	Przedświt nr 51	1920
30.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 4	lata 30 XX w.

Lp.	Obiekt	Charakterystyka obiektu	Adres	Chronologia
31.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 11	1 poł. XX w.
32.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 12	1 poł. XX w.
33.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 16	1 poł. XX w.
34.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 18	lata 20 XX w.
35.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 24	pocz. XX w.
36.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 25	koniec XIX w.
37.	dom	budynek drewniany	Rososz nr 35	pocz. XX w.
38.	dom	budynek drewniany	Ruda nr 5	1 poł. XX w.
39.	dom	budynek drewniany	Ruda nr 8	pocz. XX w.
40.	dom	budynek drewniany	Ruda nr 10	lata 20 XX w.
41.	dom	budynek drewniany	Ruda nr 16	1922
42.	dom	budynek drewniany	Ruda nr 17	lata 30 XX w.
43.	pofolwarcz. bud. gosp.	murowany	Rynek	po 1900 r
44.	d.gorzelnia	budynek murowany	Trynosy Osiedle	
45.	kapliczka	murowana	Trynosy Osiedle	2 poł. XX w.
46.	grób wojenny	pomnik	Trynosy Osiedle	1944
47.	dom	budynek drewniany	Wąsewo, ul. Goworowska 9	1 poł. XX w.
48.	dom	budynek drewniany	Wąsewo, ul. Goworowska 14	1 poł. XX w.
49.	dom	budynek drewniany	Wąsewo, ul. Goworowska 16	1 poł. XX w.
50.	dom	budynek drewniany	Wąsewo, ul. Goworowska 18	1 poł. XX w.
51.	dom	budynek drewniany	Wąsewo, ul. Goworowska 22	1 poł. XX w.
52.	kapliczka	murowana	Wąsewo	pocz. XX w.
53.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 14	1 poł. XX w.
54.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 15	1 poł. XX w.
55.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 19	1 poł. XX w.
56.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 28	1 poł. XX w.
57.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 30	1 poł. XX w.
58.	dom	budynek drewniany	Wysocze nr 36	1 poł. XX w.
59.	dom	budynek drewniany	Zastawie nr 2	lata 20 XX w.
60.	dom	budynek drewniany	Zastawie nr 3	1 poł. XX w.
61.	dom	budynek drewniany	Zastawie nr 4	1 poł. XX w.
62.	dom	budynek drewniany	Zastawie nr 15	lata 30 XX w.
63.	dom	budynek drewniany	Zastawie nr 21	1 poł. XX w.

Stanowiska archeologiczne będące w Gminnej Ewidencji Zabytków:

Tabela nr 10 Obszar AZP 43-72

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
1.	1	Wąsewo	1		średniowiecze / późne średniowiecze
2.	2	Wąsewo	2		średniowiecze / późne średniowiecze okres nowożytny
3.	3	Wąsewo	3		wczesne średniowiecze późne średniowiecze
4.	4	Wąsewo	4		epoka kamienia wczesne średniowiecze
5.	5	Wąsewo	5		późne średniowiecze
6.	6	Wąsewo	6		okres wpl. rzymskich późne średniowiecze
7.	7	Króle	1		średniowiecze / późne średniowiecze
8.	8	Wąsewo	7		późne średniowiecze
9.	9	Wąsewo	8		późne średniowiecze
10.	10	Zastawie	1		wczesne średniowiecze późne średniowiecze
11.	11	Wąsewo	9		wczesne średniowiecze średniowiecze
12.	12	Ulasek	1		późne średniowiecze

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
13.	21	Brzezienko	1		okres wpl. rzymskich wczesne sredniowiecze sredniowiecze / pózne sredniowiecze
14.	22	Brzezienko	2		sredniowiecze
15.	23	Mokrylas Szlach.	1		epoka kamienia sredniowiecze
16.	24	Wąsewo	10		sredniowiecze
17.	25	Zastawie	2		okres wpl. rzymskich pózne sredniowiecze
18.	26	Zastawie	3		okres wpl. rzymskich sredniowiecze
19.	27	Zastawie	4		mezolit okres wpl. rzymskich
20.	28	Brzezienko	3		okres wpl. rzymskich sredniowiecze
21.	32	Zastawie	5		okres wpl. rzymskich sredniowiecze
22.	33	Zastawie	1		okres wpl. rzymskich
23.	34	Króle	2		okres wpl. rzymskich wczesne sredniowiecze sredniowiecze / pózne sredniowiecze

Tabela nr 11 Obszar AZP 43-73

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
1.	1	Bagatele	1		epoka kamienia okres wpl. rzymskich pózne sredniowiecze
2.	2	Bagatele	2		okres wpl. rzymskich
3.	3	Bagatele	3		okres wpl. rzymskich pózne sredniowiecze
4.	4	Bagatele	4		epoka kamienia wczesne sredniowiecze pózne sredniowiecze
5.	5	Bagatele	5		epoka kamienia pózne sredniowiecze
6.	6	Bagatele	6		epoka kamienia
7.	7	Rząśnik Włociański	1		okres wpl. rzymskich sredniowiecze pózne sredniowiecze
8.	8	Rząśnik Włociański	2		okres wpl. rzymskich pózne sredniowiecze
9.	9	Dalekie	1		pózne sredniowiecze
10.	10	Wąsewo Kolonia	1		okres wpl. rzymskich
11.	11	Wąsewo Kolonia	2		epoka kamienia okres wpl. rzymskich sredniowiecze
12.	12	Wąsewo Kolonia	3		epoka kamienia
13.	13	Wąsewo Kolonia	4		epoka kamienia okres wpl. rzymskich
14.	14	Wąsewo Kolonia	5		Średniowiecze pózne sredniowiecze
15.	15	Wąsewo Kolonia	6		epoka kamienia
16.	16	Wąsewo Kolonia	7		okres wpl. rzymskich pózne sredniowiecze
17.	17	Wysocze	1		epoka kamienia

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
18.	18	Wysocze	2		okres wpl. rzymskich późne średniowiecze
19.	19	Wysocze	3		epoka kamienia okres wpl. rzymskich
20.	20	Zgorzałowo	1		okres wpl. rzymskich
21.	21	Zgorzałowo	2		późne średniowiecze okres nowożytny
22.	22	Kaczeniec	1		okres nowożytny
23.	23	Przyborowie	1		średniowiecze okres nowożytny
24.	24	Przyborowie	2		epoka kamienia
25.	26	Trynosy	2		okres wpl. rzymskich
26.	28	Rynek	1		okres wpl. rzymskich wczesne średniowiecze późne średniowiecze
27.	29	Trynosy	4		okres wpl. rzymskich

Tabela nr 12 Obszar AZP 44-72

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
1.	1	Brudki Stare	1		
2.	2	Brudki Stare	2		
3.	3	Brudki Nowe	1		
4.	4	Brudki Nowe	2		
5.	5	Przedświt	1		
6.	7	Przedświt	2		
7.	8	Brudki Stare	3		
8.	9	Brudki Stare	4		
9.	10	Brudki Stare	5		
10.	11	Brudki Stare	6		
11.	12	Majdan Suski	1		
12.	26	Przedświt	3		

Tabela nr 13 Obszar AZP 44-73

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscow.	Kultura	Chronologia
1.	5	Choiny	1	osada	okr. nowożytny
2.	6	Ruda	1	osada (trzcinińska) śląd osad.	wcz. epoka brązu okr. nowożytny
3.	7	Choiny	2	śląd osad. śląd osad.	okres wpl. rzymskich okr. nowożytny (XIXw)
4.	8	Choiny	3	śląd osad. śląd osad.	epoka brązu. okr. nowożytny
5.	9	Choiny	4	osada osada	okres wpl. rzymskich wczesne średniowiecze
6.	10	Choiny	5	osada śląd osad. osada	mł. okres przedrzymski. /wcz. okres wpływów rzymskich późne średniowiecze późne średniow. /okr. Nowożyt.
7.	11	Choiny	6	śląd osad. (przeworska)	okres wpl. rzymskich
8.	12	Grądy	1	śląd osad. (przeworska) osada	okres wpl. rzymskich wczesne średniowiecze
9.	13	Choiny	7	osada (przeworska)	mł. okres przedrzymski. /wcz. okres wpływów rzymskich
10.	14	Grądy	2	osada	okr. nowożytny (XVI-XVII w.)
11.	15	Bagatele	7	śląd osad. ceramiki sznurowej	późny neolit

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscow.	Kultura	Chronologia
12.	16	Bagatele	8	osada	okres wpl. rzymskich
				osada	wczesne sredniow. (IX-XIII w.)
				osada	okr. nowozytny (XVI-XVII w.)
13.	17	Bagatele	9	śląd osad. (łużycka)	epoka brązu
14.	18	Brudki Nowe	3	śląd osad.	okres nowozytny
15.	19	Brudki Nowe	4	śląd osad. (niemeńska)	neolit
				śląd osad.	okres nowozytny
16.	20	Brudki Nowe	5	osada (trzcieniecka)	wcz. epoka brązu.
17.	21	Rząśnik Majdan	1	osada	późne sredniowiecze (XIV-XV w.)
18.	22	Rząśnik Majdan	2	osada (łużycka)	epoka brązu
				śląd osad.	okr. nowozytny
19.	23	Rząśnik Majdan	3	śląd osad.	starożytność
				osada (grobow kloszowych)	wczesna epoka żelaza
20.	24	Rząśnik Majdan	4	osada (niemeńska)	neolit
21.	25	Ruda	2	cmentarzysko (ceramiki sznurowej)	neolit
22.	26	Ruda	3	śląd osad. (niemeńska)	neolit
				osada	późne sredn. (XIV - XV w.)
				śląd osad.	okr. nowozytny
23.	27	Jarząbka	1	śląd osad.	starożytność
				śląd osad.	okr. nowozytny
24.	28	Ruda	4	osada (trzcieniecka)	wczesna epoka brązu
				osada (grobow kloszowych)	wczesna epoka żelaza
				osada	okres wpl. rzymskich
25.	29	Choiny	8	śląd osad.	epoka kamienia
				śląd osad. (łużycka)	epoka brązu
26.	30	Jarząbka	2	osada	okr. nowozytny
27.	31	Grądy	3	osada	okr. nowozytny

Tabela nr 14 Obszar AZP 45-73

Lp.	Nr stan. na obszarze	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Kultura	Chronologia
1.	9	Grębki	1	osada (starożytność)	nieokreślona
				osada	epoka kamienia/ epoka brązu
				osada (trzcieniecka)	wczesna epoka brązu
				osada (grobow kloszowych)	
2.	10	Grębki	2	osada	wczesne sredniowiecze (X-XIII w)
3.	11	Grębki	3	osada (starożytność)	nieokreślona
				osada (trzcieniecka)	wczesna epoka brązu
4.	13	Ruda	1	śląd osad.	okr. nowozytny
				osada (starożytność)	nieokreślona
				osada (łużycka)	
5.	14	Grębki	2	osada	późne sredniowiecze/ okres nowozytny (XV - XVI w.)
				śląd osad.	mezolit
6.	15	Grębki	3	osada	okres nowozytny (XVI - XIX w.)
				osada	okres nowozytny (XVI - XVIII w.)
7.	16	Grębki	1	osada (łużycka)	
8.	17	Grębki	4	śląd osad. (łużycka)	okres nowozytny (XVI - XVII w.)

5. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Przeważająca część gruntów w gminie Wąsewo jest własnością osób fizycznych - 78,6% ogólnej powierzchni gminy (9397 ha), w tym są to głównie grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych (stanowią 86,2% gruntów osób fizycznych), mniejszą zaś część stanowią lasy (13% gruntów osób fizycznych). Pozostałą część tych gruntów stanowią tereny zabudowane i zurbanizowane, w tym mieszkaniowe i przemysłowe, grunty pod wodami i nieużytki.

Grunty samorządu gminnego stanowią ok. 1,5% ogólnej powierzchni gminy (181 ha). Są to głównie grunty pod drogami (77,9% gruntów będących własnością gminy). Pozostałe grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 2,2% gruntów samorządu gminnego, zaś tereny wolne od zabudowy i niezurbanizowane 19,9% (36 ha). Te ostatnie stanowią potencjalną rezerwę terenów pod inwestycje gminne celu publicznego. Należy uznać, iż tereny wolne od zabudowy będące własnością samorządu gminnego tworzą stosunkowo duży zasób gruntów, jak na potrzeby gminy typowo wiejskiej, o małej intensywności zaludnienia.

Grunty Skarbu Państwa zajmują ok. 18,3% powierzchni gminy (2181 ha). Przy czym 79,1% tej powierzchni stanowią grunty będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego. Pozostałe formy własności skupiają niewielki odsetek ogólnej powierzchni w gminie. Grunty samorządu powiatowego stanowią 0,53% (są to wyłącznie grunty pod drogami), grunty spółek prawa handlowego - 0,81% ogólnej powierzchni gminy, zaś grunty kościołów i wspólnot wyznaniowych, grunty spółdzielni, grunty wspólnot gruntowych pozostałych stanowią łącznie 0,26% ogólnej powierzchni gminy.

Tabela nr 15 Własność gruntów w gminie Wąsewo, stan na 1 stycznia 2016 r.

Wyszczególnienie gruntów / Własność	Pow. ogólna w ha	Użytki rolne							Grunty leśne oraz zadrzew. i zakrz.		Grunty zabudowane i zurbanizowane							Nieużytki	Grunty pod wodami
		Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastw. trwałe	Gr. rolne zabud.	Gr. pod stawami	Rowy	Lasy	Gr. zadrz. i zakrz.	Tereny mieszk.	Tereny przemysł.	Inne ter. zabud.	Tereny komunik.					
														Drogi	Koleje				
Gr. wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	263	165		1	8	1			1	2								2	
Gr. w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego L.P.	1752	9		6	8				1726									3	
Gr. w trwałym zarządzie państ. jedn. organiz. z wyłącz. gr. PGL	41															33			
Gr. wchodzące w skład zasob. nieruch. Sk. Państwa z wyłącz. gr. przekazanych w trwały zarząd	1															1			
Pozostałe gr. Skarbu Państwa (SP)	7	251														3			
RAZEM: Gr. SP z wyłącz. gruntów przekazanych w użytk. wieczyste	2079	272		7	16	1	4	8	1727	2						37		5	
Gr. SP w użytk. wiecz. osób fiz.	73	49		2	2		9					2				1		8	
Gr. SP w użytk. wieczystym państwowych osób prawnych.	29																29		
RAZEM: Gr. SP przek. w użytk. wiecz.	102	49		2	2		9									1	29	8	
RAZEM: Gr wchodz. w skład gm. zasobu nieruchom. z wyłącz. gr. przek. w trw.zarząd	177	13			3	3			2				4			141		11	
Razem: Grunty gmin i zw. międzygminnych przekazane w uż. wieczyste	4	1		1	1				1										
RAZEM: Grunty, które są własn. województwa, osób prawnych oraz gr., których właściciele są nieznani	7	7																	
Gr. osób fizycznych wchodzą. w skład gospodarstw rolnych	9197	6388	73	583	600	248	11	28	1193	2	2	1	4			2		53	9
Gr. osób fizycz. nie wchodzą. w skl. gospodarstw rolnych	200	101	5	14	16	34		1	23		4		1					1	
RAZEM: Gr. osób fizycznych	9397	6489	78	5971	616	282	11	29	1216	2	6	1	5			2		54	9
RAZEM: Pozostałe gr. spółdzielni	6	1				1						4							
RAZEM: Gr. kościołów i zw. wyznan.	7	2		2		1						2							
Razem: wspólnoty gruntowe	3				1													2	
Gr. wchodzą. w skład powiat. zasobu nieruch. z wyłącz. przek. w trw. zarząd	32															32			
Gr. powiatów przekazane w trw. zarząd oraz gr., których właściciele są nieznani	11															11			
Pozostałe grunty powiatu z wyłącz. przek. w trw. zarząd	20															20			
RAZEM: Gr. powiatów z wyłącz. gr. przekazanych w użytkowanie	63															63			
Gr. spółek prawa handlowego	90	45	1	2	3	2			21				1					15	
Pozostałe gr. spośród gr. będących przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych w w/w pkt	7							6								1			
RAZEM: Gr. będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych w w/w pkt	97	45	1	2	3			6	21				1			1		15	
RAZEM: powierzchnia ewidencyjna	11 942	6 879	79	611	642	290	24	43	2967	4	6	3	16			245	29	95	9
RAZEM: powierzchnia geodezyjna	11 949	6 884	79	611	642	290	24	43	2969	4	6	3	16			245	29	95	9

Źródło danych: Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej

6. ANALIZY SPOŁECZNE, W TYM PROGNOZY DEMOGRAFICZNE ORAZ WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Demografia - analiza danych z dziesięciolecia 2006-2015

W gminie Wąsewo liczba ludności wynosi ogółem 4 430 mieszkańców - według danych GUS na 2015 rok, co stanowi około 9% mieszkańców części wiejskiej powiatu ostrowskiego (w ciągu ostatnich 4 latach 2012-2015³ udział liczby mieszkańców Wąsewa do liczby mieszkańców w części wiejskiej powiatu był stabilny i kształtował się na poziomie od 8,96% do 9,00%). Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 37 os./km² i jest znacznie mniejsza od średniej dla powiatu ostrowskiego, gdzie wynosi 61 os./km².

Według danych Urzędu Gminy na 31.12.2015 r. gminę zamieszkiwały 4534 osoby. Największym sołectwem było Wąsewo, z 590 mieszkańcami, następnie Brudki Stare (312 mieszkańców) i Przedświt (287 mieszkańców). Najmniejszymi sołectwami gminy są natomiast: Jarzábka, Wąsewo Lachowiec i Ruda, które zamieszkuje odpowiednio: 41, 42 i 56 osób.

Tabela nr 16 Statystyka ludności - mieszkańcy zameldowani na stałe (stan na 31.12.2015 r.)

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców	Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1.	Bagatele	125	17.	Przyborowie	214
2.	Bartosy	84	18.	Rososz	99
3.	Brudki Nowe	73	19.	Ruda	56
4.	Brudki Stare	312	20.	Rynek	73
5.	Brzezienko	209	21.	Rząśnik Majdan	90
6.	Choiny	46	22.	Rząśnik Szlachecki	127
7.	Czesin	87	23.	Rząśnik Włociański	123
8.	Dalekie	81	24.	Trynosy	80
9.	Grądy	246	25.	Trynosy Osiedle	253
10.	Grębki	62	26.	Ulasek	81
11.	Jarzábka	41	27.	Wąsewo	590
12.	Króle	68	28.	Wąsewo Kolonia	118
13.	Majdan Suski	58	29.	Wąsewo Lachowiec	42
14.	Modlinek	75	30.	Wysocze	213
15.	Mokrylas	161	31.	Zastawie	225
16.	Przedświt	289	32.	Zgorzałowo	135
Razem:					4534

Źródło danych: Urząd Gminy Wąsewo

Zmiany demograficzne w dziesięcioleciu 2006-2015 przedstawia poniższa tabela (opracowanie na podstawie danych GUS):

Tabela nr 17 Zmiany demograficzne w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności	4551	4522	4523	4483	4556	4522	4500	4476	4459	4430
Zmiany ilości osób w stosunku do roku poprzedniego	-48	-29	+1	-40	+73	-34	-22	-24	-17	-29
Liczba ludność na 1 km ²	38	38	38	38	38	38	38	37	37	37

Źródło danych: GUS, Bank Danych Lokalnych

W dziesięcioleciu 2006-2015 poza latami 2008 i 2010 liczba ludności malała na różnym poziomie, średnio w ciągu 10 lat o prawie 17 mieszkańców w ciągu roku. W sumie w ciągu analizowanych dziesięciu lat liczba ludności w gminie zmniejszyła się o 121 osób, tj. o 2,7%. Na powyższy stan miały wpływ: przyrost naturalny oraz migracje.

³ Liczba ludności części wiejskiej powiatu ostrowskiego jest dostępna w GUS z lat 2012-2015.

Tabela nr 18 Przyrost naturalny w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia ogółem	46	48	59	43	51	44	38	56	39	58
Zgony ogółem	52	51	49	62	52	57	60	60	45	43
Przyrost naturalny ogółem	-6	-3	10	-19	-1	-13	-22	-4	-6	15

Źródło danych: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z przeprowadzonych porównań liczby zgonów i urodzeń w analizowanym dziesięcioleciu można wnioskować, że w gminie utrzymuje się tendencja wyższej umieralności w stosunku do urodzeń. W analizowanym dziesięcioleciu w poszczególnych latach najczęściej występował ujemny przyrost naturalny. Jedynie w latach 2008 i 2015 przyrost był dodatni. Średni przyrost naturalny kształtował się na poziomie ok. -5.

Na malejący przyrost naturalny ludności gminy Wąsewo może mieć również wpływ malejąca ilość zawieranych małżeństw. Wg danych GUS w latach 2006 - 2015 zostało zawartych łącznie 290 małżeństw, co daje średnią 29 małżeństw rocznie. Najwięcej małżeństw zostało zawartych w latach 2007 - 43 i 2008 - 38. Natomiast w ostatnich 5 latach ilość zawieranych małżeństw spadła średnio do 25 na rok, przy czym najniższa była w latach 2010 i 2014 i wynosiła 21 małżeństw w ciągu roku.

Tabela nr 19 Migracje w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
zameldowania ogółem	52	32	41	29	49	27	42	29	26	.*
zameldowania z miast	26	23	18	19	15	8	16	10	13	11
zameldowania z wsi	26	9	22	9	34	18	26	18	13	9
zameldowania z zagranicy	0	0	1	1	0	1	0	1	0	.*
wymeldowania ogółem	87	75	62	54	49	48	48	47	38	.*
wymeldowania do miast	50	41	34	31	17	29	25	18	13	33
wymeldowania do wsi	37	32	28	19	31	17	23	27	25	24
wymeldowania za granicę	0	2	0	4	1	2	0	2	0	.*
saldo migracji	-35	-43	-21	-25	0	-21	-6	-18	-12	.*

* brak danych

Źródło danych: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z przeprowadzonego porównania również saldo migracji w gminie w analizowanych latach było ujemne, za wyjątkiem roku 2010, kiedy wyniosło „0”. Średnio w ciągu analizowanych 10 lat saldo migracji kształtowało się na poziomie -20 osób. Podstawowy wpływ na poziom salda migracji mają migracje wewnątrz Polski, natomiast migracje za granicę mają znikomy wpływ, choć również saldo tych migracji w ciągu ostatniego dziesięciolecia utrzymuje się na poziomie ujemnym. Najwięcej osób emigruje z gminy Wąsewo do miast - średnio ponad 29 osób rocznie. Nieco mniej osób emigruje do gmin wiejskich - średnio około 26 osób w ciągu roku. Natomiast w przypadku zameldowań - dominują zameldowania osób z gmin wiejskich - średnio ok. 18 rocznie, natomiast z miast przybywa ok. 16 osób rocznie.

Poza zmianami dotyczącymi przyrostu naturalnego oraz salda migracji w gminie następują również przemiana struktury wiekowej.

Tabela nr 20 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
w wieku przedprodukcyjnym	1 043	996	979	937	930	908	870	855	831	832	18,8%
w wieku produkcyjnym	2 607	2 632	2 653	2 665	2 752	2 735	2 755	2 746	2 738	2 692	60,8%
w wieku poprodukcyjnym	901	894	891	881	874	879	875	875	890	906	20,4%

Źródło danych: GUS, Bank Danych Lokalnych

W roku 2006 struktura wieku przedstawiała się następująco: ok. 23% stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), 57% w wieku produkcyjnym i 20% w wieku poprodukcyjnym. Dziesięć lat później struktura ta uległa zmianie: ok. 19% stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61% w wieku produkcyjnym i 20% w wieku poprodukcyjnym. Zatem ludności w wieku przedprodukcyjnym ubyło o ok. 4%, średnio w ciągu roku ubywało 21 osób w tej kategorii wiekowej.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w tym czasie wzrosła o 2%, przy czym do roku 2012 liczba ludności systematycznie wzrastała (w tym czasie w tej kategorii wiekowej przybyło 148 osób, tj. średnio rocznie przybywało ok. 15 osób), natomiast od roku 2013 liczba ta zaczęła spadać (średnio o 18 osób w ciągu roku).

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnim dziesięcioleciu utrzymuje się na porównywalnym poziomie, przy czym do roku 2010 malała, a następnie zaczęła powoli rosnać.

Dla planowania infrastruktury społecznej istotne znaczenie mają tendencje zmian związane ze zmianami ludności w wieku przedprodukcyjnym. Wg danych GUS w latach 2006-2015 przybyło dzieci w wieku od 0 do 2 lat (okres opieki żłobkowej) z 134 do 148 dzieci. Przy czym najwięcej dzieci w tej kategorii wiekowej było w 2010 r. – 161, najmniej zaś w 2014 r. – 129. W kolejnej grupie wiekowej: dzieci w wieku 3-6 lat (okres przedszkolny) – dzieci ubyło z 195 do 167, przy czym najwięcej było w roku 2012: 201, a najmniej w 2015. W grupie wiekowej 7-12 lat (okres szkoły dawnej podstawowej) dzieci również ubyło z 341 do 273, przy czym w roku 2006 było dzieci najwięcej, najmniej zaś w 2014 r.: 269. Również w kolejnych grupach wiekowych ubyło dzieci: w grupie dzieci w wieku 13-15 lat (okres dawnego gimnazjum) ubyło z 219 do 145, zaś w grupie dzieci w wieku 16-19 lat (okres liceum/technikum) z 322 do 199.

Prognoza demograficzna

Poniżej przedstawiono prognozę demograficzną sporządzoną wg opracowania GUS „Prognoza ludności dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050” (opracowana w 2014 r.) dla powiatu ostrowskiego, przyjmując jako punkt odniesienia oszacowaną liczbę ludności w części wiejskiej powiatu Ostrów Mazowiecka. Wg danych GUS ludność gminy Wąsewo stanowi ok. 9% ludności części wiejskiej powiatu (od 2006 r. do 2015 r. średnio 9,02%, najniższy udział wystąpił w 2009 r. – 8,83%, najwyższy w 2014 r. – 9,07%). W pierwszym wariantcie prognozy przyjęto, iż w ciągu 30 lat ten udział będzie stały. W drugim wariantcie, uwzględniając rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami liczby ludności odnotowanymi w ostatnich latach, wzięto pod uwagę zaobserwowany trend nieznacznego wzrostu udziału rzeczywistej liczby ludności gminy Wąsewo w prognozowanej liczbie ludności części wiejskiej powiatu ostrowskiego (o ok. 0,01% na rok). Dla 2027 r. przyjęto, iż ten udział będzie na poziomie 9,14%, dla 2037 r. – 9,24%, a dla 2047 r. – 9,34%. Jako prognozowaną liczbę ludności w gminie Wąsewo na najbliższe 30 lat przyjęto średnią arytmetyczną ww. wariantów.

Tabela nr 21 Prognoza demograficzna dla części wiejskiej powiatu Ostrów Mazowiecka oraz gm. Wąsewo na najbliższe 10, 20 oraz 30 lat

Prognoza ludności	Część wiejska powiatu ostrowskiego	Gmina Wąsewo			Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	Udział ludności w wieku produkcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym
		udział 9%	udział: 9,14%, 9,24% i 9,34%	prognozowana liczba ludności			
w roku 2027	45 004 os.	4050 os.	4112 os.	4082 os.	16,1%	62,2%	21,7%
w roku 2037	41 170 os.	3705 os.	3804 os.	3755 os.	13,9%	61,6%	24,5%
w roku 2047	36 488 os.	3284 os.	3408 os.	3346 os.	12,1%	58,1%	29,8%

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie „Prognozy ludności dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”, GUS 2014 r.

Według powyższych szacunków nastąpi zatem stopniowy spadek liczby ludności w odniesieniu do danych z 2015 r. o ok. 7,8% w pierwszym okresie – do roku 2027, a w kolejnych dziesięcio-

leciach o 7,4% i 9,2%. Zakładany jest więc dużo większy spadek liczby ludności niż miało to miejsce w dziesięcioleciu 2006-2015, kiedy spadek wynosił 2,7% liczby ludności.

W ww. prognozie sporządzonej przez GUS uwzględniono przewidywane trendy zmian w przebiegu procesów demograficznych (płodności i umieralności) oraz kierunki i rozmiary ruchów migracyjnych, ponadto przyjęto dla kobiet i mężczyzn wiek poprodukcyjny powyżej 67 roku życia (obecnie nieobowiązujący).

W dalszej części Studium w przeprowadzanych analizach odniesiono się do perspektywy 20-to letniej (do roku 2037). Przyczyny przyjęcia takiej zasady zostały omówione w rozdziale 9.1.

Udziały poszczególnych grup wiekowych adekwatnych do prognozowanych danych z poziomu powiatu w gminie Wąsewo będą się stopniowo zmieniały. Prognozuje się zwiększanie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i zmniejszanie udziału w wieku przedprodukcyjnym, natomiast nie zmieni się znacząco udział ludności w wieku produkcyjnym. W perspektywie 20 lat, w roku 2037 zmniejszy się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym o 4,9%, zaś w 2047 r. o 6,7%, natomiast zwiększy się udział ludności w wieku produkcyjnym o 0,8% (dla 2047 r. zmniejszy się o 2,71%) i w wieku poprodukcyjnym zwiększy się odpowiednio o 4,1% oraz o 9,4% w porównaniu z udziałami w 2015 r.

Ze względu na konieczność zaplanowania odpowiedniej liczby miejsc w placówkach oświatowo-wychowawczych istotne jest przedstawienie prognozy demograficznej w grupach wiekowych odpowiadających poszczególnym szczeblom systemu edukacyjno-wychowawczego. Poniżej przedstawiono podział na grupy wiekowe dzieci odpowiadające grupom wiekowym uczęszczającym do placówek edukacyjno-wychowawczych zgodnie z obowiązującym stanem prawnym. Sytuacja ta jednak w ostatnich latach ulegała zmianom. Obecnie powrócono do modelu szkoły podstawowej ośmioklasowej dla dzieci w wieku od 7 lat do 14 lat.

Tabela 22. Stan istniejący i prognozowana liczba dzieci w gminie Wąsewo na poszczególnych etapach edukacyjno-wychowawczych

Lata/wiek dzieci	2015 r.	2027 r.	2037 r.	2047 r.
0-2	148	97	75	59
3-6	167	136	105	82
7-14	369	293	232	186

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie „Prognozy ludności dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”, GUS 2014 r.

Analizując powyższe zestawienia, przy uwzględnieniu tendencji wynikających z prognozy ludności dla powiatów, zauważalne jest znaczne zmniejszenie liczby dzieci na poszczególnych etapach edukacyjno-wychowawczych w kolejnych dziesięcioleciach. W perspektywie 20 lat (do 2037 r.) zmniejszy się liczba dzieci w wieku odpowiadającym szkole podstawowej (7-14 lat) o ok. 37%, podobnie jak dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat), natomiast liczba dzieci w wieku żłobkowym (0-2 lata) spadnie o ok. 49%.

Prognozowany spadek liczby mieszkańców gminy jest powodem do podjęcia działań w zakresie tworzenia różnorodnej oferty nowych miejsc pracy, a także terenów budownictwa mieszkaniowego w celu zahamowania ujemnych wskaźników demograficznych. Według „Społeczno-demograficznych uwarunkowań rozwoju Mazowsza” (opracowanych w 2012 r.) konieczne jest tworzenie zachęt do pozostania w miejscach dotychczasowego zamieszkania.

Warunki i jakość życia mieszkańców

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy zwraca się przede wszystkim uwagę na elementy jakości życia, które mają aspekt przestrzenny, ważny ze względu na sposób przestrzennego zagospodarowania gminy. Z tego względu w niniejszym rozdziale przeanalizowano komfort zamieszkania w gminie, dostępność usług oraz stan bezrobocia i rynek pracy.

Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy Wąsewo według danych GUS z 2015 r. wynoszą 1278 budynków mieszkalnych, w tym 1358 mieszkań, co wskazuje, że w gminie dominowały budynki mieszkalne jednorodzinne, jednolokalowe (ponadto na terenie gminy znajduje się kilka budynków mieszkaniowych wielorodzinnych w miejscowości Trynosy Osiedle związane z funkcjonowaniem w tym miejscu dawniej PGR'u).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 85,6 m², a na 1 osobę przypadało 26,2 m².

Tabela nr 23 Zasoby mieszkaniowe w gminie Wąsewo w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość mieszkań	1 260	1 262	1 264	1 266	1 345	1 346	1 348	1 351	1 355	1 358
Ilość osób na mieszkanie	3,61	3,58	3,58	3,54	3,39	3,36	3,34	3,31	3,29	3,26
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	102 916	103 056	103 350	103 621	114 562	114 627	114 779	115 225	115 823	116 212
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²) na osobę	22,6	22,8	22,8	23,1	25,1	25,3	25,5	25,7	26,0	26,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przeciągu analizowanych 10 lat ilość mieszkań w gminie wzrosła o ok. 7,2%, zaś ich powierzchnia o 13,7%, co skutkowało zmniejszeniem ilości osób przypadających na mieszkanie z 3,6 osób w 2006 r. do 3,3 w 2015 r. oraz zwiększeniem powierzchni użytkowej przypadającej na osobę z 22,6 m² w 2006 r. do 26,3 m² w 2015 r. Średnio w ciągu 10 lat ilość osób przypadająca na mieszkanie spadała zatem o 0,38 (przyjmując powyższy trend ilość osób przypadająca na mieszkanie w 2027 r. można oszacować na poziomie 2,85, w 2037 r.: 2,47, a w 2047 r.: 2,09). Mimo odnotowanego spadku liczby ludności ilość mieszkań wzrosła. Widoczny jest więc w gminie trend związany z odejściem od schematu rodziny wielopokoleniowej zamieszkującej jedno mieszkanie oraz dążenie do zwiększenia komfortu zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni mieszkania przypadającej na jedną osobę.

Wg danych GUS nowo oddane budynki w ciągu ostatnich 10 lat posiadają znacznie większą powierzchnię użytkową niż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie. Średnia powierzchnia użytkowa tych mieszkań w latach 2006-2015 wynosiła 120,5 m² (była większa o ok. 34,9 m² od przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań z ww. lat; maksymalna powierzchnia wystąpiła w 2014 r. i wynosiła 149,5 m²), a średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę wynosiła 35,3 m² (była większa o ok. 9,1 m² od przeciętnej).

Tabela nr 24 Nowe zasoby mieszkaniowe w gminie Wąsewo w latach 2006-2015 na podstawie danych GUS

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość nowych mieszkań oddanych do użytku	4	3	3	2	2	1	4	3	4	4
Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań oddanych do użytku	425	342	402	271	212	65	450	446	598	535
Średnia powierzchnia użytkowa nowych mieszkań	106,3	114	134	135,5	106	65	112,5	148,7	149,5	133,8
Średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę w nowym mieszkaniu*	29,4	31,8	37,4	38,3	31,3	19,3	33,7	44,9	45,4	41,0

* przyjęto ilość osób przypadającą na mieszkanie wg tabeli „Zasoby mieszkaniowe w Wąsewo w latach 2006-2015 wg danych GUS”

Warunki mieszkaniowe w 2015 r. w gminie na tle województwa mazowieckiego przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 25 Warunki mieszkaniowe w 2015 r. w gminie na tle województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	Gmina	Województwo
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	85,5	71,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ² na 1 osobę	26,0	29,5
Liczba osób w 1 mieszkaniu	3,29	2,44
Liczba osób przypadająca na 1 izbę	0,83	0,67
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3,99	3,63
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	303,9	410,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2015 r.

Mieszkania w gminie są nieco większe niż na terenie województwa, ale na jedną osobę w mieszkaniu przypada mniejsza powierzchnia. Mieszkania są zatem bardziej zaludnione niż na terenie całego województwa, ale wynika to też z ich nieco większej powierzchni. Ogółem liczba mieszkań na 1000 mieszkańców jest zdecydowanie mniejsza niż w województwie, a także w krajach Unii Europejskiej (gdzie kształtuje się w przedziale 450-500 mieszkań na 1000 mieszkańców), co świadczy o niskim poziomie komfortu zamieszkania. Zgodnie z danymi z niniejszego rozdziału komfort ten jednak powoli wzrasta.

Oprócz wskaźników charakteryzujących warunki mieszkaniowe, o standardzie mieszkań świadczy wyposażenie w urządzenia techniczne takie jak: wodociąg, kanalizacja, centralne ogrzewanie i gaz przewodowy. Wg danych GUS w 2015 r. mieszkań wyposażonych w wodociąg było 83,2%, łazienkę – 66,9%, w centralne ogrzewanie – 52,5%, zaś w sieć gazową – 7,3%. Dane te świadczą o stosunkowo niskim standardzie wyposażenia w urządzenia techniczne, nie mniej wg danych GUS z każdym rokiem wszystkie te wskaźniki rosną.

Mieszkaniowy zasób gminy, tj. lokali mieszkalnych będących własnością gminy Wąsewo, stanowią 2 budynki wielorodzinne usytuowane w Wąsewie (Dom Nauczyciela) i Trynosach Osiedlu oraz lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach użyteczności publicznej. Budynek wielorodzinny w Wąsewie ma 8 lokali mieszkalnych i znajduje się w dobrym stanie technicznym. Budynek położony w Trynosach Osiedlu, ma 5 lokali mieszkalnych, znajduje się natomiast w niezadawalającym stanie technicznym.

Pozostałe lokale mieszkalne znajdują się w szkołach w Wąsewie i Rząśniku Włociańskim oraz budynku komunalnym w Wąsewie. Wszystkie lokale w tych budynkach są w dobrym stanie technicznym.

Obecnie łączna powierzchnia lokali mieszkalnych w tych budynkach wynosi 798 m².

W latach 2017-2018 zgodnie z przyjętym przez gminę „Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wąsewo na lata 2016 – 2020” planowana jest sprzedaż lokali mieszkalnych w budynkach wolno stojących w miejscowości Trynosy - Osiedle i Wąsewo (Dom Nauczyciela), w celu pozyskania środków na remont pozostałych lokali mieszkaniowych. Tym samym przewiduje się redukcję ilości lokali mieszkalnych będących własnością gminy z 22 do 9.

W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działanie na ww. lata przygotowanie (uzbrojenie) terenu gminnego pod budownictwo mieszkaniowe oraz rekreację.

Usługi podstawowe

Oświata i opieka na dziećmi

Wg danych z 2015 r. w gminie Wąsewo funkcjonuje pięć szkół i placówek oświatowych, w tym 3 prowadzone przez jednostkę samorządu gminnego oraz 2 przez organizacje społeczne i stowarzyszenia.

Placówki prowadzone przez samorząd gminny to (dane UG Wąsewo z 2014 r.):

- szkoła podstawowa w Brudkach Starych, która ogółem zatrudnia 9 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin i 3 w niepełnym. Do szkoły uczęszcza 69 uczniów oraz 13 uczniów w oddziale przedszkolnym.

- szkoła podstawowa w Rząśniku Włościańskim, która zatrudnia 10 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin i 1 w niepełnym, do szkoły uczęszcza 68 uczniów oraz 13 uczniów w oddziale przedszkolnym. Przy szkole funkcjonuje Punkt Przedszkolny, do którego uczęszcza 13 dzieci w wieku 3-4 lata.
- zespół placówek oświatowych w Wąsewie, zatrudniający ogółem 22 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin i 4 w niepełnym. W skład zespołu wchodzi:
 - a) Publiczne Gimnazjum w Wąsewie, do którego uczęszcza 121 uczniów,
 - b) Szkoła Podstawowa w Wąsewie, do której uczęszcza 114 uczniów,
 - c) Gminne Przedszkole w Wąsewie, do którego uczęszcza 54 dzieci.

Ponadto na terenie Gminy Wąsewo funkcjonują dwie niepubliczne placówki oświatowe prowadzone przez Stowarzyszenie „Przyszłość w Gminie Wąsewo” są to szkoła podstawowa i punkt przedszkolny w miejscowości Trynosy Osiedle.

Warunki dydaktyczne uczniów są dobre, we wszystkich szkołach nauka odbywa się na jedną zmianę. Wszyscy uczniowie począwszy od przedszkola uczą się języka angielskiego jako przedmiotu obowiązkowego. W szkole w Wąsewie znajduje się multimedialna biblioteka, z której korzystają uczniowie jak również dostępna jest dla mieszkańców Wąsewa i całej gminy. W pozostałych placówkach również działają biblioteki.

W związku z reformą oświaty w Polsce Rada Gminy Wąsewo w dniu 9 lutego 2017 r. podjęła uchwałę w sprawie włączenia Publicznego Gimnazjum w Wąsewie do Szkoły Podstawowej w Wąsewie z dniem 31 sierpnia 2017 r.

Na terenie gminy brak jest żłobków lub innych zorganizowanych form opieki nad dziećmi w wieku od 0 do 2 lat, a także szkół ponadgimnazjalnych.

W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działania z zakresu poprawy jakości usług oświaty m.in.: rozwój i modernizację szkolnej i przedszkolnej bazy dydaktycznej, promowanie rozwoju utalentowanej sportowo młodzieży.

Kultura, sport i rekreacja

W gminie Wąsewo aktywnie działają stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. Należą do nich:

- Stowarzyszenie „Ziemia Wąsewska” (ul. Zastawska 13, Wąsewo),
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich wsi Przedświt „Świtanki” (Przedświt 37a),
- Stowarzyszenie „Przyszłość w Gminie Wąsewo” (Trynosy Osiedle 14, Wąsewo),
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi „Sąsiad” (Rososz),
- Klub Sportowy „Wąsewo” (ul. Armii Krajowej 6, Wąsewo),
- Zespół Ludowy „Świtanki” z Przedświcia,
- Parafia pw. Narodzenia NMP w Wąsewie,
- Chór Parafialny w Wąsewie.

Działania wszystkich stowarzyszeń skierowane są do społeczności lokalnej. Poprzez swoją aktywność kulturalną chcą zwiększyć poziom integracji między mieszkańcami, wzmocnić wzajemne więzi i zacieśnić stosunki międzysąsiedzkie.

Zadania z zakresu kultury pełni również Gminna Biblioteka Publiczna w Wąsewie, zlokalizowana w budynku Urzędu Gminy Wąsewo. Placówka ta funkcjonuje od 21 czerwca 2016 roku. Natomiast od drugiej połowy 2015 r. w miejscowości Przedświt funkcjonuje Wiejski Dom Kultury, który jest miejscem spotkań integracyjnych lokalnej społeczności. W gminie funkcjonują również świetlice wiejskie zlokalizowane w remizach strażackich w Ulasku i Zgorzałowie.

Główną bazę sportową w gminie pełni Gminne Centrum Sportu i Rekreacji (GCSiR) zlokalizowane w miejscowości Wąsewo. Infrastrukturę niniejszego obiektu tworzy m.in.:

- pełnowymiarowa hala sportowa,
- kompleks boisk powstałych w ramach realizacji programu „Moje Boisko ORLIK 2012”,
- pełnowymiarowe boisko piłkarskie z bieżnią.

Oprócz tych obiektów, na terenie gminy funkcjonują także: kompleks rekreacyjno-sportowy przy szkołach w Rząśniku Włociańskim i boisko piłkarskie w Brudkach Starych.

Ochrona zdrowia

W ramach ochrony zdrowia w gminie Wąsewo działa jedna placówka opieki medycznej – NZOZ Przychodnia Lekarska VISH-MED (ul. Goworowska 39, Wąsewo).

Ponadto na terenie gminy prowadzona jest jedna praktyka lekarska (prowadzi ją lekarz stomatolog dojeżdżający z Ostrołęki), a do roku 2011 funkcjonowała jedna przychodnia niepubliczna.

W ostatnim dziesięcioleciu wg danych GUS odnotowywano ciągle zmniejszanie się liczby udzielanych porad lekarskich. Ilość porad w tym okresie spadła o 8,6%.

Innym obiektem z zakresu ochrony zdrowia działającym na terenie gminy Wąsewo jest apteka w miejscowości Wąsewo.

Ponadto w gminie od końca 2015 r. działa Dzienny Dom Pobytu „Senior – Wigor” w Wąsewie. Jest to jednostka organizacyjna pomocy społecznej dziennego pobytu, działającą w formie jednostki budżetowej. Zapewnia ona wsparcie seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia. Jej celem jest zaspokojenie potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych i kulturalnych.

Bezpieczeństwo mieszkańców

Za pilnowanie przestrzegania prawa i zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom na terenie gminy odpowiedzialne są instytucje:

- Ochotnicza Straż Pożarna (na obszarze gminy działa 13 jednostek OSP: Bartosy, Brudki Stare, Brzezienko, Czesin, Dalekie, Grądy, Mokrylas, Przyborowie, Rząśnik Włociański, Wąsewo, Wysocze, Zastawie, Zgorzałowo; na lata 2017-2018 zaplanowano modernizację budynku w Wysoczku),
- Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej z punktem przyjęć interesantów w Wąsewie (budynek Urzędu Gminy).

Pomoc społeczna

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsewie (GOPS). Do nadrzędnych obowiązków pracowników instytucji należy realizacja zleceń z budżetu wojewódzkiego oraz zadań własnych Gminy. Ośrodek pomocy społecznej transferuje otrzymane środki finansowe dla osób i rodzin objętych programem wsparcia.

Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015 r. zarejestrowanych w systemie REGON było 235 podmiotów gospodarczych, w tym ponad 76% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów wg PKD 2007 jest związanych z budownictwem (sekcja F) – 20% oraz handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych (sekcja G) – 17,9%.

Tabela nr 26 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007

Wyszczególnienie	2009	2015	Zmiany w % między 2015 a 2009 r.	Osoby fizyczne 2015 r.	Osoby prawne 2015 r.
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	23	-0,5	20	3
C - Przetwórstwo przemysłowe	10	13	1,5	9	4
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0	-1,0	0	0
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0	-0,5	0	0
F - Budownictwo	37	47	5,1	45	2
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	40	42	1,0	39	3

Wyszczególnienie	2009	2015	Zmiany w % między 2015 a 2009 r.	Osoby fizyczne 2015 r.	Osoby prawne 2015 r.
H - Transport i gospodarka magazynowa	15	21	3,0	20	1
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	6	7	0,5	6	1
J - Informacja i komunikacja	0	1	0,5	1	0
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	6	1,5	5	1
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	2	0,5	1	1
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	10	2,0	9	1
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	5	1,0	5	0
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	15	15	0,0	0	15
P - Edukacja	8	9	0,5	0	9
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6	7	0,5	5	2
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	0,0	2	2
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	16	23	3,6	12	11
Ogółem	197	235	19,3	179	56

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

Liczba istniejących podmiotów od 2009 r. wykazuje tendencje wzrostowe. W ciągu 6 lat przybyło ich 38 (ok. 19,3% w porównaniu z rokiem 2009). Największa różnica wystąpiła w dziale dotyczącym budownictwa, wzrost nastąpił również w liczbie podmiotów związanych z pozostałą działalnością usługową oraz gospodarstwami domowymi zatrudniającymi pracowników lub produkującymi wyroby i świadczącymi usługi na własne potrzeby, a także w transporcie i gospodarce magazynowej.

Tabela nr 27 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007

Podmioty wg klas wielkości	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	216	212	226	197	207	202	213	227	230	235
0 - 9	207	202	217	189	199	194	205	220	223	228
10 - 49	9	10	9	8	8	8	8	7	7	7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

Według klas wielkości niemal wszystkie podmioty (97%) przynależą do grupy, w których zatrudnionych jest od 0 do 9 pracowników. W ciągu ostatniego dziesięciolecia udział takich podmiotów nieznacznie wzrósł (od 95,8% do 97%, przy czym najniższy był w 2007 r. - 95,3%).

Tabela nr 28 Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	26	27	27	27	23	23
Przemysł i budownictwo	50	53	49	51	58	56	60
Pozostała działalność	123	128	126	135	142	151	152
Ogółem	197	207	202	213	227	230	235

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

Analizując dane z lat 2009-2015 dotyczące podmiotów gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 należy zauważyć, iż w gminie Wąsewo liczba podmiotów w przemyśle i budownictwie sukcesywnie wzrasta, podobnie jak w pozostałej działalności. Liczba podmiotów w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,8 (w powiecie ostrowskim 11,2).

Średnio na 1000 mieszkańców przypada 55 podmiotów gospodarczych, czyli mniej niż w powiecie ostrowskim (86 podmiotów) oraz prawie trzykrotnie mniej niż w województwie mazowieckim (143 podmiotów).

Tabela nr 29 Pracujący poza rolnictwem i poza podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących do 9 osób

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pracujący	178	188	171	198	198	199	215	254	245	242
Pracujący mężczyźni	52	52	39	64	65	77	75	102	80	98
Pracujący kobiety	126	136	132	134	133	122	140	152	165	144
Pracujący na 1000 ludności	39	42	38	44	43	44	48	57	55	55

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

W latach 2006-2015 liczba osób pracujących poza rolnictwem znacząco wzrosła - o 73%. Przemiany te były głównie spowodowane zwiększeniem się udziału w tej grupie ludności mężczyzn. W ciągu ostatnich 10 lat liczba mężczyzn pracujących poza rolnictwem wzrosła o 46 osób, zaś kobiet o 18 osób. Nie mniej to wciąż kobiety stanowią dominującą grupę i w 2015 r. ich udział w pracujących poza rolnictwem wynosił prawie 60% (dla porównania w 2006 r. prawie 71%). Wskaźnik liczby osób pracujących na 1000 ludności wzrósł o ok. 41% w odniesieniu do 2006 r. oraz o ok. 18% w odniesieniu do średniej z 10 lat (śr. z lat 2006-2015: 46,5). W 2015 r. osiągnął poziom ok. 3 razy niższy niż tożsamy wskaźnik dla powiatu ostrowskiego.

Tabela nr 30 Bezrobocie w gminie Wąsewo w latach 2006-2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani	291	269	244	318	300	298	309	298	241	213
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	11,2%	10,2%	9,2%	11,9%	10,9%	10,9%	11,2%	10,9%	8,8%	7,9%
Bezrobotni zarejestrowani - kobiety	132	132	123	164	145	166	165	164	120	123
Udział kobiet w zarejestrowanych bezrobotnych	45,4%	49,1%	50,4%	51,6%	48,3%	55,7%	53,4%	55,0%	49,8%	57,7%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2015 r.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Wąsewo według stanu na koniec 2015 r. zmalała o ok. 27% w porównaniu ze stanem z 2006 r. (była niższy od średniej z lat 2006-2015 o ponad 23%). W ostatnim dziesięcioleciu, zarówno ilość jak i udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym gminy zmalały o 3,3%, przy czym największy spadek odnotowano w ciągu ostatnich trzech lat. W latach 2006 - 2012 udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym kształtował się na podobnym poziomie.

Udział kobiet i mężczyzn w liczbie bezrobotnych wciąż utrzymuje się w gminie na podobnym poziomie, a w ciągu ostatniego dziesięciolecia średnio połowę tej grupy stanowili mężczyźni, przy czym od 2011 r. udział kobiet jest jednak przeważający wśród bezrobotnych.

W Strategii rozwoju gminy Wąsewo na lata 2016-2020 wskazano jako działania z zakresu pomocy społecznej: utworzenie kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie, ograniczenie zjawiska wykluczenia i marginalizacji osób dotkniętych trwałym bezrobociem, ubóstwem, niepełnosprawnością i alkoholizmem. W celu zaś rozwoju przedsiębiorczości, w tym zmniejszenia bezrobocia, jako zadania określono utworzenie systemu ulg i zachęt dla przedsiębiorców, stworzenie centrum informacji dla przedsiębiorców i pracodawców, organizowanie szkoleń, a także zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez opracowanie ofert inwestycyjnych.

7. ANALIZY EKONOMICZNE, W TYM MOŻLIWOŚĆ FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Sytuacja finansowa i gospodarcza gminy

Dochody i wydatki budżetowe

W 2015 r. wg danych GUS dochody ogółem gminy Wąsewo wynosiły 20 mln zł, w tym dochody majątkowe stanowiły ok. 24,8%, a dochody własne ok. 23,2%. Natomiast wydatki ogółem wynosiły 20,1 mln zł i były porównywalne z dochodami. Wydatki bieżące ogółem stanowiły 63,7% gminnych wydatków ogółem, natomiast wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 36,3% wydatków ogółem.

Tabela nr 31 Dochody i wydatki budżetu gminy według działów w 2015 r.

Dochody	zł	%
Rolnictwo i łowiectwo	2618976,09	13,1
Transport i łączność	198185,70	1,0
Gospodarka mieszkaniowa	67960,72	0,3
Administracja publiczna	3079200,53	15,4
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	39894,00	0,2
Obrona narodowa	500,00	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	622,60	0,0
Różne rozliczenia	6917753,87	34,6
Oświata i wychowanie	573284,02	2,9
Pomoc społeczna	2947208,97	14,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	54267,00	0,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	324071,73	1,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	244355,48	1,2
Dochody od osób prawnych i osób fizycznych	2876938,19	14,4
Kultura fizyczna	57258,51	0,3
Dochody ogółem	20000477,41	100

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

Wydatki	zł	%
Rolnictwo i łowiectwo	3725769,43	18,5
Przetwórstwo przemysłowe	2666,19	0,0
Transport i łączność	783025,75	3,9
Gospodarka mieszkaniowa	504509,50	2,5
Administracja publiczna	4886967,01	24,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	223910,38	1,1
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	39894,00	0,2
Obrona narodowa	500,00	0,0
Różne rozliczenia	11669,63	0,1
Oświata i wychowanie	5031991,21	25,0
Pomoc społeczna	3413715,83	16,9
Edukacyjna opieka wychowawcza	69825,89	0,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	480546,23	2,4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	521657,76	2,6
Działalność usługowa	2558,40	0,0
Ochrona zdrowia	41559,15	0,2
Kultura fizyczna	280392,75	1,4
Obsługa długu	127209,33	0,6
Wydatki ogółem	20148368,44	100,000

Z powyższego zestawienia wynika, iż w 2015 r. największa część dochodów gminnych ogółem dotyczyła rozliczeń różnych, a następnie administracji publicznej, pomocy społecznej, dochodów od osób prawnych i fizycznych oraz rolnictwa i łowiectwa. Łącznie dochody z ww. działów stanowią ponad 92% dochodów ogółem.

Natomiast największa część gminnych wydatków ogółem dotyczyła oświaty i wychowania oraz administracji publicznej, w dalszej kolejności rolnictwa i łowiectwa oraz pomocy społecznej. Udział wydatków w powyżej wymienionych działach wynosił łącznie ok. 85% gminnych wydatków ogółem.

Tabela nr 32 Dochody i wydatki budżetu gminy (wybrane wskaźniki) w latach 2006-2015

Lata	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
udział dochodów własnych w dochodach ogółem [%]	27,6	25,1	31,0	25,3	25,5	26,1	26,9	24,1	25,1	23,2
udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]	23,6	37,1	27,6	22,6	30,1	23,1	20,5	23,7	21,6	36,3
udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem [%]	-	-	9,3	10,3	16,1	8,6	6,7	17,4	17,8	3,9

Zródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w latach 2006-2015 w gminie Wąsewo osiągał wartości od 23,2% (w 2015 r.) do 31,0% (w 2008 r.). Uśredniona wartość tego wskaźnika z ww. lat wynosi 26%, dla powiatu ostrowskiego bez miast na prawach powiatu odpowiednio 38,8%, dla województwa mazowieckiego bez miast na prawach powiatu ok. 51,2%.

Wskaźnik udziału wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem najwyższy był w roku 2007, wynosił bowiem ok. 37,1%, natomiast najniższy był w roku 2012 osiągając poziom 20,5%. Średnia wartość tego wskaźnika z powyższych lat wynosi ok. 26,6%, adekwatnie dla powiatu ostrowskiego ok. 19,8%, dla województwa mazowieckiego ok. 22%.

Udział wydatków na drogi publiczne w gminie w wydatkach ogółem w ostatnich latach był bardzo różny, najwyższy w 2013 i 2014 r. (17,4% i 17,8%), najniższy w 2015 r. (ok. 3,9%), średnio wynosi ok. 11,3%.

Z danych z ostatnich kilku lat udostępnionych przez GUS wynika, że w gminie Wąsewo dochody oraz wydatki gminy na 1 mieszkańca były następujące:

Tabela nr 33 Dochody i wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w latach 2006-2015 (w przybliżeniu)

Lata	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody ogółem [zł]	1716	2097	2411	2593	2564	2793	3057	2955	3625	3501
dochody własne [zł]	509	579	606	804	648	713	797	796	873	878
wydatki ogółem [zł]	1675	2203	2615	2624	2619	3172	3131	3115	3460	3445
na oświatę i wychowanie [zł]	717	750	799	962	902	942	1064	1042	1130	1077

Zródło: Główny Urząd Statystyczny, 2016 r.

W latach 2006-2015 widoczny jest wyraźny wzrost dochodów ogółem budżetu gminy Wąsewo na 1 mieszkańca (o ok. 104%) oraz dochodów własnych na 1 mieszkańca (o ok. 73%). Podobna tendencja wzrostowa występuje w odniesieniu do wydatków ogółem na 1 mieszkańca (o ok. 106%) oraz dla wydatków na oświatę i wychowanie (o ok. 50%).

Planowane dochody i wydatki budżetu gminy na lata 2016-2025

Według uchwały budżetowej gminy Wąsewo na rok 2018 planowane są m.in. następujące wydatki dot. sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służące realizacji zadań własnych gminy (wybrane elementy):

- budowa kanalizacji sanitarnej w m. Rososz wraz z przyłączami (łącznie nakłady finansowe: 383 tys. zł; limit w 2018 r.: 10 tys. zł),
- wykonanie spinki wodociągowej w m.Zastawie łączącej SUW Wąsewo z SUW Rząśnik Włociański (łącznie nakłady finansowe: 30 tys. zł; limit w 2018 r.: 13,6 tys. zł),
- budowa lokalnej oczyszczalni ścieków, kanalizacji tłoczno-grawitacyjnej wraz przyłączami oraz przepompowni ścieków z kablowymi liniami zasilającymi w m.Trynosy Osiedle (łącznie nakłady finansowe: 2 730 tys. zł; limit w 2018 r.: 500 tys. zł),
- przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w m.Wąsewo (łącznie nakłady finansowe: 1 170 tys. zł; limit w 2018 r.: 50 tys. zł),
- modernizacja drogi powiatowej w m.Rząśnik Majdan (łącznie nakłady finansowe: 80 tys. zł; limit w 2018 r.: 80 tys. zł),
- partycypacja Gminy Wąsewo w przebudowie drogi nr 2646W na odcinku Brudki Nowe-Przedświt (łącznie nakłady finansowe: 500 tys. zł; limit w 2018 r.: 250 tys. zł),

- budowa drogi gminnej relacji Rynek-Modlinek (łącznie nakłady finansowe: 886,1 tys. zł; limit w 2018 r.: 881,1 tys. zł),
- przebudowa dróg gminnych w obrębie geodezyjnym wsi Zastawie (łącznie nakłady finansowe: 842,74 tys. zł; limit w 2018 r.: 330,74 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej relacji Bagatele - Dalekie - etap I (łącznie nakłady finansowe: 852,95 tys. zł; limit w 2018 r.: 840,65 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej w m.Rząśnik Majdan (łącznie nakłady finansowe: 300 tys. zł; limit w 2018 r.: 100 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej w m.Rząśnik Szlachecki (łącznie nakłady finansowe: 250 tys. zł; limit w 2018 r.: 10 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej w m.Choiny (łącznie nakłady finans.: 250 tys. zł; limit w 2018 r.: 10 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej Choiny - Ruda (łącznie nakłady finans.: 310 tys. zł; limit w 2018 r.: 10 tys. zł),
- modernizacja drogi gminnej transportu rolnego Grądy - Choiny poprzez powierzchniowe utwalenie nawierzchni żwirowej emulsją asfaltową (łącznie nakłady finans.: 200 tys. zł; limit w 2018 r.: 35 tys. zł),
- modernizacja drogi w Brudkach Starych tzw. ul. „Zapłotnej” (łącznie nakłady finansowe: 120 tys. zł; limit w 2018 r.: 110 tys. zł),
- przebudowa drogi Wąsewo - Króle - DK60 (łącznie nakłady finansowe: 610 tys. zł; limit w 2018 r.: 150 tys. zł),
- przebudowa drogi Wiśniewo-Grębki-Koziki Majdan (łącznie nakłady finansowe: 1 500 tys. zł; limit w 2018 r.: 250 tys. zł),
- przebudowa drogi gminnej Grądy-Rynek (łącznie nakłady finans.: 300 tys. zł; limit w 2018 r.: 10 tys. zł),
- wykonanie kotłowni wraz z instalacją gazową w Domu Nauczyciela (łącznie nakłady finansowe: 30 tys. zł; limit w 2018 r.: 30 tys. zł),
- modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Wąsewo (łącznie nakłady finansowe: 80 tys. zł; limit w 2018 r.: 80 tys. zł),
- przebudowa remizy w m.Przyborowie na potrzeby świetlicy wiejskiej (dokumentacja) (łącznie nakłady finansowe: 20 tys. zł; limit w 2018 r.: 20 tys. zł).

Ponadto w budżecie zarezerwowane zostały środki na dotacje udzielone następującym podmiotom / celom nienależącym do sektora finansów publicznych:

- Stowarzyszenie Przyszłość w Gminie Wąsewo (246,8 tys. zł),
- upowszechnianie kultury dla gminy (60 tys. zł).

Według Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) Gminy Wąsewo na lata 2016-2024 oraz WPF Gminy Wąsewo na lata 2017-2025 zaplanowane zadania inwestycyjne (poza wymienionymi w uchwale budżetowej na 2018 r.), których realizacja zakończy się w 2020 r. to:

- montaż kolektorów słonecznych i mikroinstalacji fotowoltaicznych przez mieszkańców (okres realizacji: 2016-2019; łączne nakłady finansowe: 1 164 tys. zł; limit w 2016 r.: 20 tys. zł);
- dotacja dla Samorządu Województwa Mazowieckiego na realizację zadania pn. „Regionalne partnerstwo samorządów Mazowska dla aktywizacji społeczeństwa informacyjnego w zakresie e-administracji i geoinformatyzacji” (okres realizacji: 2016-2018; łączne nakłady finansowe: 27,3 tys. zł; limit w 2016 r.: 5,5 tys. zł);
- montaż odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych (okres realizacji: 2017-2018; łączne nakłady finansowe: 280 tys. zł; limit w 2016 r.: 0 zł);
- termomodernizacja budynku Urzędu Gminy (okres realizacji: 2016-2017; łączne nakłady finansowe: 300 tys. zł; limit w 2016 r.: 20 tys. zł);
- budowa ul. Kwiatowej i ul. Krótkiej w Wąsewie (okres realizacji: 2014-2016; łączne nakłady finansowe: 200 tys. zł; limit w 2016 r.: 154 tys. zł);
- modernizacja drogi w m.Grądy na dz. nr 200 (okres realizacji: 2015-2016; łączne nakłady finansowe: 110 tys. zł; limit w 2016 r.: 100 tys. zł);
- budowa połączenia ul. Szkolnej z drogą powiatową nr 4401W w Wąsewie (okres realizacji: 2014-2016; łączne nakłady finansowe: 100 tys. zł; limit w 2016 r.: 90 tys. zł);
- przebudowa drogi w m.Zastawie (okres realizacji: 2017-2018; łączne nakłady finansowe: 729 tys. zł; limit w 2016 r.: 0 zł);
- utrzymanie ciągłości projektu „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie gminy Wąsewo” (okres realizacji: 2016-2020; łączne nakłady finansowe: 84,4 tys. zł; limit w 2016 r.: 16,9 tys. zł);

- opracowanie programu rewitalizacji Gminy Wąsewo na lata 2016-2026 (okres realizacji: 2016-2017; łączne nakłady finansowe: 100,5 tys. zł; limit w 2017 r.: 98,5 tys. zł);
- energia słoneczna jako kierunek inwestowania w środowisko naturalne – OZE (okres realizacji: 2016-2017; łączne nakłady finansowe: 1 835,8 tys. zł; limit w 2017 r.: 1 835,8 tys. zł);
- budowa drogi gminnej nr 261013W relacji Ulasek – Brudki Stare na odcinku 1675,6 m od drogi powiatowej nr 4401W do drogi krajowej nr 60 (okres realizacji: 2016-2019; łączne nakłady finansowe: 469,9 tys. zł; limit w 2017 r.: 10 tys. zł);
- budowa drogi gminnej relacji Bagatele – Brudki Nowe – Wąsewo Lachowiec – DK60 (okres realizacji: 2016-2017; łączne nakłady finansowe: 810 tys. zł; limit w 2017 r.: 500 tys. zł);
- budowa kanalizacji sanitarnej w m.Dalekie i Bagatele wraz z przyłączami (okres realizacji: 2016-2018; łączne nakłady finansowe: 2 540 tys. zł; limit w 2017 r.: 520 tys. zł);
- partycypacja Gminy Wąsewo w przebudowie dróg powiatowych w m. Bagatele i m.Rząśnik Majdan (okres realizacji: 2017-2019; łączne nakłady finansowe: 600 tys. zł; limit w 2017 r.: 200 tys. zł);
- opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu po byłym SKR i gruntów na działkach 3/2 i 11/24 w obrębie geodezyjnym Wąsewo Kolonia (okres realizacji: 2016-2017; łączne nakłady finansowe: 50 tys. zł; limit w 2017 r.: 25 tys. zł).

Tabela nr 34 Planowane dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2016-2025:

Lata	Dochody [tys. zł]		Wydatki [tys. zł]			Wynik budżetu [tys. zł]	Kwota długu [tys. zł]
	ogółem	bieżące	ogółem	bieżące	majątkowe		
2016	18 589,1	17 936,1	19 721,4	16 047,1	3 674,3	- 1 132,3	4 773,2
2017	20 440,6	17 424,6	21 429,5	16 393,9	5 035,6	-988,9	5 762,1
2018	23 071,4	18 103,9	26 230,4	16 707,1	9 523,3	-3 159,0	8 921,1
2019	21 800,0	18 809,9	23 022,0	16 707,1	6 314,9	-1 222,1	10 143,1
2020	20 055,8	19 543,5	19 088,3	17 501,5	1 586,8	967,5	9 175,6
2021	20 778,9	20 266,6	19 367,9	17 939,0	1 428,8	1 411,1	7 764,6
2022	21 508,5	20 996,2	19 722,5	18 387,5	1 335,0	1 786,0	5 978,6
2023	22 201,4	21 689,1	20 313,8	18 847,2	1 466,6	1 887,6	4 091,0
2024	22 895,5	22 383,2	20 974,5	19 318,3	1 656,1	1 921,0	2 170,0
2025	23 589,3	23 077,0	21 419,3	19 801,3	1 618,0	2 170,0	0,0

Źródło: WPF Gminy Wąsewo na lata 2017-2025

Według Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) gminy do roku 2025 nastąpi wzrost dochodów i wydatków, który został zaplanowany na podstawie prognoz makroekonomicznych Ministerstwa Finansów. Prognozę finansową przygotowano w oparciu o szczegółową analizę poszczególnych źródeł dochodów i wydatków budżetowych z uwzględnieniem Produktu Krajowego Brutto (PBK) i średniorocznej inflacji. W WPF zakłada się wzrost dochodów bieżących na poziomie: 3,8% w roku 2018; 3,9% w latach 2019-2020; 3,7% w 2021 r.; 3,6% w 2022 r., 3,3% w 2023 r.; 3,2% w 2024 r. i 3,1% w 2025 r. Wydatki bieżące zostały zaplanowane zgodnie z przyjętą dynamiką cen towarów i usług konsumpcyjnych na poziomie 1,8% w roku 2018, 2,2% w 2019 r. oraz 2,5% w latach 2020-2025. W przypadkach, gdzie były możliwe ograniczenia tych wydatków, zastosowano niższe wskaźniki wzrostu. W prognozie założono dyscyplinę wydatków bieżących.

Wydatki na obsługę długu zaplanowano na podstawie harmonogramów spłat zaciągniętych kredytów i pożyczek. W roku 2025 jego wartość ma zostać całkowicie spłacona.

Jako priorytetowe zadania inwestycyjne przyjęto w WPF budowę infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, budowę dróg gminnych oraz zadania z zakresu ochrony środowiska.

Możliwości rozwoju gminy Wąsewo wynikające z uwarunkowań ekonomicznych wyznacza przede wszystkim polityka finansowa zapisana w prognozie finansowej gminy określonej w perspektywie kilku najbliższych lat, corocznie weryfikowana, oraz istniejący stopień wyposażenie w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W ostatnich latach gmina zrealizowała szereg inwestycji z zakresu przebudowy sieci komunikacyjnej i rozbudowy sieci infrastruktury technicznej oraz zaplanowała kolejne inwestycje tego typu, które zostały uwzględnione w bieżącym budżecie gminy oraz wieloletniej prognozie finansowej gminy do roku 2025.

Zakładając, iż tendencje zmian w wydatkach i dochodach gminy wyżej opisane utrzymają się w kolejnych latach, można przewidywać dla roku 2037 (w perspektywie najbliższych 20 lat) utrzymanie się aktualnego poziomu dochodów gminy, w tym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, jak również znaczną pewność pozyskiwania dochodów gminy z różnych źródeł finansowania (dochody własne, subwencja ogólna, dotacje, środki z budżetu Unii Europejskiej). W konsekwencji można zakładać dla powyższego horyzontu czasowego wzrost możliwości inwestycyjnych gminy Wąsewo po 2025 r. na kiedy to zaplanowano całkowitą spłatę zaciągniętego w latach poprzednich długu.

Jak wskazano powyżej należy również uznać, iż zrealizowanie zadań inwestycyjnych zaplanowanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej w perspektywie 2025 r. spowoduje, iż w budżetach gminy i wieloletnich prognozach finansowych dotyczących lat 2026-2037 powinny być zarezerwowane środki finansowe na inwestycje związane ze zwiększaniem się terenów zabudowy w gminie, głównie w zakresie rozbudowy dróg i sieci infrastruktury technicznej na tych terenach oraz ewentualnie na wykonanie inwestycji infrastruktury społecznej (np. zdrowotne).

Środki na realizację inwestycji z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, które należą do zadań własnych gminy, pochodzą z budżetu gminy, ale również mogą być pozyskiwane w ramach strukturalnych funduszy na rozwój regionalny, pożyczek i kredytów preferencyjnych lub umów z innymi podmiotami. Współdziałanie z innymi podmiotami publicznymi i prywatnymi działającymi i inwestującymi na terenie gminy podczas wykonywania inwestycji z ww. zakresu ma na celu, zarówno obecnie jak i w przyszłości, zoptymalizowanie wydatków publicznych. Przykładem takiego działania może być np. koordynacja prac przy realizacji poszczególnych rodzajów uzbrojenia technicznego wraz z budową nawierzchni ulic. Gmina rozpoczęła już działania nad inicjowaniem procesu wdrażania przedsięwzięć w formule Inicjatyw Lokalnych, w tym dotyczących działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych (obejmującej m.in. budowę, rozbudowę lub remont dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej, budynków oraz obiektów architektury stanowiących własność samorządu terytorialnego a także budynków oraz obiektów małej architektury).

Biorąc pod uwagę dotychczasowe wydatki związane z inwestycjami służącymi realizacji zadań własnych gminy można zakładać, iż potrzeby finansowe na budowę potencjalnych inwestycji infrastruktury społecznej to wydatki (szacowane bardzo ogólnie) rzędu maksymalnie 1 mln zł, co w rozbiciu na 12 lat (2026-2037) oznacza konieczność rezerw finansowych w rocznych budżetach gminy średnio po ok. 84 tys. zł.

Uśredniony udział dotychczasowych wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem (średnio wynoszących ok. 1 576 tys. zł/rok) na poziomie 11,3% powoduje konieczność rezerw finansowych w rocznych budżetach gminy średnio po ok. 2 388 tys. zł, zwiększonych na wydatki dotyczące uzupełniającej rozbudowy infrastruktury technicznej rzędu 100 tys. zł, co łącznie z rezerwami na infrastrukturę społeczną daje kwotę ogólną ok. 2 572 tys. zł. Wartość ta, zwłaszcza w odniesieniu do powyżej wymienionych możliwości pozyskania środków finansowych z różnych źródeł finansowania oraz w odniesieniu do danych budżetowych z lat 2006-2016 (wydatki majątkowe inwestycyjne wynosiły średnio ok. 3 754 tys. zł/rok) i planowanych na lata 2016-2025 (zakłada się wydatki majątkowe na poziomie średnio ok. 3 364 tys. zł/rok) świadczy, iż realizacja zadań własnych gminy wynikających z uwarunkowań społeczno-gospodarczych rozwoju gminy, w tym prognoz demograficznych, w perspektywie 20 lat jest w zasięgu możliwości finansowych gminy Wąsewo.

8. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz najważniejsze inwestycje strategiczne uwzględnione w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPW) przyjętym 19 grudnia 2018 r. w obrębie gminy Wąsewo to:

- linia elektroenergetyczna 220 kV Miłosna - Ostrołęka (w dokumentach poziomu krajowego wskazano orientacyjne rozmieszczenie planowanej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ostrołęka-Stanisławów z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV, która przebiega przez gminę Wąsewo),
- gazociąg DN 250 Wólka Radzymińska - Ostrów Mazowiecka - Białystok,
- gazociąg DN 200/150/100 Ostrów Mazowiecka - Ostrołęka - Kadzidło/Baranowo,
- budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych⁴ - zadanie Wąsewo pow. ostrowski (Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły - aktualizacja).

Do pozostałych inwestycji oraz obiektów i obszarów celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zlokalizowanych w gminie Wąsewo należą:

- droga krajowa nr 60 relacji Kutno-Płock-Ciechanów-Różan-Ostrów Mazowiecka (klasa drogi GP),
- droga wojewódzka nr 627 relacji Ostrów Mazowiecka-Ostrołęka (klasa drogi G),
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007 położony w południowej części gminy.

W zakresie systemu kolejowego w PZPW postuluje się m.in. uruchomienie przewozów pasażerskich na linii nr 34 Małkinia-Ostrołęka.

Gmina Wąsewo położona jest w obszarze funkcjonalnym województwa mazowieckiego określonym w PZPW jako wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych - w podregionie ostrołęckim. Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, są to tereny ściśle powiązane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu, położone w strefie oddziaływania potencjału rozwojowego miast. Obszary te charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami i tym samym ułatwionym dostępem do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach zlokalizowanych na tych terenach zauważalne jest zjawisko suburbanizacji oraz zatracania ich wiejskiego charakteru związanego z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych.

Zasady zagospodarowania:

- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska;
- ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego;
- ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne;
- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

⁴ Zgodnie z art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami celem publicznym jest budowa oraz utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.

9. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

9.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Biorąc pod uwagę wcześniejsze analizy przeprowadzone w Studium, szacując maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcję przyjęto, iż w gminie Wąsewo będzie występowało zapotrzebowanie na budynki mieszkalne - przede wszystkim w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, a także w zabudowie zagrodowej. Ponadto przewiduje się zapotrzebowanie na zabudowę usług podstawowych, komplementarnych z funkcją mieszkaniową oraz zapotrzebowanie na zabudowę produkcji, składów, magazynów i usług ponadpodstawowych, a także zapotrzebowanie na zabudowę lotniskową. W szacowanych powierzchniach zabudowy nie uwzględniono maksymalnego zapotrzebowania na nowe powierzchnię budynków gospodarczych ponieważ są to budynki towarzyszące pozostałym funkcjom a ich powierzchnia może być bardzo zróżnicowana i może zależeć od wielu czynników. Ponadto, ponieważ budynki te nie funkcjonują samodzielnie, nie wymagają więc zabezpieczenia oddzielnych terenów (wymagają zabezpieczenia odpowiedniej powierzchni działki, co powinno zostać uwzględnione w przeliczaniu powierzchni użytkowej budynków o funkcji podstawowej na maksymalne powierzchnie działek budowlanych i wyznaczaniu nowych terenów zabudowy w Studium w części Kierunki zagospodarowania przestrzennego).

Szacując maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowie zagrodowej przyjęto następujące założenia: prognozowaną w perspektywie 20 lat (2037 r.) liczbę mieszkańców gminy - 3755 osób oraz niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30%. Przyjęcie perspektywy 20-letniej, było podyktowane możliwością porównania skutków finansowych wyznaczenia nowych terenów zabudowy z aktualnymi wieloletnimi prognozami finansowymi gminy. Obecna sytuacja gospodarcza w Polsce i jej uzależnienie od gospodarki europejskiej i światowej, przy jednoczesnej zmiennej dynamice wskaźników makroekonomicznych odnotowanej w ostatnich latach i trudnych do oszacowania w przyszłości tendencji, nie pozwala na prognozowanie budżetu gminy w długim horyzoncie czasowym w sposób prawdopodobny. Świadczą o tym również przyjmowane na szczeblu krajowym dokumenty strategiczne, w których określanie polityki rozwoju, celów i zadań na kolejne 20 lat uznaje się jako długookresowe wizje rozwoju, których realizacja obarczona jest dużym stopniem niepewności. Natomiast na szczeblu zarówno lokalnym jak i wojewódzkim przyjmowane są dokumenty strategiczne z krótszym horyzontem czasowym, najczęściej w perspektywie 5-10 lat, maksymalnie 15 lat. Pozwala to ograniczyć błędy w przyjętych szacunkach oraz daje możliwość częstszej weryfikacji założeń w odniesieniu do zaistniałej koniunktury gospodarczej.

W bilansie terenów założono, iż zostaną zlikwidowane substandardowe zasoby mieszkaniowe i w roku 2037 osiągnięty zostanie wskaźnik 41,7 m² powierzchni użytkowej mieszkania na osobę jako docelowa wartość przeciętna dla gminy (przyjmując obecny trend znaczącego przyrostu powierzchni użytkowej mieszkania na osobę wynikający z danych GUS z dziesięciolecia 2006-2015 w gminie, a także średnią powierzchnię użytkową mieszkania na osobę w krajach Europy Zachodniej).

Na podstawie powyższych założeń oszacowano, że w gminie Wąsewo w roku 2037 pożądana powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych ogółem powinna wynosić maksymalnie ok. 203,5 tys. m². Uwzględniając więc dotychczasową (wg danych GUS, stan na 31.12.2015 r.) powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych w gminie na poziomie 116,2 tys. m², maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w gminie Wąsewo wyniesie ok. 87 tys. m².

Prognozowana liczba mieszkańców w roku 2037	x	Prognozowana powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę w roku 2037	=	Wynik	+	Wynik x 30% w związku z niepewnością procesów rozwojowych	=	Pożądana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej (mieszkań ogółem) w 2037 r.
3 755 os.		41,7 m ²		156 584 m ²		46 975 m ²		203 559 m ²
Pożądana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej (ogółem) w 2037 r.			-	Powierzchnia użytkowa mieszkań w gm. Wąsewo w 2015 r. (dotychczasowa)	=	Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy mieszkaniowej (mieszkań)		
203 559 m ²				116 212 m ²		87 347 m ²		

Biorąc pod uwagę obecne zagospodarowanie gminy, tendencje zmian (wzrost zatrudnienia w działach nierolniczych mieszkańców gminy) i złożone wnioski do Studium przyjęto, że docelowo nowe mieszkania w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej będą stanowiły około 65-70% ogółu mieszkań, natomiast w zabudowie zagrodowej około 30-35% ogółu mieszkań. Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto średnie wartości ww. udziałów, tj. 67% dla mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej oraz 33% dla mieszkań w zabudowie zagrodowej. Założono, że w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej będą realizowane budynki jednomieszkaniowe, co jest zgodnie z obecnym stanem i trendem zmian w tej dziedzinie w gminie (z marginalnym udziałem zabudowy bliźniaczej).

Zatem **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej wyniesie w przybliżeniu ok. 58,5 tys. m², zaś w zabudowie zagrodowej ok. 29 tys. m².**

Szacując maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię **zabudowy usługowej, usług komplementarnych z funkcją mieszkaniową – usług podstawowych, w tym również usług publicznych i społecznych**, wzięto pod uwagę prognozy demograficzne, w tym m.in. spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz utrzymywanie się na podobnym poziomie udziału ludności w wieku produkcyjnym, przy prognozowanym spadku ogólnej liczby mieszkańców gminy, co skutkuje brakiem potrzeby istotnego wzrostu powierzchni usług podstawowych, w szczególności społecznych. Wzięto jednak również pod uwagę fakt, iż rynek usług podstawowych jest niestabilny, usługi te są stosunkowo często otwierane jak i zamykane, konieczne jest więc dopuszczenie zdecydowanie większej powierzchni w Studium tych usług niż to wynika z realnego zapotrzebowania, w celu umożliwienia funkcjonowania ich na rynku. Względny ekonomiczny rynek spowodują natomiast, iż tylko niewielka część z nich będzie realnie wykorzystana. W celu oszacowania zapotrzebowania na nowe budynki usług społecznych i publicznych uwzględniono analizy przeprowadzone we wcześniejszych rozdziałach Studium oraz prognozy demograficzne w perspektywie 20 lat:

- placówki edukacyjno-opiekuńcze dla dzieci i młodzieży - obecny zasób lokalowy funkcjonujących placówek tego typu to ok. 7,8 tys. m² powierzchni użytkowej.

Maksymalne zapotrzebowanie w gminie Wąsewo na powierzchnię użytkową, uwzględniając standardy urbanistyczne stosowane w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku w projektowaniu to dla:

- szkół podstawowych maksymalnie ok. 1625 m², zakładając wskaźnik 7 m² powierzchni użytkowej/ucznia i biorąc pod uwagę prognozowaną w 2037 r. liczbę dzieci w wieku szkoły podstawowej - 232 dzieci,

- przedszkoli w gminie maksymalnie ok. 600 m², zakładając wskaźnik 6 m² powierzchni użytkowej/dziecko i biorąc pod uwagę 95% prognozowanej w 2037 r. liczby dzieci w wieku przedszkolnym - 105 dzieci,
- żłobków, klubów malucha maksymalnie ok. 345 m², zakładając wskaźnik 14 m² powierzchni użytkowej/dziecko i biorąc pod uwagę 33% prognozowanej w 2037 r. liczby dzieci w wieku 0-2 lata - 75 dzieci.

(ze względu na małą liczbę mieszkańców w gminie aktualną i prognozowaną, nie przewiduje się w gminie Wąsewo budowy szkół ponadpodstawowych. Standardy urbanistyczne określone w latach 70-tych ubiegłego wieku wskazywały na konieczność budowy takich szkół na terenach liczących co najmniej 20-25 tys. mieszkańców)

W sumie maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową placówek edukacyjno-opiekuńczych dla dzieci i młodzieży w roku 2037 w gminie wyniesie ok. 2570 m². Jest więc to powierzchnia mniejsza niż ta w funkcjonujących placówkach edukacyjno-opiekuńczych.

Dodatkowo należy założyć, iż są to wartości maksymalne (pożądane). Obecnie np. minimalną powierzchnię pomieszczeń żłobka lub klubu dziecięcego precyzuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy wraz z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. zmieniającym ww. Rozporządzenie z dnia 10 lipca 2014 r. Zgodnie z nim powierzchnia pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt od 3 do 5 dzieci wynosi co najmniej 16 m² i ulega zwiększeniu o co najmniej 2 m², jeżeli czas pobytu dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie lub o co najmniej 2,5 m², jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie. Do podanej wielkości należy doliczyć również powierzchnię na pomieszczenia sanitarne, szatnie. A zatem dla prognozowanej liczby dzieci w 2037 r. i zakładanego 33% stopnia objęcia opieką żłobkową dzieci z grupy wiekowej 0-2 lata oznaczałoby to konieczność zapewnienia 2 oddziałów żłobkowych (po 13 dzieci każdy) o powierzchni minimum ok. 70 m² każdy (łącznie ok. 140 m²).

Należy więc uznać, iż brak jest zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową w placówkach edukacyjno-opiekuńczych, zaś nadwyżka powierzchni użytkowej może zostać rozdysponowana na inne funkcje społeczne (m.in. zdrowotne, kulturalne) lub poprawę komfortu funkcjonowania istniejących placówek;

- placówki świadczące podstawowe usługi zdrowia - obecny zasób lokalowy funkcjonującej przychodni lekarskiej to ok. 370 m² powierzchni użytkowej.

Zgodnie z projektem Krajowych Przepisów Urbanistycznych (2010 r.) minimalna powierzchnia dla pomieszczeń podstawowej opieki zdrowotnej to 5 m², powyżej 2500 m² całkowitej powierzchni mieszkań (przyjęto, że to ok. 2250 m² pow. użytkowej) w zabudowie jednorodzinnej i niskiej na każde kolejne 2500 m² (przyjęto odpowiednio 2250 m² pow. użytkowej). Biorąc pod uwagę taki wskaźnik oraz określoną pożądaną powierzchnię użytkową wszystkich mieszkań w 2037 r. na poziomie ok. 203,5 tys. m², zapotrzebowanie na powierzchnię pomieszczeń podstawowej opieki zdrowotnej w gminie kształtuje się na poziomie ok. 450 m².

Natomiast według standardów urbanistycznych stosowanych w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku w projektowaniu ośrodków zdrowia zakładano wskaźnik 115 m² powierzchni użytkowej (1 gabinet)/1000 mieszkańców, czyli dla prognozowanych w 2037 r. mieszkańców (3755 osób) należy przyjąć założenie maksymalnej powierzchni użytkowej ośrodka zdrowia na poziomie ok. 430 m².

Porównując zatem zapotrzebowania na pomieszczenia podstawowej opieki zdrowotnej w 2037 r. z obecnym zasobem lokalowym, należy stwierdzić, iż istnieje niedobór powierzchni

użytkowej przeznaczonej dla placówek świadczących podstawowe usługi zdrowia w wysokości ok. 60-80 m²;

- domy seniora - obecny zasób lokalowy funkcjonującego DDP Senior-Wigor to ok. 370 m² powierzchni użytkowej. Biorąc pod uwagę prognozę demograficzną do 2037 r. (920 osób w wieku poprodukcyjnym) oraz założenie, iż w gminie Wąsewo zapotrzebowanie na miejsca w domu seniora będzie kształtować się na poziomie ok. 5% liczby osób w wieku poprodukcyjnym zapotrzebowanie na miejsca w domu seniora wyniesie w przybliżeniu ok. 45. Uwzględniając standardy urbanistyczne stosowane w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku w projektowaniu domów rencisty i emeryta zakładano wskaźnik 12 m² powierzchni użytkowej/miejsce, czyli dla 45 osób można przyjąć założenie maksymalnej powierzchni użytkowej na poziomie ok. 540 m². Porównując zapotrzebowanie na powierzchnię domu seniora z obecnym zasobem lokalowym, należy stwierdzić, iż istnieje niedobór powierzchni użytkowej przeznaczonej dla tego typu placówek w wysokości ok. 170 m². Można będzie na ten cel przeznaczyć dotychczasowe zasoby lokalowe będące własnością gminy (po dostosowaniu ich do nowej funkcji), np. obiekty i tereny usług oświaty, które w perspektywie 20 lat nie będą już wykorzystywane do tego celu. Należy jednak jednocześnie zauważyć, iż zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy jedynie kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, natomiast prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym jest zadaniem własnym gminy niemającym charakteru obowiązkowego;
- miejsca lokalnych spotkań i promocji kultury - obecny zasób lokalowy gminnej biblioteki publicznej (zlokalizowanej w budynku Urzędu Gminy), wiejskiego domu kultury, świetlic wiejskich, w tym znajdujących się w remizach strażackich, a także pomieszczeń w gminnym centrum sportu i rekreacji wynosi ok. 600 m² powierzchni użytkowej. Według standardów urbanistycznych stosowanych w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku w projektowaniu bibliotek i domów kultury zakładano wskaźnik 80 m² powierzchni użytkowej/1000 mieszkańców, czyli dla prognozowanej w 2037 r. liczby ludności można przyjąć założenie maksymalnej powierzchni użytkowej obiektów kultury w gminie na poziomie ok. 300 m². Istniejący zasób powierzchni użytkowej tego typu obiektów jest więc wystarczający dla aktualnych i przyszłych potrzeb mieszkańców gminy;
- administracja publiczna, opieka społeczna, policja - organy właściwe do spraw administracji publicznej oraz bezpieczeństwa nie zgłaszały zapotrzebowania na zwiększenie swoich zasobów lokalowych w gminie w związku z tym, jak również biorąc pod uwagę brak wskaźników odpowiadających tym funkcjom, uznano, iż obecne zasoby są wystarczające.

Szacując maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię budynków usług komplementarnych z funkcją mieszkaniową - usług podstawowych, wzięto pod uwagę uwarunkowania ekonomiczne, środowiskowe i społeczne rozwoju gminy i wynikającą z tego potrzebę wzrostu powierzchni usług komercyjnych, z dopuszczeniem w Studium zdecydowanie większej powierzchni tych usług niż to wynika z realnego zapotrzebowania, w celu umożliwienia funkcjonowania ich na rynku. Zmiany zapotrzebowania na usługi związane są również m.in. ze zmianami statusu społecznego mieszkańców gminy oraz z poszerzaniem oferty przedsiębiorstw i planowanymi kierunkami rozwoju gminy. Wskazane zapotrzebowanie oszacowano mając na uwadze planowane inwestycje oraz wnioski o zmianę przeznaczenia w zakresie terenów usługowych. Ze względu na potencjał gospodarczy gminy oraz kierunki polityki rozwoju przyjęto za zasadne lokalizowanie w granicach gminy nowych terenów zabudowy usługowej.

Biorąc pod uwagę opisane wyżej względy, a także wobec braku miarodajnych wskaźników do określania maksymalnego zapotrzebowania na zabudowę usługową, założono, że wskaźnik powierzchni użytkowej usług podstawowych, w tym publicznych i społecznych, towarzy-

szących zabudowie mieszkaniowej do powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej będzie kształtować się na poziomie 0,5. Wskaźnik ten uwzględnia niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do analiz o 30%. Z powyższego wynika, iż prognozowana powierzchnia zabudowy usługowej ogółem w gminie Wąsewo będzie wynosić w 2037 r. maksymalnie ok. 101,8 tys. m² powierzchni użytkowej. Uwzględniając fakt, iż obecnie usługi zajmują w gminie ok. 12,5 tys. m² powierzchni użytkowej (w tym ok. 9 tys. stanowią usługi publiczne), **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usługowej (usług podstawowych, komplementarnych z funkcją mieszkaniową, w tym usług publicznych i społecznych) do 2037 r. wyniesie ok. 89 tys. m² powierzchni użytkowej.**

Pożądana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej (ogółem) w 2037 r. (w tym powierzchnia dodana w związku z niepewnością procesów rozwojowych)	x	Wskaźnik 0,5	=	Prognozowana maksymalna powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej w 2037 r.	-	Istniejąca powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej w gminie w 2016r.	=	Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy usługowej
203 559 m ²				101 780 m ²		12 450 m ²		89 330 m ²

Oszacowanie potencjalnego zapotrzebowania na **powierzchnię użytkową zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych**, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej i transportem oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych uzależnione jest od wielu czynników gospodarczo-społecznych w skali regionalnej, jak również krajowej czy międzynarodowej, ale także w skali lokalnej od rodzaju prowadzonej działalności i zastosowanej technologii. Szacowanie powierzchni zabudowy jest ściśle związane z powierzchnią terenu zajmowaną przez te funkcje. Część funkcji związanych z działalnością gospodarczą realizowana jest poza budynkami, powoduje to więc dużą terenochłonność przy braku dużej powierzchni użytkowej budynków. Jest to związane z potrzebą realizacji otwartych powierzchni magazynowo – składowych, parkingów dla aut osobowych klientów i pracowników oraz pojazdów ciężarowych, placów manewrowych, obiektów zewnętrznych obsługi pojazdów. Terenochłonność terenów produkcyjno-usługowych uzależniona jest też w dużej mierze od trudnych do przewidzenia przemian technologicznych, organizacyjnych i społecznych. Dodatkowo należy założyć, iż specyficzne potrzeby inwestorów w sferze produkcyjno-usługowej mogą być bardziej wymagające niż standardy rynku mieszkaniowego, stąd też w celu bardziej elastycznego odpowiadania na ich preferencje, zasób terenów przeznaczonych pod tego typu działalność powinien być nieco większy niż realne możliwości całkowitego wykorzystania w perspektywie 20 lat.

Szacując maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nowe tereny produkcyjno-usługowe wzięto pod uwagę również szereg czynników lokalnych. Przede wszystkim istotnym czynnikiem jest dobre skomunikowanie gminy, tj. położenie przy drodze krajowej i drodze wojewódzkiej. Ponadto istotne jest wskazanie w Strategii rozwoju Gminy Wąsewo na lata 2016-2022 potrzeby rozwoju gospodarki (zapewnienie warunków do powstawania, rozwoju i poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw) m.in. poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Wskazanie to jest zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. - Innowacyjne Mazowsze, w której za cel strategiczny przyjęto „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym”. Sektor usług i produkcji jest branżą bardzo dynamiczną i rozwojową. Potwierdzeniem tego faktu na poziomie gminy Wąsewo może być m.in.

odnotowany w ostatnim dziesięcioleciu sukcesywny wzrost liczby osób zatrudnionych w budownictwie, gospodarce magazynowej i przemyśle (wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w gminie w tym dziale PKD).

Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w zabudowie produkcyjnej, magazynowej i usług ponadpodstawowych oszacowano mając również na uwadze planowane inwestycje oraz wnioski o zmianę przeznaczenia w zakresie terenów produkcyjnych i usług ponadpodstawowych. Ze względu na potencjał gospodarczy gminy oraz kierunki polityki rozwoju przyjęto za zasadne lokalizowanie w granicach gminy nowych terenów tego typu zabudowy.

Biorąc pod uwagę opisane wyżej względy założono, że wskaźnik relacji powierzchni użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej i transportem oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych do powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych wyznaczonych w Studium, uwzględniając niepewność procesów rozwojowych i perspektywę nie dłuższą niż 20 lat, powinien kształtować się na poziomie 0,65. Wskaźnik ten uwzględnia niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do analiz o 30%. Uwzględniając fakt, iż obecnie zabudowa ta zajmują w gminie ok. 10 tys. m² powierzchni użytkowej, **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową ww. zabudowy do 2037 r. wyniesie ok. 122,5 tys. m² powierzchni użytkowej.**

Pożądana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej (ogółem) w 2037 r. (w tym powierzchnia dodana w związku z niepewnością procesów rozwojowych)	x	Wskaźnik 0,65	=	Prognozowana maksymalna powierzchnia użytkowa zabudowy produkcji, magazynów i usług w 2037 r.	-	Istniejąca powierzchnia użytkowa zabudowy produkcji, magazynów i usług w gminie w 2016 r.	=	Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych
203 559 m ²				132 313 m ²		9 805 m ²		122 508 m ²

Oszacowanie potencjalnego zapotrzebowania na powierzchnię budynków rekreacyjnych, w tym domów letnich, jest bardzo trudne z powodu braku dokładnych danych (braku rozróżnienia funkcji rekreacyjnych i letniskowych w ewidencji budynków prowadzonej przez Starostwo) dotyczących stanu istniejącego, jak również z powodu trudności określenia możliwego stopnia zainteresowania takimi terenami zarówno przez mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej jak i innych okolicznych miast, głównie z aglomeracji warszawskiej. Nie mniej niewątpliwie zapotrzebowanie na tego typu tereny występuje. Przyjmując średnią powierzchnię użytkową domu letniego w gminie Wąsewo na poziomie 41,7 m² (podobnie jak dla zabudowy mieszkaniowej) i zakładając, że będą z niego korzystać średnio 2,47 osoby otrzymujemy wskaźnik powierzchni użytkowej domu letniego na 1 osobę na poziomie ok. 16,9 m². Przyjmując, iż w perspektywie 20 lat zainteresuje się takimi terenami około 125 osób (50 rodzin; czyli 2,5 rodziny rocznie – co odpowiada danym statystycznym z lat 2005-2015, kiedy średnio w gminie Wąsewo powstawały rocznie 2 budynki letniskowe) można szacować **maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię zabudowy letniskowej (budynków rekreacyjnych) rzędu ok. 2,1 tys. m² powierzchni użytkowej.**

9.2 Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy

Licząc szacunkową chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumianą

jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy przyjęto następujące założenia:

- w obrębie ww. terenów, położonych w obszarach o funkcji mieszanej: mieszkaniowo-usługowej oraz usługowej przyjęto przybliżony udział poszczególnych funkcji zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej - 70%, usługowej - 30%, w obszarach o funkcji mieszanej: mieszkaniowej i zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej oraz usługowej przyjęto przybliżony udział poszczególnych funkcji zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej - 25%, zagrodowej - 70%, usługowej - 5%, zaś w obszarach o funkcji mieszanej: mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej przyjęto przybliżony udział poszczególnych funkcji zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej - 15%, zagrodowej - 70% oraz letniskowej - 15% (założenie to jest oparte na analizach przeprowadzonych w niniejszym Studium, dokumentach strategicznych, uwarunkowaniach gospodarczych i środowiskowych),
- przyjęto średnią powierzchnię działki budowlanej: dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - 1500 m², dla zabudowy letniskowej - 2000 m², zaś dla zabudowy zagrodowej - 4000 m²,
- szacując powierzchnię terenu faktycznie możliwą do wykorzystania przy realizacji zabudowy uwzględniono współczynniki pomniejszające: 0,8 - odzwierciedlający zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie geometrii terenów, w tym np. niekorzystne parametry działki (zbyt wąska działka i brak możliwości terenowych by poprawić jej parametry) co uniemożliwia jej samodzielne funkcjonowanie i lokalizowanie nowej zabudowy, 0,7 - odzwierciedlający zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie obsługi komunikacyjnej, infrastrukturę techniczną oraz zieleń urządzoną towarzyszącą funkcjom mieszkaniowym oraz 0,9 dla zabudowy zagrodowej - odzwierciedlający zmniejszenie realnej powierzchni gruntu przeznaczonego pod zabudowę w gospodarstwach rolnych w związku z wykorzystaniem części terenu działki do obsługi gospodarstwa rolnego, w tym jako miejsca składowania płodów rolnych i sprzętu rolniczego (dyslokacja tych funkcji często nie jest możliwa),
- przyjęto średnią powierzchnię użytkową mieszkania na osobę 41,7 m² (przyjmując obecny trend znaczącego przyrostu powierzchni użytkowej mieszkania na osobę wynikający z danych GUS z lat 2006-2015 w gminie, a także średnią powierzchnię użytkową mieszkania na osobę w krajach Europy Zachodniej) oraz że jedno mieszkanie zajmowane jest średnio przez 2,47 osoby, natomiast nie oszacowano powierzchni użytkowej budynków gospodarczych i inwentarskich gdyż ich powierzchnia użytkowa jest zależna od wielu czynników takich jak np. rodzaj produkcji rolnej, technologia, wielkość gospodarstwa. Powyższą zasadę obliczeń przyjęto analogicznie dla zabudowy letniskowej. Dla pozostałych terenów zabudowy przyjęto, że średni wskaźnik powierzchni użytkowej budynków o funkcji podstawowej do powierzchni działki budowlanej wynosi: dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynów i usług ponadpodstawowych w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnich - 0,2, dla usług komplementarnych z funkcją mieszkaniową - usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych - 0,3. Powyższe wskaźniki intensywności są spowodowane dużą terenochłonnością ww. form zagospodarowania przy braku dużej powierzchni użytkowej budynków. W przypadku zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych wzięto pod uwagę, iż w ramach tych terenów będą realizowane takie funkcje jak produkcja, składy, magazyny, bazy transportowe, usługi, w tym obsługujące komunikację samochodową takie jak stacje paliw, myjnie zewnętrzne itp., których funkcjonowanie jest związane z potrzebą realizacji otwartych powierzchni magazynowo - składowych, parkingów dla aut osobowych klientów i pracowników oraz

aut ciężarowych, placów manewrowych, obiektów zewnętrznych obsługi pojazdów, a także związane jest z potrzebą kształtowania zieleni izolacyjnej w przypadku terenów położonych na styku z terenami mieszkaniowymi. Ponadto stosunkowo duża część realizowanych budynków położonych na terenach aktywności gospodarczej to obiekty jednokondygnacyjne – hale produkcyjne, magazyny, obiekty handlowe. W przypadku terenów usług publicznych, w szczególności szkół czy też innych funkcji społecznych, znaczną część terenu stanowią tereny zieleni, sportu i rekreacji oraz parkingi.

Powierzchnia położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy	określenie udziałów typów zabudowy*	powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej (mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodn. w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej (mieszkań w zabudowie zagrodowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy letniskowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy usługowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych w ww. obszarach

* w obrębie ww. obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach gminy Wąsewo przyjęto przybliżony udział poszczególnych typów (funkcji) zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej – 27%, zagrodowej – 19%, letniskowej – 1%, usługowej – 42%, produkcji, magazynów i usług – 11%.

powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 681 090 m ²	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 1500 m ²	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę* 41,7 m ²	=	chloność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (mieszkań) 26 190 m ²
powierzchnia terenów zabudowy zagrodowej 1 390 170 m ²	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7 x współczynnik pomniejszający-0,9	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy zagrodowej 4000 m ²	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę* 41,7 m ²	=	chloność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w zabudowie zagrodowej 18 040 m ²
powierzchnia terenów zabudowy letniskowej 27 250 m ²	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy letniskowej 2000 m ²	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę* 41,7 m ²	=	chloność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej 785 m ²

* przyjęto, iż jedno mieszkanie zajmowane jest średnio przez 2,47 osoby

powierzchnia terenów zabudowy usługowej 240 800 m ²	x	współczynnik pomniejszający – 0,8 x współczynnik pomniejszający – 0,7	x	średnia intensywność zabudowy 0,3	=	chloność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy usługowej 40 450 m ²
---	---	---	---	--------------------------------------	---	---

powierzchnia terenów zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym zw. z obsługą kom. samochodowej	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	x	średnia intensywność zabudowy	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy wyrażona w pow. użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych
96 350 m ²				0,2		10 790 m ²

Oszacowano chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej **zwartej strukturze** funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy (zgodnie z przyjętym w podrozdziale 9.1. założeniem, w podanej niżej powierzchni użytkowej zabudowy nie uwzględniono powierzchni użytkowej budynków gospodarczych towarzyszących funkcji podstawowej):

- 26 200 m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (na terenach o powierzchni ok. 68 ha),
- 18 050 m² powierzchni użytkowej zabudowy zagrodowej (na terenach o powierzchni ok. 139 ha),
- 790 m² powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej (na terenach o powierzchni ok. 3 ha),
- 40 500 m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej komplementarnej z funkcją mieszkaniową - usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych (na terenach o powierzchni ok. 24 ha),
- 10 800 m² powierzchni użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnictwa (na terenach o powierzchni ok. 10 ha).

9.3 Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy

Licząc szacunkową chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod nową zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, przyjęto następujące założenia:

- wyeliminowano teren usług z zielenią towarzyszącą w miejscowości Króle o pow. ok. 12 ha, na którym zgodnie z aktualnym wnioskiem ma być prowadzona gospodarka leśna (zgodnie z istniejącym użytkowaniem),
- dla wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów z funkcjami mieszanymi: mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową przyjęto udział poszczególnych funkcji: mieszkaniowej jednorodzinnej - 80%, usługowej - 20%,
- dla wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów z funkcjami mieszanymi: zagrodową, mieszkaniową, mieszkaniowo-usługową przyjęto przybliżony udział poszczególnych funkcji zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej - 25%, zagrodowej - 70% i usługowej - 5%,
- dla wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów z funkcjami mieszanymi: mieszkaniową i letniskową oraz z funkcją zabudowy rekreacji indywidualnej przyjęto udział poszczególnych funkcji: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - 70%, letniskowej - 30%,
- dla pozostałych wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów przyjęto, że mają jednolitą funkcję,

- dla wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów rolniczych przyjęto, iż nie będą tam realizowane nowe budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej (założenie to oparto o fakt, iż w ostatnim dziesięcioleciu na terenach rolnych nie powstała lub powstała jednostkowo nowa tzw. zabudowa kolonijna w gospodarstwach o wielkości powyżej średniej w gminie, mogą tam natomiast być lokalizowane budynki gospodarcze i inwentarskie, które stanowią funkcję towarzyszącą funkcji podstawowej terenu,
- przyjęto średnią powierzchnię działki budowlanej: dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 1500 m², dla zabudowy letniskowej – 2000 m², dla zabudowy zagrodowej – 4000 m²,
- szacując powierzchnię terenu faktycznie możliwą do wykorzystania przy realizacji zabudowy dopuszczonej planem uwzględniono współczynniki pomniejszające: 0,8 - odzwierciedlający zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie geometrii terenów, w tym np. niekorzystne parametry działki (zbyt wąska działka i brak możliwości terenowych by poprawić jej parametry) co uniemożliwia jej samodzielne funkcjonowanie i lokalizowanie nowej zabudowy, 0,7 - odzwierciedlający zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie obsługi komunikacyjnej, infrastrukturę techniczną oraz zieleń urządzoną towarzyszącą funkcjom mieszkaniowym oraz 0,9 dla zabudowy zagrodowej - odzwierciedlający zmniejszenie realnej powierzchni gruntu przeznaczonego pod zabudowę w gospodarstwach rolnych w związku z wykorzystaniem części terenu działki do obsługi gospodarstwa rolnego, w tym jako miejsca składowania płodów rolnych i sprzętu rolniczego (dyslokacja tych funkcji jest często nie możliwa),
- przyjęto średnią powierzchnię użytkową mieszkania na osobę 41,7 m² (przyjmując obecny trend znaczącego przyrostu powierzchni użytkowej mieszkania na osobę wynikający z danych GUS z lat 2006-2015, a także średnią powierzchnię użytkową mieszkania na osobę w krajach Europy Zachodniej) oraz że jedno mieszkanie zajmowane jest średnio przez 2,47 osoby, natomiast nie oszacowano powierzchni użytkowej budynków gospodarczych i inwentarskich gdyż ich powierzchnia użytkowa jest zależna od wielu czynników takich jak np. rodzaj produkcji rolnej, technologia, wielkość gospodarstwa. Powyższą zasadę obliczeń przyjęto analogicznie dla zabudowy letniskowej. Dla pozostałych terenów zabudowy przyjęto, że średni wskaźnik intensywności powierzchni użytkowej budynków o funkcji podstawowej do powierzchni działki budowlanej stanowi: dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynów i usług ponadpodstawowych w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych – 0,2, dla usług komplementarnych z funkcją mieszkaniową – usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych – 0,3. Powyższe wskaźniki intensywności są spowodowane dużą terenochłonnością ww. form zagospodarowania przy braku dużej powierzchni użytkowej budynków. W przypadku zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych wzięto pod uwagę, iż w ramach tych terenów będą realizowane takie funkcje jak produkcja, składy, magazyny, bazy transportowe, usługi, w tym obsługujące pojazdy takie jak stacje paliw, myjnie zewnętrzne itp., których funkcjonowanie jest związane z potrzebą realizacji otwartych powierzchni magazynowo – składowych, parkingów dla aut osobowych klientów i pracowników oraz aut ciężarowych, placów manewrowych, obiektów zewnętrznych obsługi pojazdów, a także związane jest z potrzebą kształtowaniem zieleni izolacyjnej w przypadku terenów położonych na styku z terenami mieszkaniowymi. Ponadto stosunkowo duża część realizowanych budynków położonych na terenach aktywności gospodarczej to obiekty jednokondygnacyjne – hale produkcyjne, magazyny, obiekty handlowe. W przypadku terenów usług publicznych, w szczególności szkół, czy też innych społecznych funkcji znaczną część terenu stanowią tereny zieleni, sportu i rekreacji oraz parkingi. Podobnie się ma w przypadku terenów

letniskowych, gdzie tereny zieleni wykorzystywane na cele rekreacyjne stanowią dominującą część działki.

Powierzchnia położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy	określenie udziałów typów zabudowy*	powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w zab. mieszkaniowej jednorodzinnej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w zabudowie zagrodowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zab. letniskowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zab. usługowej w ww. obszarach
		powierzchnia terenów zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych w ww. obszarach

* w obrębie ww. obszarów wyznaczonych w obowiązujących w gminie Wąsewo planach miejscowych, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, przyjęto udział poszczególnych typów (funkcji) zabudowy: dla terenów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej: mieszkaniowej jednorodzinnej - 80%, usługowej - 20%; dla terenów zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej: mieszkaniowej jednorodzinnej - 25%, zagrodowej - 70%, usługowej - 5%; dla terenów zabudowy mieszkaniowej i letniskowej oraz zabudowy rekreacji indywidualnej: mieszkaniowej jednorodzinnej - 70%, letniskowej - 30%; dla terenów usług podstawowych nieuciążliwych, w tym rzemiosła oraz przetwórstwa rolno-spożywczego oraz obiektów turystyki, sportu i rekreacji jednolite przeznaczenie - 100%; dla terenów zabudowy produkcyjnej, składów, magazynów i usług ponadpodstawowych w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnictwach: jednolite przeznaczenie - 100%.

powierzchnia terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę*	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (mieszkań)
322 380 m ²				1500 m ²		41,7 m ²		12 400 m ²
powierzchnia terenów zabudowy zagrodowej	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7 x współczynnik pomniejszający-0,9	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy zagrodowej	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę*	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej (mieszkań) w zabudowie zagrodowej
79 750 m ²				4000 m ²		41,7 m ²		1 035 m ²
powierzchnia terenów zabudowy letniskowej	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	/	średnia powierzchnia działki budowlanej w terenach zabudowy letniskowej	x	średnia powierzchnia mieszkania na osobę*	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej
34 680 m ²				2000 m ²		41,7 m ²		1 000 m ²

* przyjęto, iż jedno mieszkanie zajmowane jest średnio przez 2,47 osoby

powierzchnia terenów zabudowy usług podstawowych nieuciążliwych, w tym rzemiosła oraz przetwórstwa rolno-spożywczego oraz obiektów turystyki, sportu i rekreacji	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	x	średnia intensywność zabudowy	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy usługowej
136 400 m ²				0,3		22 900 m ²
powierzchnia terenów zabudowy produkcyjnej, składów, magazynów i usług ponadpodstawowych w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz dla terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnich	x	współczynnik pomniejszający-0,8 x współczynnik pomniejszający-0,7	x	średnia intensywność zabudowy	=	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych
694 900 m ²				0,2		77 800 m ²

Oszacowano chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, usytuowanych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych (zgodnie z przyjętym w podrozdziale 9.1. założeniem, w podanej niżej powierzchni użytkowej zabudowy nie uwzględniono powierzchni użytkowej budynków gospodarczych towarzyszących funkcji podstawowej):

- 12 400 m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (na terenach o powierzchni ok. 32 ha),
- 1 000 m² powierzchni użytkowej zabudowy zagrodowej (na terenach o powierzchni ok. 8 ha),
- 1 000 m² powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej (na terenach o powierzchni ok. 3,5 ha),
- 22 900 m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej, komplementarnej z funkcją mieszkaniową - usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych (na terenach o powierzchni ok. 14 ha),
- 77 800 m² powierzchni użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodnich (na terenach o powierzchni ok. 70 ha).

9.4. Wnioski dotycząca zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikające z analiz opisanych w pkt 9.1 - 9.3

Porównując maksymalne w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę (w podziale na funkcje zabudowy) oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy (w podziale na funkcje zabudowy) możliwą do zrealizowania w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i możliwą do zrealizowania na podstawie prawa miejscowego położoną poza tymi obszarami ustalono, iż w gminie Wąsewo istnieje zapotrzebowanie na wytyczenie terenów nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz poza terenami zabudowy wyznaczonymi w planach miejscowych, o powierzchni (zgodnie z przyjętym w podrozdziale 9.1. założeniem, że w podanej niżej powierzchni użytkowej zabudowy nie uwzględnia się powierzchni użytkowej budynków gospodarczych towarzyszących funkcji podstawowej) odpowiadającej około:

- 19 400 m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (co odpowiada ok. 50,5 ha powierzchni terenu)
- 9 900 m² powierzchni użytkowej zabudowy zagrodowej (co odpowiada ok. 76,3 ha powierzchni terenu),

- 300 m² powierzchni użytkowej zabudowy letniskowej (co odpowiada ok. 1 ha powierzchni terenu),
- 25 600 m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej komplementarnej z funkcją mieszkaniową – usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych (co odpowiada ok. 15 ha powierzchni terenu),
- 33 900 m² powierzchni użytkowej zabudowy produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych (co odpowiada ok. 30 ha powierzchni terenu).

maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (w podziale na funkcje), wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy (w podziale na funkcje zabudowy)	-	chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy (w podziale na funkcje)	-	chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę (w podziale na funkcje) poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, gdzie istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy (w podziale na funkcje zabudowy)	=	zapotrzebowanie na wytyczenie terenów nowej zabudowy (w podziale na funkcje), poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę (w podziale na funkcje zabudowy) wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy (w podziale na funkcje zabudowy)
---	---	---	---	---	---	--

9.5. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy oraz możliwości ich finansowania

Dokładne oszacowanie potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z wytyczenia nowych terenów zabudowy jest zadaniem dość trudnym. Decydujące znaczenie ma w tym przypadku przyszła lokalizacja nowych terenów zabudowy w nawiązaniu do istniejącej sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej oraz społecznej, która zostanie przesądzona w następnym etapie sporządzania Studium – Kierunkach zagospodarowania przestrzennego. Na obecnym etapie sporządzania tego dokumentu przyjęto zatem założenia, którymi później należy się kierować wytyczając nowe tereny zabudowy. Podstawowym z nich jest założenie, że w pierwszej kolejności zostaną wytyczone nowe (w stosunku do stanu istniejącego zagospodarowania i wyznaczonych terenów zabudowy w obowiązujących planach miejscowych) tereny zabudowy w wytypowanych przy ustalaniu chłonności, obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, a w następnej kolejności w obszarach położonych w miarę możliwości wzdłuż istniejących dróg publicznych oraz w rejonach obsługiwanych przez sieci infrastruktury technicznej, których finansowanie należy do zadań własnych gminy (przede wszystkim wodociąg, który obsługuje dominującą część gminy, a także sieć kanalizacyjną w miarę jej rozbudowy).

W przeprowadzonych analizach ekonomicznych, środowiskowych i społecznych służących określeniu potrzeb i możliwości rozwoju gminy oszacowano możliwości finansowania przyjętych do realizacji inwestycji (określonych jako najbardziej potrzebnych) w perspektywie 20 lat. Założenia finansowe oraz podsumowanie możliwości finansowania przez gminę inwestycji wynikających z konieczności realizacji zadań własnych gminy zawiera rozdział 7. Wynika z nich ogólnie, iż dla obszaru gminy, w wyniku realizacji ustaleń kierunkowych niniejszego Studium, tj. m.in. powiększenia obszarów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, letniskowej, usług podstawowych oraz produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, zgodnie z określonym we wcześniejszych rozdziałach zapotrzebowaniem, przewiduje się konieczność rezerw budżetowych na wykonanie inwestycji z zakresu zadań własnych gminy.

Realizacja potencjalnych inwestycji dotyczących obiektów infrastruktury społecznej (dot. obiektu służby zdrowia, ewentualnie opieki nad seniorami), w odniesieniu do omówionych we wcześniejszych rozdziałach założeń, w tym naddatku dotychczasowej powierzchni usług

publicznych w gminie w perspektywie 20 lat, a także dotyczących nakładów finansowych, jak również przy uwzględnieniu możliwości pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł, w tym z programów rządowych, w perspektywie 2037 r., będzie możliwa ze środków finansowych zabezpieczonych w kolejnych budżetach gminy.

Natomiast w zakresie nakładów finansowych dotyczących inwestycji komunikacyjnych i infrastruktury technicznej uwarunkowania ekonomiczne gminy nie ograniczają możliwości rozwoju zamierzonych funkcji terenu zakładając realizację wyżej opisanego założenia, tj. lokalizowania nowej zabudowy przede wszystkim w zasięgu obsługi poprzez istniejące drogi publiczne oraz sieci infrastruktury technicznej i w ich sąsiedztwie. Nie mniej zakłada się, że lokalizacja części nowych terenów zabudowy będzie mogła wymagać realizacji nowych niewielkich odcinków dróg publicznych oraz rozbudowy infrastruktury technicznej, dotyczy to m.in. zaplanowanych już w prawie miejscowym terenów zabudowy w zasięgu obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Przewiduje się, że oszacowane w rozdziale 7 środki finansowe budżetu gminy z podziałem na poszczególne grupy wydatków inwestycyjnych przeznaczonych do 2025 r., będą wystarczające na realizację ww. wydatków. Gmina jest wyposażona w podstawowe sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym ma dostęp do sieci przesyłowych, sieć komunikacyjna jest rozbudowana i zapewnia dogodną obsługę na poziomie lokalnym i ponadregionalnym, w związku z powyższym zakładane kwoty wydatków inwestycyjnych w budżecie gminy przedstawione w ww. rozdziale zostaną przeznaczone przede wszystkim na dalszą, sukcesywną rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej, ewentualnie również w niewielkim stopniu sieci wodociągowej oraz modernizację (przebudowę i remonty) istniejących dróg, a także rozbudowę w niewielkim stopniu dróg gminnych wraz z sieciami infrastruktury technicznej dla nowych, zaplanowanych już w prawie miejscowym terenów zabudowy znajdujących się w zasięgu obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Zakładane dotychczas udziały środków finansowych przeznaczane na drogi publiczne i infrastrukturę techniczną pozwalają wnioskować, iż utrzymanie się podobnych tendencji budżetowych w kolejnych, po 2025 r., latach pozwoli na przeprowadzenie rozbudowy układu komunikacyjnego wraz z siecią kanalizacji sanitarnej i siecią wodociągową dla potrzeb nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Przyjmuje się, biorąc pod uwagę wcześniejsze analizy, iż w latach 2026-2037 gmina zrealizuje obowiązek budowy nowych dróg gminnych wraz z infrastrukturą wodno-kanalizacyjną poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na nowych terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej i letniskowej (wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych, a także możliwych do realizacji na podstawie wniosków zawartych w rozdziale 9.4), a na nowych terenach usługowych i produkcyjno-usługowych obowiązek zapewnienia obsługi komunikacyjnej i obsługi w infrastrukturę techniczną, w głównej mierze przejmą prywatni inwestorzy. Zakładając, iż na 1 ha terenów zabudowy mieszkaniowej niezbędne jest wykonanie odcinka 200 metrów drogi dla zapewnienia dostępu do drogi publicznej każdej potencjalnej działki budowlanej (o średniej pow. 1500 m²) otrzymujemy dla 172 ha terenów inwestycyjnych (zgodnie z wnioskami rozdziałów 9.3. i 9.4) konieczność zapewnienia przez gminę finansowania budowy ok. 35 km nowych dróg gminnych.

Przyjmując realny koszt budowy drogi gminnej wraz z siecią wodociągową i kanalizacyjną oraz kosztem wykupu gruntu na uśrednionym poziomie 1,2 mln zł / 1 km drogi niezbędne jest zarezerwowanie środków finansowych na ten cel w wysokości ok. 42 mln zł.

Zakładając, iż realizacja inwestycji nastąpi w latach 2026-2037, powyższy koszt powinien być uwzględniony w budżetach gminy z ww. lat, a więc w rocznych budżetach przyjmowanych od 2026 r. będzie to koszt rzędu 3,5 mln zł/rok. Takie nakłady inwestycyjne są porównywalne do danych budżetowych z lat 2005-2016, kiedy to wydatki majątkowe inwestycyjne wynosiły

średnio po ok. 3,5 mln zł/rok (od 1,6 mln w 2005 r. do 7,3 mln w 2015 r.) oraz są minimalnie niższe od przewidywanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy na lata 2016-2025 (zakłada się wydatki majątkowe średnio rzędu 3,4 mln zł/rok (od 1,3 mln w 2022 r. do 9,5 mln w 2018 r.)). Jak wskazano we wcześniejszej części opracowania udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem wynosił w dotychczasowych rocznych budżetach gminy średnio po ok. 1,6 mln zł, zwiększonych na wydatki dotyczące uzupełniającej rozbudowy infrastruktury technicznej rzędu 100 tys. zł, co łącznie z rezerwami na infrastrukturę społeczną daje kwotę ogólną ok. 2,6 mln zł, natomiast w budżecie na 2018 r. zarezerwowano środki na wydatki majątkowe inwestycyjne rzędu 3,9 mln zł, co świadczy, iż gmina Wąsewo będzie posiadała możliwości finansowe wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej, a także społecznej dla nowych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej i letniskowej wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych oraz możliwych do wyznaczenia w Studium, wynikających z zapotrzebowania na wytyczenie terenów nowej zabudowy, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Gmina Wąsewo jest gminą wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, którą zamieszkuje 4398 osób (według danych GUS na 31.12.2016 r.). Przyjmuje się, że zaludnienie gminy w perspektywie najbliższych 20 lat będzie stopniowo maleć i w roku 2037 ilość osób w gminie będzie wynosiła 3755. Zmianie ulegać będzie również struktura wieku społeczeństwa - wzrastać będzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, maleć zaś liczba osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wraz z zachodzącymi zmianami gospodarczymi, w tym w strukturze rolnictwa - wzrostem obszarowym indywidualnych gospodarstw rolnych, zmniejszeniu zgodnie z istniejącym trendem ulegnie liczba bezpośrednio zatrudnionych w rolnictwie. W dłuższym okresie spowoduje to zmiany w przestrzennym rozmieszczeniu ludności i jej koncentrację przy pozarolniczych ośrodkach pracy, w szczególności w obszarach podmiejskich, w tym przypadku w rejonie Ostrowi Mazowieckiej i Ostrołęki, oraz w ośrodkach o dogodnej dostępności do większych miast. Wzrośnie także liczba zatrudnionych przy obsłudze ludności. Zgodnie z obowiązującymi trendami zmianom podlegać będzie również komfort zamieszkania, w tym wzrastać będzie powierzchnia mieszkań przypadająca na osobę.

Szansę rozwojową gminy Wąsewo należy wiązać głównie z rozwojem rolnictwa, funkcji obsługi mieszkańców gminy oraz obsługi transportu, a także z rozwojem przedsiębiorczości, m.in. związanej z produkcją żywności lub budownictwem.

O ważnej roli rolnictwa w gminie przesądza znaczny areał użytków rolnych stosunkowo dobrej jakości w środkowej i północnej części gminy oraz duża liczba ludności pracującej w gospodarstwach rolnych. Szczególnie korzystne warunki do rozwoju rolnictwa występują w północnej części gminy. Ze względu na niższą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej część południowa gminy jest predysponowana do rozwoju funkcji poza rolniczych - innych dziedzin gospodarki, a także ochrony przyrody.

Z uwagi na zasoby i walory środowiska przyrodniczego oraz na zachowane zabytki kultury materialnej, na obszarze gminy, zwłaszcza w południowej jej części, w sąsiedztwie kompleksu leśnego Puszczy Białej może rozwijać się funkcja rekreacyjna związana z wypoczynkiem na własnych działkach rekreacyjnych oraz w gospodarstwach agroturystycznych. Predyspozycje dla funkcji rekreacyjnej występują również w środkowo-zachodniej części gminy, a także w miejscowościach położonych w części północno-wschodniej i wschodniej gminy, gdzie występują duże zbiorniki wodne powstałe po wyeksploatowaniu złóż kopaliny.

Z rozwojem wspomnianych funkcji wiąże się potrzeba zmiany możliwości zagospodarowania przestrzennego w gminie, której celem jest tworzenie optymalnych warunków funkcjonowania gospodarki i zapewnienie jak najlepszych warunków środowiska zamieszkania ludności gminy.

Rozwój zagospodarowania jest ściśle związany z naturalnymi zasobami środowiska przyrodniczego, jak też z działalnością ludzi - mieszkańców gminy, a zwłaszcza z działalnością i przedsiębiorczością Samorządu oraz jego polityką w zakresie rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

Dalszy rozwój zagospodarowania będzie w dominującej części podporządkowany istniejącemu układowi przestrzennemu. Dotyczy to zwłaszcza rozwoju zagospodarowania mieszkaniowego i towarzyszącego mu zagospodarowania usługowego. Szczególna uwaga będzie zwrócona na lokalizację i kształtowanie przestrzenne obszarów produkcyjno-usługowych jako centrów wzrostu ekonomicznego zlokalizowanych głównie przy drodze krajowej.

Niniejsze Studium w dużym stopniu utrzymuje kierunki struktury funkcjonalno-przestrzennej określone w dotychczasowym Studium. Zmiany wprowadzone w niniejszym dokumencie wynikają z aktualnej analizy uwarunkowań, w tym bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, wniosków złożonych przez właścicieli gruntów, zmiany przepisów oraz przejęcia w 2018 r. przez Sejmik Województwa nowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego. Określając w Studium kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz w przeznaczeniu terenów nie uwzględniono wytycznych określonych w audycie krajobrazowym, gdyż nie został on dotychczas opracowany dla województwa mazowieckiego.

Dotychczasowa struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy zostaje zachowana poprzez kontynuowanie zasad rozmieszczenia przeznaczenia w następujący sposób:

- poprzez koncentrację usług, w tym publicznych w miejscowości gminnej, a także Brudkach Starych, Grądach i Przyborowiu;
- poprzez lokalizację zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej w poszczególnych sołectwach głównie w oparciu o wykształcony układ komunikacyjny, w strefie obsługi przez sieci infrastruktury technicznej;
- poprzez lokalizację zabudowy z zakresu usług, produkcji, składów i magazynów oraz obsługi komunikacji samochodowej w rejonach węzłów komunikacyjnych wiążących drogę krajową z układem dróg powiatowych i gminnych, a także w rejonie miejscowości gminnej;
- poprzez lokalizację zabudowy wypoczynkowej w obszarze o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych podstawowo w południowej części gminy;
- poprzez zachowanie dotychczasowego przeznaczenia obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych: kompleksów leśnych w tym stanowiących korytarze ekologiczne rangi międzynarodowej i regionalnej oraz doliny niewielkich cieków wodnych;
- poprzez wskazanie zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych w Przyborowiu, Kolonii Przyborowiu i Zgorzałowie dla potrzeb rolnictwa i rekreacji.

Planując nowe (w stosunku do stanu istniejącego zagospodarowania) tereny zabudowy w perspektywie roku 2037 przyjęto:

- stopniową likwidację substandardowych zasobów mieszkaniowych,
- osiągnięcie wskaźnika 41,7 m² powierzchni użytkowej mieszkania lub budynku letniskowego na osobę jako docelową wartość przeciętną dla gminy, przy założeniu, że jedno mieszkanie lub budynek letniskowy będzie zajmowane średnio przez 2,47 osoby,
- kontynuację zabudowy na terenach wyznaczonych w planach miejscowych, a dotychczas nie zabudowanych, za wyjątkiem wyznaczonego w planie miejscowym terenu usług z zielenią towarzyszącą w miejscowości Króle o powierzchni ok. 12 ha, na którym zgodnie z aktualnym wnioskiem ma być prowadzona gospodarka leśna. Ponadto biorąc pod uwagę zaobserwowane tendencje w gminie zmniejszania się obecnego udziału tzw. zabudowy kolonijnej oraz braku nowych tego typu zabudowań sytuowanych na terenach rolnych z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej wyznaczonych w planach miejscowych w obszarze gminy od ponad 10 lat, zakłada się, że na terenach rolnych będą powstawały jedynie budynki inwentarskie i gospodarcze nie zaś nowe zagrody z budynkami mieszkalnymi - ewentualny udział nowych budynków mieszkalnych na wyznaczonych terenach rolnych z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej do pozostałych budynków mieszkalnych w gminie należy uznać za marginalny,

- wzrost udziału budownictwa mieszkaniowego, letniskowego i zagrodowego na dużych działkach budowlanych, odpowiednio o powierzchniach - 1500 m², 2000 m² i 4000 m², jako najbardziej funkcjonalnej i pożądanej formie zabudowy na obszarze gminy wiejskiej,
- dużą terenochłonność terenów zabudowy o funkcji usługowej oraz produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, przy ograniczonej powierzchni użytkowej budynków. Wzięto pod uwagę, iż w ramach tych terenów będą realizowane funkcje, których funkcjonowanie jest związane z potrzebą realizacji otwartych powierzchni magazynowo - składowych, parkingów dla aut osobowych klientów i pracowników oraz aut ciężarowych, placów manewrowych, obiektów zewnętrznych obsługi pojazdów, a także związane jest z potrzebą kształtowania zieleni izolacyjnej w przypadku terenów położonych na styku z terenami mieszkaniowymi, ponadto stosunkowo duża część realizowanych w terenach usług i terenach produkcyjno-usługowych budynków to obiekty jednokondygnacyjne - obiekty handlowe, magazyny, hale produkcyjne. W przypadku terenów usług publicznych, w szczególności szkół czy też innych funkcji społecznych znaczną część terenu stanowią tereny zieleni, sportu i rekreacji oraz parkingi. Z tych względów przyjęto, że realny średni wskaźnik powierzchni użytkowej budynków o funkcji podstawowej na działce budowlanej wynosi: dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynów i usług ponadpodstawowych w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych - 0,2, dla usług podstawowych, w tym rzemiosła oraz przetwórstwa rolno-spożywczego oraz obiektów turystyki, sportu i rekreacji - 0,3.

Zmiany dotyczące przekształceń w przeznaczeniu terenów zabudowy - ich zasięgu powierzchniowego - w odniesieniu do funkcji mieszkaniowej, zagrodowej, letniskowej, usług podstawowych oraz do funkcji produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, a także wskaźników zagospodarowania tych terenów, wynikają z analiz przeprowadzonych na etapie opracowywania Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, w tym bilansu terenów przeznaczonych na zabudowę. Przeliczając określone na poprzednim etapie zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy (w podziale na funkcje zabudowy) na zapotrzebowanie na nowe (w stosunku do istniejącego sposobu zagospodarowania) tereny zabudowy wzięto pod uwagę następujące uwarunkowania pomniejszające realną możliwość zagospodarowania terenów:

- zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie geometrii terenów, w tym np. niekorzystne parametry działki (zbyt wąska działka i brak możliwości terenowych by poprawić jej parametry), co uniemożliwia jej samodzielne funkcjonowanie i lokalizowanie nowej zabudowy - problem ten odzwierciedla współczynnik pomniejszający 0,8 przyjęty dla wszystkich typów terenów zabudowy,
- zmniejszenie realnej wielkości gruntów pozostających do dyspozycji inwestorów z uwagi na uwzględnienie obsługi komunikacyjnej, infrastrukturę techniczną oraz zieleni urządzoną towarzyszącą funkcjom mieszkaniowym - problem ten odzwierciedla współczynnik pomniejszający 0,7 przyjęty dla wszystkich typów terenów zabudowy,
- zmniejszenie realnej powierzchni gruntu przeznaczonej pod zabudowę w gospodarstwach rolnych w związku z wykorzystaniem części terenu działki do obsługi gospodarstwa rolnego, w tym jako miejsca składowania płodów rolnych i sprzętu rolniczego (dyslokacja tych funkcji jest często niemożliwa) - problem ten odzwierciedla współczynnik pomniejszający 0,9 przyjęty dla terenów zabudowy zagrodowej.

Zmiany dotyczące wytyczenia nowych (lub powiększenia istniejących) obszarów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego, produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego - z urządzeń wytwarzających energię o mocy

przekraczającej 100 kW, infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej, w tym cmentarza, wynikają ze złożonych wniosków osób prywatnych i postulatów instytucji.

W Studium wyodrębniono w obszarze gminy następujące strefy o zróżnicowanej polityce zagospodarowania przestrzennego:

- **Strefę wielofunkcyjną o dominacji funkcji mieszkaniowej:** obszary zabudowy mieszkaniowej lub usługowej (MU), obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub usługowej (RMU), obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub letniskowej (RML);
- **Strefę wielofunkcyjną o dominacji funkcji usługowej i produkcyjnej:** obszary usług z zielenią towarzyszącą (UZP), obszary zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych (ZP), obszary zabudowy produkcyjno-usługowej (PU), obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego - z urządzeń wytwarzających energię o mocy przekraczającej 100 kW (PE), obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego (PG);
- **Strefę obszarów infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej:** cmentarze (ZC), oczyszczalnie ścieków (K), obszary gospodarki odpadami (O), ujęcia i stacje uzdatniania wody (W), stacje bazowe telefonii komórkowej (T);
- **Strefę rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:** obszary lasów i zadrzewień (ZL), obszary rolne (R) oraz obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego (RPG).

W rozdziale 2 - Polityka przestrzenna gminy, określono szczegółowo dopuszczone w ramach ww. obszarów przeznaczenie terenów.

Biorąc pod uwagę przeanalizowane zapotrzebowanie na różne funkcje zabudowy, przyjęto, że w ogólnej powierzchni nowo planowanych obszarów zabudowy położonych w strefie wielofunkcyjnej o dominacji funkcji mieszkaniowej będą dominowały tereny zabudowy zagrodowej, które będą stanowiły około 55% powierzchni tych nowych terenów zabudowy. Tereny zabudowy mieszkaniowej będą stanowiły ponad 37% tej nowej zabudowy, tereny usług komplementarnych z funkcją mieszkaniową - usług podstawowych, w tym usług publicznych i społecznych około 5,5%, zaś tereny zabudowy letniskowej ponad 2% powierzchni nowych terenów zabudowy położonych w strefie wielofunkcyjnej o dominacji funkcji mieszkaniowej. W stosunku do istniejącego stanu zagospodarowania zaplanowano powiększenie obszarów zabudowy tej strefy o około 286 ha, w tym w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej około 217 ha, zaś w obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod nową zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej około 46 ha.

W strefie wielofunkcyjnej o dominacji funkcji usługowej i produkcyjnej w obszarach usług z zielenią towarzyszącą oraz obszarach zabudowy produkcyjno-usługowej, biorąc pod uwagę przeanalizowane zapotrzebowanie na różne funkcje zabudowy, przyjęto, iż tereny o funkcji usługowej będą stanowiły 26% tych nowych obszarów, zaś tereny o funkcji produkcji, magazynów i usług ponadpodstawowych, w tym związanych z obsługą komunikacji samochodowej oraz terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych będą stanowiły 74% tych nowych obszarów. W stosunku do istniejącego stanu zagospodarowania zaplanowano powiększenie obszarów usług z zielenią towarzyszącą oraz obszarów zabudowy produkcyjno-usługowej o ponad 142 ha, w tym w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej około 27 ha, zaś w obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod nową zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej nieco ponad 81 ha.

Ponadto na podstawie wniosków o zmianę przeznaczenia zaplanowano nowe obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego oraz obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego - z urządzeń wytwarzających energię

o mocy przekraczającej 100 kW łącznie na obszarze ponad 20 ha. W stosunku do istniejącego stanu zagospodarowania nie zaplanowano powiększenia obszarów zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych.

W ramach strefy terenów gospodarki komunalnej i obsługi technicznej nastąpiło powiększenie obszarów gospodarki odpadami o około 0,4 ha (PSZOK na działce gminnej) oraz ujęcia i stacji uzdatniania wody o około 0,5 ha, a także cmentarza czynnego o około 1,8 ha (rezerwa terenów w obrębach geodezyjnych Mokrylas i Wąsewo), w tym około 1,3 ha stanowią tereny wyznaczone w planach miejscowych pod tę funkcję.

W obrębie poszczególnych terenów obowiązują zasady zagospodarowania określone w niniejszym Studium, jak również wynikające z przepisów odrębnych dotyczących m.in. form ochrony przyrody (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała PLB 140007), form ochrony dóbr kultury i krajobrazu kulturowego, a także stref związanych z obecnością urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji oraz cmentarza.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

W Studium wyodrębniono strefy funkcjonalno-przestrzenne, w ramach których wydzielono obszary o przewadze danych funkcji. Obszary, oznaczone wydzieleniem kolorystycznym oraz symbolami literowymi, a także w zależności od potrzeb symbolem cyfrowym, określone są na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”. Zasięg wyznaczonych w Studium obszarów należy traktować jako przybliżony schemat ich przebiegu. Niniejsze studium określa przeznaczenie terenów o powierzchni co najmniej 1 ha. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granice terenów zostaną jednoznacznie określone za pomocą linii rozgraniczających w wyniku analizy aktualnej ewidencji gruntów, stanu prawnego, aktualnego zagospodarowania, szczegółowej analizy uwarunkowań oraz dokładniejszej skali opracowania.

W obrębie stref funkcjonalno-przestrzennych, poza wymienionym niżej przeznaczeniem obszaru, możliwa jest również lokalizacja terenów infrastruktury technicznej i komunikacji, a w strefach wielofunkcyjnych o dominacji funkcji mieszkaniowej oraz o dominacji funkcji usługowej i produkcyjnej również terenów zieleni urządzonej lub nieurządzonej, parkingów, terenów sportu i rekreacji, a także terenów rolnych i lasów.

W Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 lokalizację terenów towarzyszących wyżej wymienionym funkcjom należy uzależnić od ustaleń Planu zadań ochronnych tego Obszaru oraz od lokalizacji miejsc gniazdowania i żerowania ptaków, będących przedmiotem ochrony w tym Obszarze.

Przy formułowaniu ustaleń planów miejscowych należy indywidualnie rozważyć zasadność przyjętego w Studium przeznaczenia z możliwością dokonania koniecznych ograniczeń dla wskazanych funkcji i ustalić formy realizacji zabudowy. Wybór i ewentualne ograniczenia dla przeznaczenia terenów w planie miejscowym winien wynikać m.in. z analizy wzajemnych relacji planowanych funkcji oraz ich lokalizacji dla każdego z wyznaczanych terenów z uwzględnieniem restrykcji wynikających z przepisów odrębnych oraz ustaleń Studium.

W planach miejscowych dopuszcza się możliwość weryfikacji podanych w Studium parametrów i wskaźników w zależności od czynników terenowych i ich zmianę jednak nie więcej niż o 10% podanych w niniejszym Studium wartości.

Do terenów wyłączonych spod zabudowy zalicza się:

- wody powierzchniowe;
- obszary rolne, bez dopuszczenia zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień;
- obszary lasów i zadrzewień;
- obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego.

Zakaz zabudowy na tych obszarach nie dotyczy obiektów budowlanych, których lokalizacja jest zgodna z przepisami odrębnymi i z ustaleniami Studium.

Ograniczenia lokalizacji zabudowy a także ograniczenia w zagospodarowaniu terenów dotyczą również takich terenów jak: strefy od urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji, strefy wokół cmentarza czynnego, Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała PLB 140007, obszarów i terenów górniczych, co wynika z przepisów odrębnych, oraz obszarów położonych w obrębie Systemu Przyrodniczego Gminy, co wynika z ustaleń Studium.

Na terenie gminy nie wyznaczono terenów, gdzie istnieje możliwość lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Strefa wielofunkcyjna o dominacji funkcji mieszkaniowej:

MU – obszary zabudowy mieszkaniowej lub usługowej obejmujące:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- tereny istniejącej zabudowy zagrodowej;
- tereny zabudowy usług publicznych;
- tereny zabudowy pozostałych usług.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **MU**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej:
60% dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
30% dla terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zabudowy zagrodowej,
20% dla terenów zabudowy usługowej;
- maksymalna wysokość budynków:
15 m – mieszkalnych w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej,
10 m – mieszkalnych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej,
12 m – usługowych i gospodarczych w zabudowie zagrodowej,
6 m – gospodarczych i garaży w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

RMU – obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub usługowej, obejmujące:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- tereny zabudowy zagrodowej;
- tereny zabudowy usług publicznych;
- tereny pozostałych usług;
- istniejące tereny zabudowy produkcyjno-magazynowej.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **RMU**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej:
60% dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
30% dla terenów zabudowy zagrodowej,
20% dla terenów zabudowy usługowej oraz terenów istniejącej zabudowy produkcyjno-magazynowej;
- maksymalna wysokość budynków:
12 m - usługowych, gospodarczych w zabudowie zagrodowej, produkcyjnych i magazynowych,
10 m - mieszkalnych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej;
6 m - gospodarczych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

RML - obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub letniskowej obejmujące:

- tereny zabudowy zagrodowej;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- tereny zabudowy letniskowej.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **RML**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej:
70% dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej,
30% dla terenów zabudowy zagrodowej;
- maksymalna wysokość budynków:
10 m - mieszkalnych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz gospodarczych w zabudowie zagrodowej;
8 m - letniskowych;
6 m - gospodarczych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej;

Strefa wielofunkcyjna o dominacji funkcji usługowej i produkcyjnej:

UZP - obszary usług z zielenią towarzyszącą, obejmujące:

- tereny zabudowy usługowej, w tym z zakresu usług publicznych;
- tereny zieleni urządzonej;
- tereny sportu i rekreacji;
- dopuszcza się lokalizację budynków lub lokali mieszkalnych właścicieli lub zarządców obiektów usługowych.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **UZP**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 50%;
- maksymalna wysokość budynków: 12 m, za wyjątkiem obiektów sakralnych.

PU - obszary zabudowy produkcyjno-usługowej, obejmujące:

- tereny zabudowy usługowej;
- tereny zabudowy produkcyjnej, w tym produkcji energii z odnawialnych źródeł energii o mocy poniżej 100 kW, za wyjątkiem elektrowni wiatrowych;
- tereny składów lub magazynów;
- tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych;

- tereny obsługi komunikacji samochodowej, w tym parkingi, stacje paliw, stacje obsługi pojazdów, myjnie;
- dopuszcza się lokalizację budynków lub lokali mieszkalnych właścicieli lub zarządców obiektów przeznaczenia podstawowego.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **PU**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 20%, za wyjątkiem terenów obsługi komunikacji samochodowej;
- maksymalna wysokość budynków: 15 m;

PE - obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego (lokalizacji kolektorów - ogniw fotowoltaicznych) - z urządzeń wytwarzających energię o mocy przekraczającej 100 kW.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **PE**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 10%.

PG - obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego, obejmujące:

PG1 - tereny istniejących zakładów eksploatacji powierzchniowej kopalin pospolitych, które posiadają udokumentowane złoża (dla których wyznaczono tereny i obszary górnicze);

PG2 - potencjalne tereny pod eksploatację kruszywa naturalnego (dla których wydano koncesje na poszukiwanie i rozpoznanie złoża oraz tereny przeznaczone pod zakłady przerobcze, a także kolejne planowane tereny pod eksploatację kruszywa naturalnego; eksploatacja możliwa po uzyskaniu wymaganych prawem koncesji).

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **PG**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 5%.

ZP - obszary zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych, obejmujące:

- tereny zieleni urządzonej;
- tereny sportu i rekreacji oraz obsługi imprez masowych, w tym zabudowy usług sportowych;
- tereny ogrodów działkowych.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **ZP**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 70%;
- maksymalna wysokość budynków: 6 m, za wyjątkiem budynków usług sportu: 12 m.

Strefa obszarów infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej:

ZC1 i **ZC2** - cmentarze: czynny zlokalizowany w miejscowości Wąsewo oznaczony symbolem **ZC1**, nieczynny w miejscowości Brzezienko oznaczony symbolem **ZC2**.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **ZC**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 25%.

O1 i O2 – obszary gospodarki odpadami: gminny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) w miejscowości Wąsewo oznaczony symbolem O1 oraz nieczynne składowisko odpadów stałych w miejscowości Króle (d. Brzezienko Rościszewskie) oznaczone symbolem O2.

W – ujęcia i stacje uzdatniania wody.

K – oczyszczalnie ścieków.

T – stacje bazowe telefonii komórkowej.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolami: **O, W, K, T**:

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna na działce budowlanej: 20%.

Strefa rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

ZL – obszary lasów i zadrzewień, obejmujące lasy i zadrzewienia, w tym lasy ochronne i objęte formami ochrony przyrody (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała), dla których obowiązują przepisy odrębne.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **ZL**, dla budynków związanych z gospodarką leśną:

- maksymalna wysokość budynków: 10 m.

R1 – obszary rolne, bez dopuszczenia zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień, obejmujące:

- grunty rolne III klasy bonitacyjnej z zakazem zabudowy wchodzącej w skład gospodarstw rolnych i służącej produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu, za wyjątkiem płyt gnojowych oraz zbiorników na płynne odchody zwierzęce realizowanych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- istniejące obiekty budowlane.

R2 – obszary rolne z dopuszczeniem zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień, obejmujące: grunty rolne od IV do VI klasy bonitacyjnej (w tym również niewielkie zbiorniki wodne, tereny pod urządzenia melioracji wodnych, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne) oraz nieużytki, w tym tereny objęte formami ochrony przyrody, dla których obowiązują przepisy odrębne.

Dopuszcza się:

- sposoby zagospodarowania zgodne z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych, w tym realizację zabudowy zagrodowej oraz rozbudowę i przebudowę istniejących obiektów budowlanych. Podstawową zasadą zabudowywania tych obszarów powinno być lokalizowanie nowych terenów zabudowy w powiązaniu z istniejącymi urządzeniami infrastruktury technicznej, a także infrastrukturą społeczną. Zakazuje się lokalizacji nowej zabudowy zagrodowej w obrębie Systemu Przyrodniczego Gminy (SPG) (wyznaczonego na rysunku Studium). W Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała, poza SPG, lokalizacja tej zabudowy powinna być ograniczona i powinna uwzględniać cele i przedmioty ochrony tego Obszaru;
- wprowadzenie zalesień, podstawowo tak, aby tworzyły zwarte kompleksy leśne, a także uzupełnianie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych. W obrębie Systemu Przyrodniczego Gminy zakazuje się wprowadzania zalesień na łąkach i pastwiskach. Wprowadzenie zalesień w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza

Biała, poza łąkami i pastwiskami położonymi w SPG, należy ograniczyć zgodnie z ustaleniami Planu zadań ochronnych tego Obszaru i uzależnić od lokalizacji miejsc gniazdowania i żerowania gatunków ptaków, będących przedmiotem ochrony w tym Obszarze tak, aby wprowadzenie zalesień nie spowodowało pogorszenia warunków siedliskowych tych gatunków.

Kierunki i wskaźniki urbanistyczne zagospodarowania przestrzennego obszarów oznaczonych symbolem **R2**:

- maksymalna wysokość budynków:
10 m – budynki mieszkalne;
12 m – budynki gospodarcze.

RPG – obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego bez dopuszczenia zabudowy.

Obszary oznaczone symbolem **RGP** wymagają rekultywacji. Kierunek rekultywacji – tereny rolne, leśne lub wody.

Do obszarów przestrzeni publicznej w gminie Wąsewo zalicza się oznaczone na rysunku Studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” obszary zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych w miejscowościach: Grądy, Trynosy Osiedle, Wąsewo, Wąsewo Kolonia i Zastawie.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

System Przyrodniczy Gminy

System Przyrodniczy Gminy (SPG) Wąsewa został wyznaczony w celu ochrony funkcjonowania przyrodniczego tj. hydrologicznego, klimatycznego i biologicznego. W obrębie SPG funkcji przyrodniczej podporządkowane są inne funkcje użytkowe terenów. SPG został wyodrębniony w oparciu o doliny cieków wodnych oraz tereny lasów i jest powiązany z obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, w tym położonymi poza granicami gminy, przez co warunkuje integralność regionalnego systemu przyrodniczego.

W celu zapewnienia ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej SPG w relacjach lokalnych i z regionalnym układem powiązań przyrodniczych, w obrębie SPG ustala się:

- a) pozostawienie obszarów w dotychczasowym ekstensywnym użytkowaniu, w tym na terenach rolnych (R1 i R2) w dolinach rzecznych i zagłębieniach bezodpływowych zachowanie istniejących łąk i pastwisk z zadrzewieniami oraz nie wprowadzenie nowych zalesień na tych gruntach;
- b) ograniczenie naruszania walorów przyrodniczych i krajobrazowych;
- c) ograniczenie usuwania zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, łąkowych, nadwodnych i przydrożnych, za wyjątkiem niezbędnych działań związanych z budową lub przebudową infrastruktury komunikacyjnej i technicznej;
- d) ograniczenie naruszania stosunków wodnych w celu zachowania stabilności hydrologicznej, w tym zakaz likwidacji i przekształceń naturalnych zbiorników wodnych oraz obszarów podmokłych,
- e) zakaz wykonywania prac ziemnych zniekształcających rzeźbę terenu w sposób istotny i trwałe, za wyjątkiem prac związanych z realizacją niezbędnych urządzeń infrastruktury komunikacyjnej i technicznej;

f) zakaz lokalizowania nowych terenów zabudowy zagrodowej w obrębie obszarów rolnych z dopuszczeniem zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień oznaczonych symbolem R2.

Powyższe ustalenia określone w punktach od a) do e) nie dotyczą czasowo, wyznaczonych w Studium obszarów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego (PG1 i PG2), w okresie użytkowania tych obszarów zgodnego z przeznaczeniem, a także nie dotyczą wyznaczonych w Studium obszarów zabudowy.

Obszary i obiekty ochrony przyrody

W gminie Wąsewo ochronie przyrody podlegają następujące obiekty i obszary:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała PLB 140007,
- użytek ekologiczny – oddział 24d, położony w Leśnictwie Czary, obręb Długosiodło,
- 5 pomników przyrody.

Dla wymienionych wyżej obszarów i obiektów obowiązują odpowiednie przepisy odrębne ustanowione na podstawie ustawy o ochronie przyrody. W Studium wskazuje się obowiązek przestrzegania tych przepisów i uwzględnienia ich w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

W obszarze Natura 2000 zgodnie z ww. ustawą, zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony dany obszar. Zadaniem obszaru specjalnej ochrony ptaków jest ochrona przestrzeni życiowej ptaków, wymienionych w Załączniku 1 Dyrektywy Ptasiej.

Dla Obszaru Natura 2000 Puszcza Biała obowiązuje Plan zadań ochronnych, w tym określający m.in. zasady zalesień.

Pozostałe zasady ochrony środowiska i jego zasobów w gminie Wąsewo:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć, które mogą spowodować przekroczenie standardów jakości środowiska poza obszarem do którego inwestor posiada tytuł prawny, jak również mogą powodować zagrożenie funkcjonowania lokalnych wartościowych ekosystemów, a także zagrożenie dla zdrowia ludzi. Zakaz ten nie dotyczy inwestycji celu publicznego;
- zakaz lokalizacji zakładów zaliczanych do zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii;
- zachowanie w miarę możliwości istniejących zadrzewień liniowych i wprowadzenie nowych - wzdłuż dróg w celu regulacji warunków klimatycznych i aerosanitarnych, a także prawidłowego funkcjonowania hydrologicznego oraz biologicznego (pasy drzew są miejscem bytowania wielu gatunków ptaków i owadów);
- w zakresie ochrony zasobów wód podziemnych i powierzchniowych:
 - odprowadzanie wód opadowych i roztopowych w miarę możliwości powierzchniowo do gruntu, a w przypadku odprowadzania wód opadowych i roztopowych z zanieczyszczonych szczelnych powierzchni poprzez otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne - wymóg ich wstępnego podczyszczenia zgodnie z przepisami odrębnymi,

- zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przeznaczonych do zabudowy, zgodnie ze wskazaniem określonymi w niniejszym Studium dla poszczególnych obszarów funkcjonalno-przestrzennych,
 - pozostawianie w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego lokalnych cieków i zbiorników wodnych wraz z ich dolinkami oraz w miarę możliwości renaturalizacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów w celu: zapewnienia optymalnych warunków zasilania cieków oraz wspomagania naturalnych procesów retencji oraz samooczyszczania się cieków wodnych,
 - wprowadzanie działań służących zapobieganiem skutkom suszy zgodnie z wytycznymi dokumentów z tego zakresu;
- w zakresie ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym wody pobieranej na potrzeby zaopatrzenia ludności:
- ograniczanie przedostawania się zanieczyszczeń do wód poprzez rozbudowę systemu oczyszczania ścieków - odprowadzanie ścieków bytowych do gminnych oczyszczalni ścieków, bądź przydomowych oczyszczalni ścieków, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, a także prawidłowe, zgodne z przepisami, funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami,
 - tworzenie i ochrona roślinnych pasów ochronnych,
 - przestrzeganie zasad użytkowania i zagospodarowania stref wokół cmentarza zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - przestrzeganie zasad użytkowania i zagospodarowania stref ochrony od ujęć wód podziemnych,
 - przestrzeganie zasad użytkowania i zagospodarowania obszarów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, po ich ustanowieniu;
- w zakresie ochrony jakości powietrza:
- wprowadzenie w planach miejscowych zasad sposobu zaopatrzenia w ciepło ograniczających stosowanie paliw stałych w indywidualnych źródłach ciepła,
 - wskazanie w planach miejscowych wykorzystania odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, geotermalnych, aerotermalnych, biomasy) w indywidualnych urządzeniach zaopatrzenia w ciepło i energię oraz wykorzystania technologii łącznego wytwarzania energii elektrycznej, ciepła i chłodu,
 - wskazana rozbudowa systemu zaopatrzenia w gaz,
 - zachowanie i kształtowanie zieleni urządzonej w obrębie terenów zabudowy, w tym alei drzew wzdłuż dróg publicznych i parków,
 - tworzenie systemu dróg rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- w zakresie ochrony przed hałasem:
- ustalenie w planach miejscowych zasady przestrzegania norm w zakresie ochrony akustycznej zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - przy planowaniu rodzajów zabudowy w planach miejscowych należy uwzględnić oddziaływanie akustyczne drogi krajowej nr 60 oraz drogi wojewódzkiej nr 627 zgodnie z aktualnymi danymi określającymi zasięg ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego tych dróg, a także należy uwzględnić oddziaływanie akustyczne linii kolejowej Ostrołęka-Małkinia,
 - zachowanie i kształtowanie zieleni urządzonej w obrębie terenów zabudowy, w tym alei drzew i parków,
 - tworzenie systemu dróg rowerowych wzdłuż dróg publicznych;

- w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym: przestrzeganie zasad zagospodarowania w strefie oddziaływania elektromagnetycznego linii elektroenergetycznej wysokiego bądź najwyższego napięcia.

4. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W Studium w rozdziale 2 części „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” zostały określone zasady użytkowania i zagospodarowania terenów rolnych i leśnych, w tym wskazano ograniczenia w ich użytkowaniu i zagospodarowaniu wynikające z położenia tych terenów w obrębie:

- Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała PLB 140007,
- Systemu Przyrodniczego Gminy,
- obszarów oddziaływania elementów systemu komunikacji, infrastruktury technicznej i cmentarza czynnego.

Obszary rolne w Studium zostały podzielone na dwie kategorie:

- R1 – obszary rolne, bez dopuszczenia zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień,
- R2 – obszary rolne z dopuszczeniem zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień.

Do pierwszej kategorii zaliczono tereny położone na gruntach najwyższej klasy bonitacyjnej występującej w gminie Wąsewo, tj. III klasy, stanowiące najcenniejszą przestrzeń produkcyjną gospodarki rolnej. Grunty te zostały poddane szczególnej ochronie w Studium.

Do drugiej grupy zaliczono pozostałe grunty rolne oraz nieużytki.

Na obszarach rolnych należy przestrzegać zasad ograniczających suszę, w tym zwiększać ich zdolność do retencji wód zgodnie z dokumentami z tego zakresu (w tym poprzez zachowanie lokalnych obszarów podmokłych oraz ochronę i kształtowanie zadrzewień liniowych, a także poprzez odbudowę lub przebudowę systemów melioracyjnych z odwadniających na nawadniająco-odwadniające i budowę nowych tego typu systemów melioracyjnych oraz renaturalizację koryt cieków i ich brzegów), propagować zmiany struktury upraw rolniczych na gatunki i odmiany roślin uprawnych bardziej odpornych na suszę rolniczą a także odpowiednio nawozić gleby oraz prowadzić uprawowe zabiegi agrotechniczne w sposób zapobiegający przesuszaniu gleby.

W obrębie obszarów lasów i zadrzewień – oznaczonych symbolem ZL nie wydzielono w Studium kategorii. W obrębie tego obszaru znajdują się więc zarówno grunty leśne: lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione, jak i grunty rolne – zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych. Na terenie gminy Wąsewo część lasów została zakwalifikowana do lasów ochronnych.

Ponadto w Studium wyodrębniono obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego bez dopuszczenia zabudowy – oznaczone symbolem RPG. Obszary te wymagają rekultywacji w kierunku rolnym, leśnym lub wodnym.

W Studium generalnie nie przewiduje się istotnego ograniczenia obszarów produkcji leśnej oraz obszarów stanowiących najcenniejszą przestrzeń produkcyjną gospodarki rolnej (gruntów III klasy bonitacyjnej). Nie dotyczy to obszarów przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących planach miejscowych, które uzyskały zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne. Nie należy jednak wykluczyć niewielkich obszarów, które będą wymagały uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne w trakcie sporządzania planów miejscowych przy szczegółowej analizie aktualnej ewidencji użytków. Zatem zmiana ich przeznaczenia będzie uzależniona od ww. decyzji. W przypadku

uzyskania decyzji o braku zgody na zmianę przeznaczenia grunty te pozostaną w istniejącym użytkowaniu.

Na pozostałych gruntach rolnych tj. klas bonitacyjnych od IV do VI, w Studium zaplanowano ograniczenie obszarów produkcji rolnej w niewielkim stopniu w stosunku do obowiązujących aktów prawa miejscowego.

Na obszarach rolnych w zakresie urządzeń melioracji wodnej ustala się:

- obowiązek zapewnienia funkcjonowania systemu urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz szczegółowych (rowów i urządzeń drenarskich), pełniących funkcję nawadniająco-odwadniająca, przy zachowaniu równowagi przyrodniczej i zgodnie z przepisami odrębnymi odpowiadającymi właściwym formom ochrony przyrody. W obszarze Natura 2000 Puszcza Biała oraz terenach na niego oddziałujących istnieje obowiązek zachowania stabilności hydrologicznej, poprzez odpowiednie kształtowanie systemu urządzeń melioracyjnych, w celu utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków będących przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 i ich siedlisk;
- wydzielenie wzdłuż rowów melioracyjnych pasów technicznych wolnych od zabudowy o szerokości umożliwiającej dostęp do rowów w stopniu wystarczającym na ich konserwację, a także pasów służących ochronie obszarów zagrożonych czasowymi podtopieniami (retencji wód);
- zakaz odprowadzania do urządzeń melioracyjnych nieoczyszczonych ścieków i innych zanieczyszczeń;
- przy realizacji wszelkich inwestycji na terenach zmeliorowanych należy uwzględnić istniejące urządzenia melioracyjne, ponieważ ich przebudowa lub likwidacja może spowodować wystąpienie ewentualnych podtopień.

5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

W gminie Wąsewo w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) znajdują się:

- obiekty i obszary będące w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków: obiekty będące w rejestrze zabytków oraz obiekty i obszary o wysokich wartościach historycznych i kulturowych nie będące w rejestrze zabytków
- pozostałe obiekty zabytkowe o wysokich wartościach historycznych i kulturowych,
- stanowiska archeologiczne.

Obiekty te zostały wymienione w części I. „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” oraz zostały wskazane na rysunkach Studium.

W stosunku do wymienionych obszarów i obiektów obowiązują przepisy odrębne.

Ponadto na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” określono obszary wymagające ochrony krajobrazu w planach miejscowych. W kategorii tej wskazano: strefy ochrony krajobrazu kulturowego (uwzględniające potrzebę ochrony krajobrazu w otoczeniu zabytków będących w rejestrze zabytków), układ urbanistyczny centrum miejscowości Wąsewo, a także okna i ciągi widokowe (opisane w części „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”).

W strefach ochrony krajobrazu kulturowego oraz w obrębie układu urbanistycznego centrum miejscowości Wąsewo wskazuje się na konieczność uwzględnienia w planach miejscowych ograniczenia bądź zakazu lokalizowania obiektów dysharmonizujących z zabytkiem lub przesłaniających obiekty zabytkowe. Wskazane jest również określenie w planach miejscowych gabarytów, kolorystyki i pokrycia dachowego obiektów budowlanych

uwzględniających cechy danego zabytku i z wykluczeniem agresywnych form przestrzennych.

Odnosnie okien i ciągów widokowych wskazuje się na potrzebę ich zachowania lub kształtowania w planach miejscowych poprzez zakaz wprowadzania na osi widoku elementów dysharmonijnych w krajobrazie czy zasłaniających widok.

Ponadto określa się potrzebę uwzględnienia w planach miejscowych ochrony i ekspozycji wartościowych dóbr kultury współczesnej – kapliczek, figur, krzyży przydrożnych, po przeprowadzeniu szczegółowej inwentaryzacji i waloryzacji tych obiektów.

6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

6.1. Komunikacja

Komunikacja drogowa

Polityka Gminy w zakresie rozwoju systemów komunikacji powinna zmierzać w kierunku utworzenia racjonalnego systemu powiązań wewnętrznych w gminie. Jako podstawę rozwiązań komunikacyjnych przyjmuje się istniejący układ drogowy gminy poddany uzupełnieniom. Dalszy rozwój sieci dróg gminnych powinien iść w kierunku selekcji dotychczasowego stanu pod kątem wyboru dróg zapewniających optymalne powiązania komunikacyjne wewnątrz gminy i z obszarami sąsiednimi.

Kształtowanie sieci drogowej winno następować zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi dotyczącymi dróg publicznych m.in. z zakresu warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Wskazuje się, również, iż przepisy odrębne dotyczące dróg publicznych należy stosować przy ustalaniu w planach miejscowych odległości i warunków sytuowania obiektów budowlanych przy drogach publicznych.

W zakresie rozwoju systemów komunikacji drogowej na obszarze gminy Wąsewo przewiduje się zachowanie istniejącego trzonu układu sieci komunikacyjnej:

- drogi krajowej nr 60 klasy głównej ruchu przyspieszonego relacji Ostrów Mazowiecka – Różan – Ciechanów – Płock – Kutno,
- drogi wojewódzkiej nr 627 klasy głównej relacji Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka,
- dróg powiatowych:
 - nr 2567w klasy lokalnej relacji Brzeźno Kolonia - Rososz – Mokrylas,
 - nr 2642w klasy lokalnej relacji (droga powiatowa nr 2643w) Wąsewo – Dalekie – Czesin – granica gminy (Jelenie),
 - nr 2643w klasy zbiorczej relacji Jelonki – Wąsewo – Brzezienko – Wólka Brzezińska,
 - nr 2644w klasy lokalnej relacji (droga powiatowa nr 4401w) Wąsewo – Wysocze – Przyborowie,
 - nr 2645w klasy lokalnej relacji Wąsewo – Bagatele – Rząśnik Szlachecki,
 - nr 2646w klasy lokalnej relacji (Stok) – Rynek – Rząśnik – Brudki Nowe – Przedświt – droga powiatowa nr 4401w,
 - nr 4401w klasy zbiorczej relacji (Długosiodło) – Przedświt – Wąsewo – Bartosy – (Czerwin),
 - nr 2647w klasy lokalnej relacji (droga krajowa nr 60) Grądy – Choiny – Jarząbka – (Wiśniewo)
- dróg gminnych – podstawowy układ dróg gminnych będą tworzyły drogi gminne, publiczne zaliczane do klasy lokalnej lub dojazdowej. Układ komunikacyjny podstawowy

może zostać uzupełniony (we wszystkich strefach funkcjonalno-przestrzennych wyznaczonych w Studium) o niewyznaczone na rysunku Studium inne drogi gminne o mniejszym znaczeniu oraz drogi wewnętrzne, o ile nie jest to sprzeczne z przepisami odrębnymi.

Na rysunku Studium wskazano drogi publiczne klasy: głównej ruchu przyspieszonego, głównej, zbiorczej, lokalnej oraz dojazdowe - układu podstawowego.

Komunikacja kolejowa

W Studium adaptuje się istniejący przebieg linii kolejowej stanowiącej potencjalne powiązanie regionalne w relacji Ostrołęka - Małkinia, wraz z przystankiem kolejowym w Przyborowiu Kolonii (przystanek Jelonki).

Wskazuje się obowiązek stosowania w planach miejscowych przepisów odrębnych w zakresie lokalizacji wszelkich zamierzeń inwestycyjnych oraz zagospodarowania terenów w sąsiedztwie obszaru kolejowego.

Komunikacja rowerowa

Na obszarze gminy brak jest urządzonych dróg rowerowych. Wskazane jest utworzenie systemu dróg rowerowych o funkcji komunikacyjnej wzdłuż dróg publicznych (w szczególności dróg krajowej, wojewódzkiej i powiatowych mające na celu zmniejszenia kolizyjności na styku samochód-rower) oraz szlaków rowerowych o funkcji turystycznej w terenach o dużych walorach krajobrazowych (w sposób niekolidujący z ochroną siedlisk ptaków będących przedmiotem ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 Puszcza Biała).

Polityka parkingowa

W zakresie miejsc parkingowych w Studium określa się ich minimalne ilości:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej - co najmniej jedno miejsce parkingowe na mieszkanie;
- dla funkcji usługowych i produkcyjnych, z wyjątkiem usług handlu - co najmniej dwa miejsca parkingowe na 100 m² powierzchni użytkowej budynku usługowego lub produkcyjnego;
- dla funkcji usługowych handlu - co najmniej trzy miejsca parkingowe na 100 m² powierzchni użytkowej budynku usługowego.

Dodatkowo należy przewidywać miejsca dla przechowywania (postoj) rowerów w przy obiektach usługowych, produkcyjnych, magazynowych i składowych w liczbie nie mniejszej niż 10% wyliczonej liczby miejsc dla samochodów osobowych.

Na parkingach przy obiektach usługowych należy przeznaczyć miejsca dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne w ilości wynikającej z przepisów odrębnych.

6.2. Infrastruktura techniczna

Właściwe zaopatrzenie w urządzenia infrastruktury technicznej terenów zabudowanych podnosi jakość życia mieszkańców tych terenów, natomiast rozwój infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych do zainwestowania może w znacznym stopniu podnieść atrakcyjność tych terenów, a tym samym może być czynnikiem wzrostu gospodarczego gminy.

Ustala się, iż kierunki rozwoju poszczególnych systemów infrastrukturalnych planowane do wprowadzenia w gminie Wąsewo będą uwzględniać wytyczne wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony terenów i stref, w tym ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu kulturowego, a także infrastruktury technicznej.

W obrębie gminy Wąsewo nie został utworzony obszar ograniczonego użytkowania dla takich obiektów jak oczyszczalnia ścieków, składowisko odpadów komunalnych, trasy komunikacyjne itp.

Zaopatrzenie w wodę

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę powinien zapewnić wszystkim mieszkańcom gminy odpowiednie dostawy wody o wymaganej jakości do picia, na potrzeby gospodarcze oraz cele przeciwpożarowe.

Studium przewiduje dalszą sukcesywną rozbudowę zorganizowanego zaopatrzenia w wodę i objęcie nim terenów istniejącej i planowanej zabudowy na całym obszarze gminy, w oparciu o istniejące ujęcia wód podziemnych zlokalizowane w Brzezienku, Majdanie Suskim, Przyborowiu (poza granicą administracyjną gm. Wąsewo), Rząśniku Włościańskim i Wąsewie.

Wskazuje się na obowiązek przestrzegania wyznaczonych na terenie gminy stref ochrony bezpośredniej ujęć wód zgodnie z przepisami odrębnymi.

Odprowadzanie ścieków

Rozwój systemów w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków gminy Wąsewo powinien być ukierunkowany na zmniejszenie istniejącej dysproporcji w zakresie wyposażenia w urządzenia kanalizacji w stosunku do stopnia zaopatrzenia w wodę wodociągową.

Realizacja zasady, o której powyżej mowa wymaga:

- sukcesywnej rozbudowy oraz utrzymywania w dobrym stanie istniejących sieci i urządzeń kanalizacyjnych w miejscowościach Bartosy, Brudki Stare, Mokrylas, Wąsewo, Wysocze i Zastawie oraz gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Wąsewo,
- budowy lub rozbudowy oczyszczalni ścieków w Trynosach Osiedlu,
- budowy sieci kanalizacyjnej tak, aby objąć jej zasięgiem możliwie jak największy obszar gminny, w tym większe miejscowości o zwartej zabudowie (Trynosy Osiedle, Brudki Stare, Przyborowie, Kolonia Przyborowie, Grądy) wraz z budową nowych przepompowni ścieków,
- budowy przydomowych oraz lokalnych oczyszczalni ścieków dla miejscowości mniej zaludnionych lub o rozproszonej zabudowie,
- do czasu pełnej realizacji ww. systemu dopuszczenie gromadzenia ścieków jedynie w szczelnych zbiornikach bezodpływowych, okresowo opróżnianych poprzez wywóz ścieków taborem asenizacyjnym do punktów zlewnych przy najbliższej oczyszczalni ścieków,
- stosowania szczelnych zbiorników na gnojowicę, ze względu na konieczność ochrony wód podziemnych,
- stosowania lokalnych podczyszczalni ścieków w gospodarstwach specjalistycznych i w dużych gospodarstwach oraz w ramach prowadzonej działalności produkcyjnej i usługowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

W Studium nie przewiduje się budowy na terenie gminy zbiorczego, systemu zamkniętego kanalizacji deszczowej. Wody opadowe i roztopowe z zanieczyszczonych powierzchni szczelnych ujęte w zamknięte lub otwarte systemy kanalizacyjne z terenów produkcji, składów, magazynów, baz transportowych, obiektów magazynowych i dystrybucji paliw, drogi krajowej i wojewódzkiej, a także parkingów, winny być odprowadzane do gruntu lub wód płynących, w stanie odpowiadającym wymaganiom przepisów odrębnych. Oczyszczenie zanieczyszczonych wód opadowych i roztopowych do parametrów wymaganych przepisami winno odbywać się na terenach własnych.

W zakresie ochrony środowiska na terenach wiejskich ustala się budowę zbiorników na płynne odchody zwierzęce i płyt obornikowych zgodnie z przepisami odrębnymi oraz stosowanie urządzeń zabezpieczających wody powierzchniowe i podziemne przed zanieczyszczeniem biogenami powstającymi w produkcji rolniczej.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Rozwój systemów w zakresie zaopatrzenia gminy Wąsewo w gaz ziemny powinien zapewnić jak największej liczbie mieszkańców niezawodne dostawy gazu ziemnego. Realizacja tej zasady wymaga:

- rozbudowy sieci gazowej w oparciu o istniejącą sieć (gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100) i źródła zasilania (stacja redukcyjna w m. Przyborowie – poza granicami administracyjnymi gm. Wąsewo),
- budowy sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Gazyfikacja nowych obszarów może być podjęta o ile spełnione zostaną kryteria techniczne i ekonomiczne dostaw gazu i zawarte odpowiednie porozumienie pomiędzy dostawcą gazu a odbiorcami. Infrastruktura gazowa powinna być zaprojektowana z uwzględnieniem docelowych parametrów technicznych umożliwiających obsługę przewidywanych użytkowników. Wskazuje się, że w stosunku do sieci gazowych obowiązują przepisy odrębne określające zasady sytuowania obiektów budowlanych.

Wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250, DN 100 i stacji redukcyjno - pomiarowych oraz planowanej sieci gazowej wymagane jest zachowanie stref kontrolowanych zgodnie z przepisami odrębnymi, w obrębie których ograniczona jest możliwość lokalizowania zabudowy i zadrzewień. Lokalizacja obiektów budowlanych względem istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia, wymienionych wyżej, powinna być zgodna z przepisami odrębnymi, jak dla gazociągów wybudowanych przed 12 grudnia 2001 r. lub dla których przed tym dniem wydano pozwolenie na budowę.

Zaopatrzenie w energię ciepłą

W zakresie ciepłownictwa, przyjmuje się następujące zasady:

- zaopatrzenie w ciepło podstawowo z indywidualnych źródeł ciepła z zastosowaniem rodzajów instalacji i paliw zgodnie z przepisami odrębnymi. Wskazane jest również indywidualne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, geotermalnych, aerotermalnych, biomasy), a także wykorzystanie technologii łącznego wytwarzania energii elektrycznej, ciepła i chłodu;
- dopuszcza się tworzenie lokalnych systemów ciepłowniczych,
- zapewnienie warunków w planach miejscowych do ocieplania istniejących budynków.

Całość działań w zakresie ciepłownictwa zmierzać ma do zmniejszenia: emisji zanieczyszczeń atmosferycznych, kosztów wytwarzania energii cieplnej, strat na przesyle, a także ilości zużywanej energii cieplnej.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Utrzymuje się istniejącą sieć elektroenergetyczną najwyższego (220 kV), średniego i niskiego napięcia oraz dopuszcza się budowę linii 400 kV albo linii wielotorowej, wielonapięciowej, po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej 220 kV relacji Miłosna – Ostrołęka. Istniejąca linia zostanie w takim przypadku poddana rozbiórce przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii, która zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych lub

nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach.

Rozwój systemu zaopatrzenia gminy Wąsewo w energię elektryczną powinien zmierzać w kierunku:

- zapewnienia wszystkim odbiorcom niezawodnych dostaw mocy i energii elektrycznej o wymaganym standardzie, w drodze sukcesywnej rozbudowy i przebudowy sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia,
- zaspokojenia przyszłych potrzeb wynikających z planowanego powiększenia terenów zabudowy, w drodze rozbudowy sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia, budowy nowych stacji transformatorowych SN/nn, zapewniających niezbędny przyrost mocy,
- ograniczania niekorzystnego wpływu napowietrznych linii elektroenergetycznych na krajobraz i zdrowie ludzi poprzez sukcesywną wymianę, w ramach podejmowanej rozbudowy i przebudowy, istniejących linii napowietrznych średniego i niskiego napięcia, na linie kablowe oraz wymianę istniejących napowietrznych stacji transformatorowych SN/nn na stacje wewnętrzne oraz poprzez projektowanie nowych stacji transformatorowych w miarę możliwości w wykonaniu wewnętrznym.

Wyklucza się lokalizację budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi w zasięgu ponadnormatywnego oddziaływania napowietrznych linii elektroenergetycznych. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na pobyt ludzi, jak również zasady zagospodarowania terenu w pasie technologicznym linii elektroenergetycznych, powinny uwzględniać wymagania określone w przepisach odrębnych. W bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych lokalizacja takich obiektów jak: budowle zawierające materiały niebezpieczne pożarowo, stacje paliw i strefy zagrożone wybuchem powinna odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi.

W celu dywersyfikacji źródeł energii w Studium określa się obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego (lokalizacji kolektorów - ogniw fotowoltaicznych) - z urządzeń wytwarzających energię o mocy powyżej 100 kW. W zakresie ww. urządzeń nakazuje się takie ich lokalizowanie, aby przedsięwzięcia te nie powodowały jakichkolwiek przekroczeń standardów jakości środowiska, określonych przepisami odrębnymi, poza obszarami oznaczonymi na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” symbolem PE.

Wskazane jest również indywidualne wykorzystanie zasobów odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, geotermalnych, aerotermalnych, biomasy).

Telekomunikacja

Ustala się, że kierunkiem rozwoju systemu telekomunikacyjnego jest wzrost dostępności do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych dla mieszkańców gminy poprzez rozwój sieci przewidując możliwość:

- lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i nowych technologiach, w tym budowy infrastruktury światłowodowej;
- objęcia terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej;
- rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie, z uwzględnieniem przepisów odrębnych obowiązujących w ww. zakresie.

Gospodarka odpadami

Określa się następujące kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami:

- pełne unieszkodliwienie powstających na terenie gminy Wąsewo odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska – w oparciu o sukcesywnie aktualizowany plan gospodarki odpadami oraz zgodnie ze stosownymi uchwałami Rady Gminy przyjętymi w celu utrzymania czystości i porządku w gminie,
- sukcesywne zwiększanie udziału segregacji odpadów u źródła zgodnie z założeniami planu gospodarki odpadami,
- kompostowanie odpadów możliwych do takiego przerobu,
- utylizację odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska, w tym odpadów niebezpiecznych,
- likwidację tzw. "dzikich wysypisk".

Na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” określono lokalizację Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych dla gminy Wąsewo.

W Studium wskazuje się potrzebę rekultywacji nieczynnego składowiska odpadów komunalnych w miejscowości Króle (d. Brzezienko Rościszewskie).

Cmentarze

W zakresie cmentarnictwa ustala się następujące zasady:

- utrzymanie istniejącego cmentarza czynnego w miejscowości Wąsewo (wraz z rezerwą terenową ustaloną w obowiązujących planach miejscowych),
- powiększenie ww. cmentarza w granicach wyznaczonych na rysunku Studium (teren o powierzchni ok. 0,6 ha).

Ze względów sanitarnych, zgodnie z przepisami o cmentarzach wskazuje się obowiązek zachowania niezbędnych odległości zabudowy oraz studzien, ujęć wód o charakterze zbiornika wodnego, które służą do czerpania wody do picia i celów gospodarczych względem cmentarzy.

Odległości te od cmentarzy, zgodnie z przepisami odrębnymi, wynoszą:

- do zabudowań mieszkalnych, zakładów żywienia zbiorowego, produkcji i składów żywności oraz studzien, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych – 150 m, w przypadku gdy w strefie od 50 m do 150 m od cmentarza budynki korzystające z wody nie są podłączone do sieci wodociągowej,
- do zabudowań mieszkalnych, zakładów żywienia zbiorowego, produkcji i składów żywności oraz studzien, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych – 50 m, w przypadku gdy w strefie od 50 m do 150 m od cmentarza wszystkie budynki korzystające z wody są podłączone do sieci wodociągowej,
- do ujęć wody o charakterze zbiornika wodnego, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych – 500 m.

7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM

W gminie Wąsewo są obszary, na których rozmieszczone są inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalone w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Zostały one wskazane w części Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, rozdz. 8. „Zadania służące realizacji ponadlokalnych

celów publicznych". W Studium określono również inne obszary, na których mogą być realizowane inwestycje celu publicznego.

Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- drogi publiczne o znaczeniu ponadlokalnym:
 - droga krajowa klasy głównej ruchu przyspieszonego nr 60 relacji Kutno - Płock - Ciechanów - Różan - Ostrów Mazowiecka
 - droga wojewódzka klasy głównej nr 627 relacji Ostrołęka - Ostrów Mazowiecka
 - drogi powiatowe:
 - nr 2567w klasy lokalnej relacji Brzeźno Kolonia - Rososz - Mokrylas,
 - nr 2642w klasy lokalnej relacji (droga powiatowa nr 2643w) Wąsewo - Dalekie - Czesin - granica gminy (Jelenie),
 - nr 2643w klasy zbiorczej relacji Jelonki - Wąsewo - Brzezienko - Wólka Brzezińska,
 - nr 2644w klasy lokalnej relacji (droga powiatowa nr 4401w) Wąsewo - Wysocze - Przyborowie,
 - nr 2645w klasy lokalnej relacji Wąsewo - Bagatele - Rząśnik Szlachecki,
 - nr 2646w klasy lokalnej relacji (Stok) - Rynek - Rząśnik - Brudki Nowe - Przedświt - droga powiatowa nr 4401w,
 - nr 4401w klasy zbiorczej relacji (Długosiodło) - Przedświt - Wąsewo - Bartosy - (Czerwin),
 - nr 2647w klasy lokalnej relacji (droga krajowa nr 60) Grądy - Choiny - Jarzabka - (Wiśniewo)
- linia kolejowa (jednotorowa linia kolejowa relacji Ostrołęka - Małkinia, obecnie nieczynna);
- tereny, w obrębie których położone są przewody i urządzenia umożliwiające przesył i dystrybucję energii elektrycznej i gazu:
 - linia elektroenergetyczną 220 kV Miłosna - Ostrołęka (w dokumentach poziomu krajowego wskazano orientacyjne rozmieszczenie planowanej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ostrołęka-Stanisławów z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV, która przebiega przez gminę Wąsewo),
 - gazociąg DN 250 Wólka Radzymińska - Ostrów Mazowiecka - Białystok,
 - gazociąg DN 200/150/100 Ostrów Mazowiecka - Ostrołęka - Kadzidło/Baranowo,
- urządzenia służące regulacji przepływów oraz urządzenia melioracji wodnej - budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych - zadanie Wąsewo pow. ostrowski (zgodnie z przepisami prawa inwestycja celu publicznego dotyczy urządzeń będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego)
- obszary gminy, na których realizowane są zadania wynikające z ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrodniczych, czyli tereny podlegające ochronie przyrody - obecnie na terenie gminy Wąsewo jest to Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Biała”.

W Studium wyznaczono następujące obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- obszary usług celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej, takie jak urząd administracji samorządowej, szkoły państwowe (podstawowe), publiczny obiekt ochrony zdrowia, publiczne przedszkola, publiczne placówki opiekuńczo-

wychowawcze, publiczne domy opieki społecznej, publiczne obiekty sportowe, usługi pocztowe wykonywane przez wyznaczonego operatora w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe, obiekty służące zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, o przesądzonej lokalizacji oraz obszary planowanego rozwoju zabudowy, w tym mieszkaniowej, zagrodowej, letniskowej i usługowej (MU, RMU, RML, UZP), na których będą mogły być rozmieszczone inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury społecznej;

- obszary, na których mogą być zlokalizowane inwestycje celu publicznego w zakresie publicznych obiektów sportowych oraz publicznie dostępnych samorządowych parków - obszary usług z zielenią towarzyszącą (UZP), obszary zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych (ZP);
- drogi gminne, dla których w obrębie pasa drogowego możliwa jest realizacja m.in. przewodów infrastruktury technicznej oraz dróg rowerowych;
- cmentarz czynny (ZC1);
- obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury technicznej wodno-kanalizacyjnej - o przesądzonej lokalizacji oraz obszary niezbędne dla rozbudowy systemu wodno-kanalizacyjnego obsługującego tereny przeznaczone pod zabudowę: MU, RMU, RML, PU, UZP, ZP oraz ewentualnie R2 zgodnie z ustaleniami Studium. Studium wyznacza tereny ujęć i stacji uzdatniania wody, oczyszczalni ścieków, obszary gospodarki odpadami, a także orientacyjny przebieg istniejących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, a także określa kierunki rozwoju infrastruktury w tym zakresie. Szczegółowa lokalizacja nowych obiektów musi być zgodna z przepisami odrębnymi oraz programami rozwoju infrastruktury technicznej w gminie i uwzględniona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury technicznej: energetyki i gazownictwa - obszary niezbędne dla rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz rozbudowa sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia zgodnie z ustaleniami Studium. Studium ze względu na skalę i specyfikę opracowania określa ogólnie te inwestycje jako niezbędne i planowane na obszarze Gminy. Układ lokalnej sieci gazowej i elektroenergetycznej winien być realizowany w oparciu o szczegółowe opracowania;
- użytek ekologiczny, w obrębie którego są realizowane przedsięwzięcia związane z ochroną zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrodniczych;
- nieruchomości stanowiące zabytek wskazane w Gminnej Ewidencji Zabytków, w obrębie których będą realizowane przedsięwzięcia związane z opieką nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wymienione wyżej obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, istniejące i projektowane zostały przedstawione na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

8. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

W gminie Wąsewo nie zidentyfikowano obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych.

9. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

W Studium określono obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Zostały one oznaczone na rysunku studium symbolem PG – obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa, na których możliwe jest wyznaczenie w złożu kopaliny filarów ochronnych.

10. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

W gminie Wąsewo nie występują obszary pomników zagłady, ani ich strefy ochronne.

11. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI, REMEDIACJI ORAZ OBSZARY ZDEGRADOWANE

W gminie Wąsewo wyznaczono obszary wymagające rekultywacji:

- obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego w m. Przyborowie, Kolonia Przyborowie i Zgorzałowo, oznaczone symbolem RPG;
- obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego – po zakończeniu eksploatacji, oznaczone symbolami PG1 (istniejące - tereny górnicze) i PG2 (potencjalne);
- obszar nieczynnego składowiska odpadów komunalnych w sołectwie Króle (d. Brzezienko Rościszewskie), oznaczony symbolem O2.

W obszarze gminy nie wyznaczono obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji i remediacji.

Rada Gminy Wąsewo uchwałą nr XVIII.132.2016 z dnia 22 listopada 2016 r. zmienioną uchwałą nr XXIII.167.2017 z dnia 2 czerwca 2017 r. określiła obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji na terenie gminy Wąsewo oraz przyjęła Program Rewitalizacji Gminy Wąsewo na lata 2016 – 2026. Obszary zdegradowane zostały wyznaczone w sołectwach: Grądy, Majdan Suski, Rząśnik Majdan oraz we fragmentach sołectw: Trynosy, Trynosy Osiedle, Wąsewo, Wąsewo Kolonia i Zastawie. Wskazane obszary zostały przedstawione na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

12. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF

W gminie Wąsewo znajdują się tereny zamknięte ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu (Decyzja Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych, z późn. zm.) obejmujące powierzchnię ok. 29 ha w sołectwach Trynosy i Przyborowie Kolonia (Trynosy dz. ewid. 485 i 516, Przyborowie Kolonia dz. ewid. 1/2). Granice ww. terenów zostały oznaczone na rysunku Studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

13. OBSZARY WYZNACZONE DO SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W gminie Wąsewo nie występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające obligatoryjnego przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości. Jednak w sporządzanych planach miejscowych lub zmianach planów dla obszarów, na których obecny podział geodezyjny jest nieodpowiedni dla

przeznaczenia działek pod nowe tereny zabudowy, należy określić odpowiednie regulacje indywidualnie dla przeprowadzanych scaleń i podziałów działek.

Aktualnie 74% powierzchni gminy zostało objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wymienionymi w części „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” w rozdziale 1.2. p.t. „Dotychczasowe przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego”. Dominującą część terenów nieobjętych planami miejscowymi stanowią lasy.

W Studium przyjęto założenie, że tereny przewidziane do zmiany przeznaczenia, na terenach nie objętych planami lub terenach, na których ustalenia obowiązującego planu różnią się od przewidywanych w niniejszym opracowaniu, a także dla terenów dla których wymagane jest dostosowanie do aktualnych przepisów, będą sukcesywnie obejmowane planami miejscowymi (lub zmianami planów miejscowych) w formie mniejszych powierzchniowo opracowań, odpowiadającym bieżącym potrzebom inwestycyjnym.

W Studium wyznaczono obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze względu na wymóg uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

14. PODSUMOWANIE – UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Wyrażona w Studium polityka przestrzenna Gminy Wąsewo, będąca rezultatem uwzględnienia wszechstronnych uwarunkowań funkcjonowania obszaru, w szczególności uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych, kształtujących rozwój Gminy z poszanowaniem jej zasobów środowiskowych, a także z uwzględnieniem problemów społeczno-gospodarczych i potrzeb aktywizacji ekonomicznej obszaru, zakłada rozwój Gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Przyjęte w niniejszym opracowaniu rozwiązania oraz wprowadzone zmiany w odniesieniu do dotychczas obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsewo przyjętego w 2011 r. wynikają m.in. z:

- uwzględnienia części wniosków dotyczących m.in. zmiany przeznaczenia terenów na funkcję zabudowy, eksploatacji kruszywa;
- zaistniałych zmian w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, w tym wynikające z wydanych decyzji o warunkach zabudowy na obszarach nie objętych planami miejscowymi;
- uwarunkowań środowiskowych, w tym ustanowienia Planu zadań ochronnych dla Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała, udokumentowania złóż kruszywa naturalnego oraz skreśleniu części z nich z zasobów;
- ustaleń zawartych w dokumentach ponadregionalnych i regionalnych: Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjętej w 2011 r., Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, Innowacyjne Mazowsze przyjętej w 2013 r. oraz Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjętym w 2018 r.;
- informacji i ustaleń zawartych w dokumentach lokalnych w tym Programie rewitalizacji na lata 2016-2026 i Gminnej Ewidencji Zabytków opracowanej w 2013 r.;
- oraz innych aktualnie obowiązujących (znowelizowanych) uwarunkowań prawnych.

W Studium, na podstawie istniejących uwarunkowań rozwoju zdiagnozowanych w pierwszej części Studium pt. „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”, a

także po uwzględnieniu części ww. wniosków i zaistniałych zmian w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, wydzielono na terenie gminy strefy funkcjonalno-przestrzenne. Wytyczając strefy wzięto pod uwagę czynniki determinujące możliwości dalszego rozwoju, w tym takie jak: wysoką w skali regionu jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego, potrzebę rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy w działach poza rolniczych, a także rozwój gospodarki rolnej i obsługę mieszkańców gminy. Wyodrębniono w obszarze gminy następujące strefy funkcjonalno-przestrzenne o zróżnicowanej polityce zagospodarowania przestrzennego:

strefę wielofunkcyjną o dominacji funkcji mieszkaniowej, obejmującą:

- obszary zabudowy mieszkaniowej lub usługowej - MU,
- obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub usługowej - RMU,
- obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub letniskowej - RML;

strefę wielofunkcyjną o dominacji funkcji usługowej i produkcyjnej, obejmującą:

- obszary usług z zielenią towarzyszącą - UZP,
- obszary zieleni urządzonej lub ogrodów działkowych - ZP;
- obszary zabudowy produkcyjno-usługowej - PU,
- obszary produkcji energii ze źródeł odnawialnych - promieniowania słonecznego – z urządzeń wytwarzających energię o mocy przekraczającej 100 kW – PE,
- obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego - PG,

strefę obszarów infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej, obejmującą:

- cmentarze - ZC,
- oczyszczalnie ścieków - K,
- obszary gospodarki odpadami - O,
- ujęcia i stacje uzdatniania wody – W,
- stacje bazowe telefonii komórkowej - T;

strefę rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- obszary lasów i zadrzewień - ZL,
- obszary rolne - R,
- obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego - RPG.

Wyznaczono również obiekty liniowe:

drogi publiczne następujących klas:

- główną ruchu przyspieszonego (droga krajowa nr 60);
- główną (droga wojewódzka nr 627);
- zbiorcze i lokalne (drogi powiatowe);
- dojazdowe – układu podstawowego (drogi gminne);

linię kolejową;

linię energetyczną najwyższego napięcia – 220 kV (z możliwością budowy linii 400 kV po trasie istniejącej linii 220 kV);

gazociągi:

- gazociąg DN 250 Wólka Radzymińska – Ostrów Mazowiecka – Białystok,
- gazociąg DN 200/150/100 Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka – Kadzidło/Baranowo;

wodociągi;

kanalizację.

W Studium uporządkowano zasady zagospodarowania przestrzennego poprzez określenie wskaźników urbanistycznych. W polityce przestrzennej gminy przyjęto następujące zadania priorytetowe, których rozwiązanie w ramach działań organizacyjnych władz samorządowych oraz w dalszych opracowaniach planistycznych jest niezbędne. Za takie uznano:

- koncentrację usług, w tym publicznych w miejscowości gminnej, a także Brudkach Starych, Grądach i Przyborowiu;
- lokalizację zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej w poszczególnych sołectwach głównie w oparciu o wykształcony układ komunikacyjny, w strefie obsługi przez sieci infrastruktury technicznej;
- lokalizację zabudowy z zakresu usług, produkcji, składów i magazynów oraz obsługi komunikacji samochodowej w rejonach węzłów komunikacyjnych wiążących drogą krajową z układem dróg powiatowych i gminnych, a także w rejonie miejscowości gminnej;
- lokalizację zabudowy wypoczynkowej w obszarze o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych głównie w południowej części gminy;
- ograniczenie wprowadzania zabudowy rozproszonej na terenach rolnych, w szczególności o najcenniejszych glebach dla produkcji rolnej;
- zachowanie dotychczasowego przeznaczenia obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych: kompleksów leśnych w tym stanowiących korytarze ekologiczne rangi międzynarodowej lub regionalnej oraz doliny niewielkich cieków wodnych;
- poprzez wskazanie zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych w Przyborowiu, Kolonii Przyborowiu i Zgorzałowie dla potrzeb rolnictwa i rekreacji.

Studium nakłada obowiązek stosowania przepisów odrębnych m.in. w zakresie:

- ochrony przyrody, poprzez uwzględnienie w planowanym zagospodarowaniu i użytkowaniu form ochrony przyrody, w tym: Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Biała, użytku ekologicznego oraz pomników przyrody;
- ochrony zasobów środowiska i zdrowia ludzi, w tym ochrony zasobów wód podziemnych i powierzchniowych (m.in. zachowanie stref ochronnych wokół ujęć wód podziemnych), stanu czystości powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem oraz promieniowaniem elektromagnetycznym (zachowanie strefy wokół linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia), a także ochrony gleb, rzeźby terenu i kompleksów leśnych oraz ochrony przed poważnymi awariami (zachowanie stref kontrolowanych wokół istniejących gazociągów);
- zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- ochrony obiektów zabytkowych będących w Gminnej Ewidencji Zabytków i ochrony krajobrazu kulturowego.

W Studium wyznaczono:

- obszary rozmieszczenia celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary rozmieszczenia celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym;
- obszary przestrzeni publicznej;
- obszary wyłączone z zabudowy;

- obszary rekultywacji (nieczynne składowisko odpadów, obszary po eksploatacji kruszywa naturalnego oraz obszary powierzchniowej eksploatacji kruszywa – po zakończeniu eksploatacji, zgodnie z przepisami odrębnymi);
- obszary zdegradowane;
- obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kV;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić mpzp lub zmiany mpzp, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- granice terenów zamkniętych.

Na terenie gminy Wąsewo nie występują lub nie wyznacza się:

- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i obszarów osuwania się mas ziemnych;
- obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych;
- obszarów wymagających rehabilitacji;
- obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym;
- obszarów, na których przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Studium, mimo iż nie jest aktem prawa miejscowego, jest dokumentem niezbędnym do opracowania planów miejscowych, zaś jego aktualność jest konieczna, bowiem przesądza o przyjętych kierunkach rozwoju gminy. Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym istnieje obowiązek stwierdzania braku sprzeczności rozwiązań przyjętych w projektach planów miejscowych z ustaleniami Studium.

Załącznik nr 4
do Uchwały Nr XII.101.2020
Rady Gminy Wąsewo
z dnia 26 marca 2020 r.

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA NIEUWZGLĘDNIONYCH UWAG DO STUDIUM

Lp.	Data wpływu uwagi	Imię i nazwisko, nazwa jednostki organizacyjnej i adres zgłaszającego uwagę	Treść uwagi	Oznaczenia nieruchomości której dotyczy uwaga	Ustalenia projektu studium dla nieruchomości której dotyczy uwaga	Rozstrzygnięcie Wójta w sprawie rozpatrzenia uwagi	Uwagi
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	20.01.2020	{-----}	<p>1) Zmiana przeznaczenia działek o łącznej pow. 2,89 ha - oprócz części użytkowanej jako las o pow. 0,59 ha (czyli zmiana na obszarze o pow. ok. 2,3 ha) na obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub letniskowej (RML);</p> <p>2) Wskazanie uciążliwości od lądowiska zlokalizowanego w gm. Ostrów Maz. wynikających z nieprzestrzegania norm hałasu i ciszy nocnej, wyznaczonych korytarzy powietrznych oraz wymaganych wysokości lotów. W Studium w sąsiedztwie działek nr 123 i 125 przeznaczono teren pod UZP - pod budowę bazy lądowiska.</p>	123, 125 Grądy	<p>RML - obszary zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej lub letniskowej obejmujące tereny: zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy letniskowej (na obszarze o pow. ok. 1,9 ha)</p> <p>R2 - obszary rolne z dopuszczeniem zabudowy związanej z gospodarką rolną i zalesień, obejmujące: grunty rolne od IV do VI klasy bonitacyjnej oraz nieużytki - położone w obszarze Natura 2000 i częściowo w Systemie Przyrodniczym Gminy</p> <p>ZL - obszary lasów i zadrzewień - położone w obszarze Natura 2000 i Systemie Przyrodniczym Gminy</p>	Uwaga nie-uwzględniona	<p>1) W Studium uwzględniono wnioski w zakresie zmiany przeznaczenia działek nr 123 i 125 dla ok. 82,5% ich powierzchni. Ze względu na uwarunkowania dot. potrzeb i możliwości rozwoju gminy, po uwzględnieniu bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę wskazano przeznaczenie pozostałej części ww. działek pod R2 jako najmniej korzystnych dla zabudowy (położone wzdłuż drogi krajowej nr 60, w pasie technologicznym linii EE 15kV, w Systemie Przyrod. Gminy).</p> <p>W Studium zawarto ustalenia dot. uwzględnienia w planach miejscowych m.in. oddziaływania akustycznego drogi krajowej nr 60, zgodnie z aktualnymi danymi określającymi zasięg ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego tej drogi, a także ograniczeń zagospodarowania terenów położonych w pasach technologicznych linii elektroenergetycznych.</p>

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
							2) Brak udokumentowanych danych o przekroczeniach norm, o których mowa w uwadze. W zakresie potencjalnych uciążliwości Studium zawiera ustalenia dot. zakazu lokalizacji przedsięwzięć, które mogą spowodować przekroczenie standardów jakości środowiska poza obszarem do którego inwestor posiada tytuł prawny, jak również mogą spowodować zagrożenie funkcjonowania lokalnych wartościowych ekosystemów, a także zagrożenie dla zdrowia ludzi. Zakaz ten nie dotyczy inwestycji celu publicznego.
2.	22.01.2020	{-----}	Zmiana przeznaczenia działki w części dotyczącej PU na MU, tj. przeznaczenie całej działki na teren mieszkalno-usługowy	571 Wąsewo	MU – obszary zabudowy mieszkaniowej lub usługowej obejmujące tereny: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, istniejącej zabudowy zagrodowej, zabudowy usług publicznych, zabudowy pozostałych usług PU – obszary zabudowy produkcyjno-usługowej obejmujące tereny: zabudowy usługowej, zabudowy produkcyjnej, składów lub magazynów, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, obsługi komunikacji samochodowej, dopuszcza się lokalizację budynków lub lokali mieszkalnych właścicieli lub zarządców obiektów przeznaczenia podstawowego	Uwaga nieuwzględniona	W Studium uwzględniono wnioski w zakresie zmiany przeznaczenia dz. 571 dla ok. 68,5% jej powierzchni. Ze względu na uwarunkowania dot. potrzeb i możliwości rozwoju gminy, po uwzględnieniu bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę wskazano przeznaczenie pozostałej części ww. działki pod PU jako rozszerzenie przeznaczenia ustalonego w obowiązującym planie miejscowym (tj. pod tereny zabudowy usługowej - nieuciążliwej, w tym rzemiosła oraz przetwórstwa rolno-spożywczego). W Studium dla terenów PU dopuszczono lokalizację budynków lub lokali mieszkalnych właścicieli lub zarządców obiektów przeznaczenia podstawowego. Wyznaczony teren PU tworzy większy kompleks terenów o tej funkcji wraz z istniejącą zabudową usługowo-produkcyjną usytuowaną po drugiej stronie drogi publicznej, do której przylega.